

27 อ.ค. 2537

ดนตรีของคนตาบอดในประเทศไทย : การเรียนรู้และการประกอบอาชีพ

MUSIC OF THE BLIND IN THAILAND : LEARNING AND PRACTICE

อภินันทนาการ
จาก
" ปิ่นกวีตามหรรณาลัย ม.มหิดล "

พระชัย สัมบูรณ์ผล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดำรงหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

พ.ศ. 2536

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ดนตรีของคนตาบอดในประเทศไทย : การเรียนรู้และการประกอบอาชีพ

.....
.....

พระชัย ลิ้มสมบูรณ์ผล

ผู้วิจัย

.....
.....

รศ. นพ. พูนพิศ อมาตยกุล, M.D., M.A.

ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

.....
.....

ผศ. สุกรี เจริญสุข, M.M.E., D.A.

กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

.....
.....

อ. กัทธिया ยิมเรวัต, M.A., Docteur de l'EHESS

กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

.....
.....

ผศ. ดวงพร คำณูวัฒน์, นศ.บ., M.A.

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
.....

รศ. นพ. มนต์รี จุลสมัย พ.บ., Ph.D.

คณบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

.....
.....

ผศ. ดวงพร คำณูวัฒน์, นศ.บ., M.A.

ประธานคณะกรรมการประจำหลักสูตร

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท

วิทยานิพนธ์
เรื่อง

ดนตรีของคนตาบอดในประเทศไทย : การเรียนรู้และการประกอบอาชีพ
ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา
วันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2536

.....

พีระชัย ลิ้มสมบูรณ์ผล

ผู้วิจัย

.....

รศ.นพ.พิเชศ อมาตยกุล, M.D., M.A.

ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....

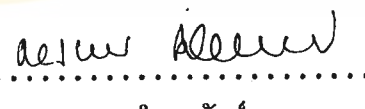
ผศ.สุกรี เจริญสุข, M.M.E., D.A.

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....

อ.ภัททิยา ยิมเรวัต, M.A., Docteur de l'EHESS

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....

ผศ.ดวงพร คำณวัฒน์, นศ.บ., M.A.

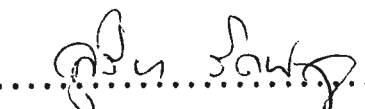
กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....

รศ.นพ.มันตรี จุลสมัย, พ.บ., Ph.D.

คณบดี

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

.....

รศ.คุณหญิงสุรียา รัตนกุล, Docteur de

L'Universite de Paris

ผู้อำนวยการ

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท

มหาวิทยาลัยมหิดล

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ พระชัย สีสัมบูรณ์ผล

วัน เดือน ปีเกิด 13 ธันวาคม พ.ศ. 2508

สถานที่เกิด กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

ประวัติการศึกษา วิทยาลัยครูสวนสุนันทา, พ.ศ. 2527-2530 :
ครุศาสตรบัณฑิต (คนตรีศึกษา)
มหาวิทยาลัยมหิดล, พ.ศ. 2533-2536 :
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา (วัฒนธรรมการดนตรี)

ทุนการวิจัย ทุนสนับสนุนการทำวิทยานิพนธ์บางส่วน สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหิดล, 2534.

ตำแหน่งและสถานที่ทำงาน พ.ศ. 2531-ปัจจุบัน : วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง, ราชบุรี
ตำแหน่ง : อาจารย์ 1 ระดับ 3

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงโดยได้รับความกรุณาจาก รศ.นพ.พูนพิศ อมาตยกุล, ผศ. ดร.สุกรี เจริญสุข, ดร.ภททิยา ยิมเรวัต อาจารย์สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา จังหวัดนครปฐม ซึ่งรับเป็นประธาน และกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ แก้ไขปรับปรุงวิทยานิพนธ์ด้วยดีเสมอมา ผศ.ดวงพร คำนุณวัฒน์ กรุณาตรวจสอบเพื่อให้วิทยานิพนธ์นี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณ อาจารย์ใหญ่โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯ, ผู้อำนวยการโรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่, นายกสภาคคนตาบอดแห่งประเทศไทย, ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด ปากเกร็ด นนทบุรี, อาจารย์ยุทธนา ศรีมูรชัย, อาจารย์บุญล้า ชัยศิลป์, บรรดานักดนตรีคนตาบอดทั้งที่เป็นนักดนตรีอาชีพ และนักดนตรีที่บรรเลงตามที่สาธารณะต่าง ๆ นักเรียนตาบอด และคณาจารย์ผู้มีความรู้ ความชำนาญเกี่ยวกับการดนตรีของคนตาบอดที่กรุณาอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณ อาจารย์สมปอง สกุกทับ, อาจารย์ทิพวรรณ จรรยาสุภาพ อาจารย์จินตนา กล้ายประยงค์ อาจารย์วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง อาจารย์มณฑิร บุษตัน วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดลที่ให้คำปรึกษา ขอขอบคุณคุณเปี้ยกนิษฐ์ หงษ์ทอง, คุณเกษมสันต์ พรหมสุภา ที่ช่วยอนุเคราะห์ทั้งด้านการจัดพิมพ์และแก้ไขปรับปรุง ขอขอบคุณคณาจารย์สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบททุกท่าน เพื่อนักศึกษาหลักสูตรปริญญาโท สาขาวิชา วัฒนธรรมศึกษาทุกท่าน มหาวิทยาลัยมหิดล อีกทั้งบรรดาญาติมิตรทุกท่านที่ให้อกำลังใจ สนับสนุน ให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ จนวิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

พีระชัย ลิ้มสมบูรณ์ผล

ชื่อวิทยานิพนธ์	ดนตรีของคนตาบอดในประเทศไทย : การเรียนรู้และการประกอบอาชีพ
ผู้วิจัย	พีระชัย ลีสัมบูรณ์ผล
ปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (วัฒนธรรมศึกษา)
คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์	พูนพิศ อมาตยกุล, M.D., M.A. สุกรี เจริญสุข, M.M.E., D.A. กัทธिया ยิมเรวัต, Docteur de l'EHESS ดวงพร คำบุญวัฒน์, นศ.บ., M.A.
วันที่สำเร็จการศึกษา	9 ธันวาคม พ.ศ. 2536

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาชีวิต วิธีการเรียนรู้ดนตรีและการใช้ดนตรีเพื่อการประกอบอาชีพของคนตาบอดในประเทศไทย ซึ่งไม่เคยมีการศึกษารายละเอียดคนในเรื่องนี้มาก่อน การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยทางมานุษยวิทยา ตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพใช้ข้อมูลภาคสนามจากการสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์ผู้ที่มีประสบการณ์ เช่น ครูผู้สอนดนตรี นักเรียนตาบอด นักดนตรีตาบอดทั้งที่เป็นนักดนตรีอาชีพ และกลุ่มนักดนตรีสมัครใจ จำนวน 30 คน โดยกำหนดขอบเขตเฉพาะกลุ่มนักดนตรีตาบอดที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการศึกษาพบว่า วิธีการเรียนรู้ทางดนตรีของคนตาบอดแบ่งเป็น 2 วิธีใหญ่ ๆ คือ การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้อย่างเป็นระบบในสถานศึกษา วิธีการเรียนด้วยตนเองจากประสบการณ์ ผู้เรียนอาศัยการฟัง และการถ่ายทอดวิธีการจากเพื่อน หรือญาติมิตรซึ่งฝึกหัดกันเองอย่างไม่มีระบบที่แน่นอน จนสามารถบรรเลงและขับร้องได้ด้วยปฏิภาณ ความชำนาญ นักดนตรีตาบอดจำนวนมากเรียนดนตรีด้วยวิธีนี้ เนื่องจากขาดโอกาสได้เข้าเรียนดนตรีในสถานศึกษา ซึ่งเป็นการเรียนอย่างมีระบบ

การเรียนอย่างเป็นระบบในสถานศึกษา คนตาบอดจะได้รับการฝึกหัดดนตรีตามหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ซึ่งใช้หลักสูตรของคนปกติ แต่มีการปรับให้เหมาะสมกับคนตาบอดเฉพาะบางกรณี เช่น ใช้อักษรเบรลล์ในการเขียนโน้ตดนตรี การเรียนวิชาดนตรี

ทางโรงเรียนให้หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ และจัดสอนเป็นกิจกรรมเสริมให้แก่ผู้ที่สนใจเรียนเป็นพิเศษ แต่ยังไม่มียังโรงเรียนแห่งใดสอนดนตรีอย่างเอาจริงจริงจังจนถึงระดับที่จะใช้ประกอบอาชีพโดยตรง

จากการสัมภาษณ์นักดนตรีตาบอด พบว่า คนตาบอดใช้ดนตรีเป็นเพื่อนคลายเหงาในยามที่อยู่ตามลำพัง ดนตรีเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวัน และเป็นเครื่องมือในการประกอบอาชีพ แต่มีคนตาบอดจำนวนน้อยมากที่ใช้ดนตรีเป็นอาชีพหลักอย่างแท้จริง เนื่องจากคนตาบอดส่วนใหญ่มิสามารถเล่นดนตรีได้คุณภาพถึงระดับที่ทำให้ได้รับความสนใจ และยกย่องจากบุคคลทั่วไป ทั้งนี้เพราะขาดครูสอนดนตรี ขาดทักษะความชำนาญ ขาดเทคนิคการบรรเลง และขาดความรู้ที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาความสามารถทางดนตรี

การที่จะพัฒนาคนตาบอดให้ได้เรียนดนตรีจนสามารถนำความรู้ ทักษะทางดนตรีมาใช้ในการประกอบอาชีพจนถึงขั้นได้รับความนิยมนจากบุคคลทั่วไป จำเป็นต้องให้โอกาสคนตาบอดได้เรียนดนตรีในสถานศึกษาโดยมีการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและฝึกหัดดนตรี สนับสนุนการจัดหาวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนดนตรีให้เพียงพอ สร้างครูดนตรีที่มีความรู้ ความสามารถด้านการสอนดนตรีเพื่อคนตาบอด สนับสนุนให้นักดนตรีมีโอกาสได้แสดงความสามารถ เพื่อสร้างทัศนคติที่ดีทั้งในกลุ่มคนสววยตาปกติและคนตาบอด และเพื่อให้คนตาบอดสามารถนำความรู้ทางดนตรีมาใช้ในการประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

unsystematically by virtue of their own resources, they are able to play music and sing.

Most of the blind are self-taught musicians because they had no opportunity to attend the school where they could have learned music systematically.

To learn music systematically in school the blind could practice according to the curriculums which are licensed by the Ministry of Education. These curriculums are the same for sighted persons, but have been adapted for the blind such as the use of the braille music notation. Music has been taught in school as an extra-activity for student who interested in this subject. However, music has not been taught in school to such an extent that students could utilize it to become professional musicians.

The blind in Thailand think of music as their friend, regarding it as part of their daily life and as a tool to earn their living. However, music has not actually been their main profession because most of the blind could not play music well enough to receive recognition and admiration from the general public. The quality of their music has been low because of their lack of instructors, skills and technique.

In order to develop successful blind musicians whose knowledge and skills are sufficient to allow them to earn a living, we need to provide assistance in several areas. We need to give them the opportunity to learn music in school, support them with plenty of music materials and instruments and provide good music instructors. Blind musicians should also have the opportunity to demonstrate their ability in public concerts to promote more understanding and recognition for them in society.

สารบัญ

บทคัดย่อภาษาไทย

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ

สารบัญ

สารบัญภาพ

บทที่

	หน้า
1	1
บทนำ	1
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์	4
1.3 ขอบเขตในการวิจัย	4
1.4 วิธีดำเนินการวิจัย	4
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
2	6
✓ คนตาบอดกับการประกอบอาชีพนักดนตรี	6
2.1 การดำเนินชีวิตของนักดนตรีตาบอด	6
2.1.1 สถานที่อยู่อาศัยของคนตาบอด ✓	7
2.1.2 ความเป็นอยู่โดยทั่วไปของคนตาบอด ✓	9
2.2 การประกอบอาชีพนักดนตรีของคนตาบอด	10
2.2.1 แรงจูงใจในการประกอบอาชีพนักดนตรี ✓	10
2.2.2 การบรรเลงดนตรีของนักดนตรีตาบอด ✓	11
2.2.3 เพลงที่ใช้ในการประกอบอาชีพ	17
2.2.4 การลงทุนและรายได้ในการประกอบอาชีพ ✓	20
2.2.5 ปัญหาในการประกอบอาชีพนักดนตรี ✓	23
2.2.6 สิ่งที่นักดนตรีตาบอดคาดหวัง เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ ✓	27
2.3 นักดนตรีตาบอดที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก	28
2.3.1 นักดนตรีตาบอดของไทย	28
2.3.2 นักดนตรีตาบอดชาวต่างชาติ	31

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
3	การเรียนรู้ดนตรีของคนตาบอดในประเทศไทย	36
	3.1 วิธีการเรียนรู้ดนตรีของคนตาบอด ✓	36
	3.1.1 การเรียนด้วยตนเอง	36
	3.1.2 การเรียนดนตรีอย่างเป็นระบบในสถานศึกษา ✓	39
	3.2 อุปสรรคการเรียนรู้ดนตรีของคนตาบอด ✓	69
	3.2.1 ขาดครูที่มีความรู้ความสามารถในการสอนดนตรี และชี้แนะ เกี่ยวกับบุคลิกท่าทางขณะบรรเลงดนตรี	69
	3.2.2 ปัญหาการอ่านและเขียนโน้ตเบรลล์ (Braille Music)	71
	3.2.3 ขาดการฝึกทักษะการบรรเลงดนตรีอย่างถูกวิธีและให้มีความไพเราะ	72
	3.3 การให้ความสนับสนุนดนตรีของคนตาบอดของหน่วยงานต่าง ๆ ✓	75
	3.3.1 ด้านการศึกษาและฝึกหัดดนตรี ✓	75
	3.3.2 การสร้างครูดนตรีเพื่อคนตาบอด ✓	77
	3.3.3 การให้ความช่วยเหลือเรื่องทุนจัดซื้อหรือซ่อมเครื่องดนตรี	77
	3.3.4 การแสดงผลงานทางดนตรี	79
4	สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	80
	สรุปผลการศึกษา	80
	1 คนครีมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อคนตาบอด	80
	2 อภิปรายผลจากการศึกษา	81
	2.1 การเรียนการสอนดนตรี	81
	2.2 การฝึกหัดดนตรีของคนตาบอด	82
	2.3 การใช้ดนตรีในการประกอบอาชีพ	83
	2.4 คนตรีเป็นเครื่องมือช่วยนำคนตาบอดเข้าร่วมสังคมคนปกติ	84

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ข้อเสนอแนะ	85
1 ข้อเสนอแนะแนวคิด	85
1.1 ให้ออกสแก่คนตาบอดเรียนดนตรีอย่างเป็นระบบในสถานศึกษา	85
1.2 ให้การสนับสนุนในเรื่องอุปกรณ์การเรียนการสอนดนตรี	87
1.3 สนับสนุนให้ครูดนตรีที่มีความรู้ความสามารถด้านการสอนดนตรี	88
1.4 การสนับสนุนให้นักดนตรีตาบอดได้แสดงความสามารถ	89
2 ข้อเสนอแนะสิ่งที่ควรศึกษาต่อไป	89
บรรณานุกรม	90
ภาคผนวก	93
ประวัติการจัดการศึกษาสำหรับคนตาบอด	94
รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์	98
สัญลักษณ์ไนต์เบอร์ลส์	107

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	วงดนตรีวิพากที่เล่นคีย์บอร์ดเพียงคนเดียวร่วมกับนักร้องประจำวง	16
2	วงดนตรีวิพากที่เล่นดนตรีตามสถานที่สาธารณะต่าง ๆ	16
3	การเขียนอักษรเบรลล์โดยใช้ตัวเลขเป็นแม่พิมพ์ของอักษร และใช้สไตส์แทนคั่นสอกคระคาษาให้เกิดจุดนูน	44
4	การอ่านอักษรเบรลล์โดยใช้ปลายนิ้วสัมผัสจุดนูน	44
5	การเรียนขับร้องทำนองเดี่ยวของนักเรียนชั้นอนุบาล - ป. 2 ของโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯ	50
6	การเรียนขับร้องประสานเสียงของนักเรียนชั้น ป. 5 - ม. 3 ของโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯ	50
7	การฝึกปฏิบัติขลุ่ยรีคอร์คเคอร์ พร้อมกับการบรรเลงเปียโน หรืออิเล็กทรอนิกส์ของนักเรียนชั้น ป. 3 - 4	56
8	ลักษณะของเบลล์ (Bell) และวิธีการถือบรรเลง	56
9	บุคลิกท่าทางขณะบรรเลงดนตรีที่ต้องปรับปรุงให้มีท่าทางที่ถูกต้องสวยงาม	63
10	การฝึกปฏิบัติดนตรีไทยของนักเรียนสอนคนตาบอด โรงเรียนสอนคนตาบอด กรุงเทพฯ	63
11	วงดนตรีสี่ล้อ ซอ ซึง ของนักเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่	66
12	การบรรเลงรวมวงสตริงของนักเรียนตาบอดโรงเรียนสอนคนตาบอด ภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่	66

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา

คนตาบอดมีปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพเป็นอย่างมาก มีขีดจำกัดของความสามารถในการประกอบอาชีพ ทำงานต่าง ๆ ได้เพียงบางอย่าง มีการแข่งขันระหว่างคนตาบอดกับคนสายตปกติ ผู้ว่าจ้างจะจ้างคนสายตปกติเข้าทำงานมากกว่าที่จะว่าจ้างคนตาบอด ทำให้คนตาบอดต้องประสบกับความยากลำบากในการประกอบอาชีพ เพื่อหารายได้มาเลี้ยงตนเองและครอบครัว

คนตาบอดเป็นคนที่พิการทางสายตาสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม (สมทรง พันธุ์สุวรรณ 2529: 15) คือ คนตาบอดสนิท (Blindness) และคนที่มองเห็นเพียงเลือนลาง (Partially Blindness or Partially Sighted) คนตาบอดสนิท (Blindness) หมายถึงบุคคลที่ไม่สามารถรับรู้การเคลื่อนไหวของสิ่งต่าง ๆ ด้วยสายตาได้เลย ทางแพทย์ให้ความหมายของคนตาบอดว่า หมายถึงบุคคลที่สามารถมองเห็นได้ในระดับ 20/200 คือสามารถมองเห็นได้ในระยะ 20 ฟุต ในขณะที่คนปกติทั่วไปสามารถมองเห็นได้ในระยะ 200 ฟุต ส่วนคนที่มองเห็นเพียงเลือนลาง (Partially Blindness or Partially Sighted) หมายถึงบุคคลที่สามารถมองเห็นได้ในระดับ 20/70 และ 20/200 คือสามารถมองเห็นได้ในระยะทาง 20 ฟุต ในขณะที่คนปกติมองเห็นได้ในระยะ 70 ฟุต จนถึงระดับตาบอดสนิท คือสามารถมองเห็นได้ในระยะ 20 ฟุต ขณะที่คนปกติมองเห็นได้ในระยะ 200 ฟุต

ซูซีฟ อ่อนโคกสูง 2527: 113-114 ได้สรุปสาเหตุของการตาบอด ทั้งตาบอดสนิทและตาบอดที่มองเห็นได้เพียงเลือนลางไว้ว่า อาจมีสาเหตุใหญ่ ๆ 3 ประการ คือ

1. เกิดจากความผิดปกติของดวงตาซึ่งเกิดจากความเสื่อมสภาพของกล้ามเนื้อตาหรือมีปัญหากับดวงตา เช่น สายตาสั้น (Myopia) สายตายาว (Hyperopia) สายตาเอียง (Astigmatism) ต้อหิน (Glaucoma) ต้อกระจกหรือต้อล้าใบ (Cataracts) เรตินาไม่สมบูรณ์ตามปกติ (Coloboma) เด็กคลอดก่อนกำหนดและได้รับออกซิเจนมากเกินไป (Retrolental Fibroplasia (FLF) ตาเหล่หรือตาเขอย่างรุนแรงแล้วไม่ได้รับการแก้ไข (Strabismus) กล้ามเนื้อตาเคลื่อนไหวเร็วเกินไปจึงไม่สามารถจับภาพได้ซึ่งพบได้บ่อย ๆ ในผู้ป่วยที่มีความผิดปกติของสมองหรือเป็นโรคของหูชั้นใน (Nystagmus)

2. ความผิดปกติของสายตาที่เกิดจากโรคภัยไข้เจ็บ เช่น โรคเบาหวาน ทำให้โลหิตที่ไปเลี้ยงเรตินาเกิดความผิดปกติอย่างรุนแรงจนทำให้ตาบอด, เนื่องจากที่ดวงตาและอวัยวะที่เกี่ยวข้องกับดวงตา, โรคติดเชื้อต่าง ๆ เป็นต้น

3. ความผิดปกติของสายตาที่เกิดจากอุบัติเหตุต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดความกระทบกระเทือนต่อสายตาอย่างรุนแรง ตลอดจนการใช้สายตาในที่ที่มีแสงสว่างเกินความจำเป็น เช่น แสงจากการเชื่อมโลหะ เป็นต้น

จำนวนของคนตาบอดที่เกิดจากสาเหตุต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วนี้ยังไม่มีการบันทึกข้อมูลเป็นสถิติที่แน่นอน ทำให้เกิดปัญหาในการให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ เช่น ทางด้านการศึกษา โรงเรียนสอนคนตาบอดซึ่งเป็นสถาบันที่ให้การศึกษแก่เด็กตาบอด เปิดสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 การรับผู้เข้าเรียนนั้นรับได้ในจำนวนจำกัด ดังนั้นคนตาบอดจำนวนหนึ่งจึงไม่สามารถเข้าเรียนในระดับภาคบังคับ ส่วนคนตาบอดภายหลังบางราย เช่น เกิดอาการตาบอดในช่วงกำลังเรียนในภาคบังคับ เมื่อไม่สามารถเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนสอนคนตาบอดก็ จะไม่มีโอกาสได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงต่อไป เป็นต้น ปัญหาที่กล่าวมานี้ อาจเกิดจากการที่สถาบันของรัฐบาลที่ให้ความช่วยเหลือแก่คนตาบอด ไม่ทราบจำนวนที่แน่นอนของคนตาบอด และคนปกติที่ตาบอดภายหลังก็มีจำนวนที่ไม่แน่นอน การให้ความช่วยเหลือจึงเป็นไปด้วยความยากลำบากและไม่ครอบคลุมเท่าที่ควร

จากการสำรวจจำนวนของคนตาบอดของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ม.ป.ป.: 131-132) พบว่ามีคนตาบอดคิดเป็นจำนวนร้อยละ 0.01 ของประชากรทั่วไปประเทศ และผลจากการสำรวจทางการศึกษาของคนตาบอด มีดังนี้

คนตาบอดที่ไม่เคยเข้ารับการการศึกษา	คิดเป็นร้อยละ	56.60
คนตาบอดที่เคยเข้ารับการการศึกษา	คิดเป็นร้อยละ	24.20
คนตาบอดที่กำลังเรียน	คิดเป็นร้อยละ	7.48
คนตาบอดที่ไม่ระบุ	คิดเป็นร้อยละ	11.72

จากสถิตินี้พบว่าคนตาบอดในสังคมไทยมีจำนวนไม่น้อย แต่โอกาสที่จะได้รับการศึกษามีไม่ถึงร้อยละ 50 ของจำนวนคนตาบอดทั้งหมด ซึ่งนับว่าเป็นปัญหาสำคัญในการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่คนตาบอด ในการประกอบอาชีพ การปรับตัวเข้ากับสังคม การประพฤติปฏิบัติ การฝึกฝนมารยาทต่าง ๆ ในสังคม รวมทั้งการพัฒนาความสามารถพิเศษต่าง ๆ เพื่อพัฒนาคนตาบอดให้มีความสามารถทัดเทียมกับบุคคลทั่วไปทั้งทางด้านการศึกษา สามารถพึ่งตนเอง หาเลี้ยงชีพได้โดยไม่ต้องเป็นปัญหาแก่สังคม

คนตาบอดไม่สามารถเรียนรู้และรับรู้สิ่งต่าง ๆ ได้โดยการมอง คนตาบอดจึงต้องอาศัยความสามารถในการฟังเสียง การสัมผัส การเคลื่อนไหว และการใช้ประสาทรับรู้ส่วนอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากการมอง เช่น ความจำ เพื่อรับรู้การเคลื่อนไหวและเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว การฟังและการจำจึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับคนตาบอด ดังนั้นคนตาบอดต้องพัฒนาความสามารถของทักษะทั้งสองด้านอย่างเต็มที่ เพื่อจะได้รับประโยชน์ให้มากที่สุด

Sona D. Nocera (1979: 247-248) กล่าวว่าคนตาบอดสามารถพัฒนาความสามารถในการฟังได้อย่างรวดเร็ว เพราะคนตาบอดใช้การฟังและการจำมากจนเกิดความชำนาญ ดังนั้นจึงสามารถใช้การฟังและจำให้เกิดประโยชน์ได้มากกว่าคนตาดี

Juliette Alvin (1976: 129-130) กล่าวว่าคนตาบอดเป็นผู้ที่มีความเอาใจใส่ต่อการฟัง มีความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ของอารมณ์ ความรู้สึกทางดนตรี เพราะเขามีความสัมพันธ์กับดนตรี ทำให้มีความพร้อมที่จะตอบสนองต่อดนตรี คนตาบอดที่จะเป็นนักดนตรีได้ ก็ต้องมี การฟังที่ดี

เสียงดนตรีมีความสำคัญต่อคนตาบอดคือใช้ เป็นเพื่อนในยามที่รู้สึกเหงาขณะที่ต้องอยู่ตามลำพังในโลกของความมืด ช่วยผ่อนคลายความวิตกกังวล ความเครียด เสียงดนตรีจะช่วยสร้างความรู้สึกที่ดี สร้างความเป็นมิตร ความมั่นใจ ทำให้คนตาบอดกล้าแสดงออก ช่วยพัฒนาเชาวน์ปัญญา ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการโดยถ่ายทอดออกมาเป็นเสียงขับร้อง เสียงดนตรี หรือการประพันธ์บทเพลง ซึ่งจะช่วยให้คนตาบอดมีสุขภาพจิตที่ดี ดังเช่นคำกล่าวของ พูนพิศ อมาตยกุล (2529: คำนำ) กล่าวว่า ดนตรีเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการบำรุงขวัญ บำรุงจิตใจ เป็นยารักษาโรคทั้งทางกายและจิตใจ เป็นเพื่อนยามทุกข์ ยามเหงา เป็นเครื่องมือสำหรับสมานสามัคคี เป็นสื่อแห่งความรัก และสามารถใช้เป็นเครื่องมือยังชีพได้

ดนตรีเป็นสิ่งที่ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการดำเนินชีวิตประจำวันของคนตาบอดในด้านของการใช้ดนตรีเป็นเครื่องนันทนาการ เพื่อผ่อนคลายความตึงเครียด ลดความวิตกกังวล หรือใช้เป็นเพื่อนยามว่าง โดยอาจจะบรรเลง ขับร้อง หรือฟังเพลงเพื่อให้เกิดความเพลิดเพลินใจอีกแง่หนึ่งก็คือ ถ้ามีการฝึกฝนจนเกิดทักษะทางดนตรีก็สามารถที่จะไปประกอบอาชีพเป็นนักร้อง นักดนตรี หรือเป็นครูสอนดนตรีได้ นอกจากนี้หากคนตาบอดได้แสดงความสามารถทางดนตรีให้ประจักษ์แก่บุคคลทั่วไปก็จะทำให้เขาเกิดความมั่นใจ และมีกำลังใจในการดำรงชีวิตเพราะได้รับการยอมรับจากสังคม สามารถอยู่ร่วมในสังคมอย่างมีความสุข และในปัจจุบันพบว่าในสังคมไทย

มีคนตาบอดที่ใช้ดนตรีเป็นเครื่องมือหาเลี้ยงชีพ เช่น เป็นครูสอนดนตรี นักดนตรีอาชีพ นักดนตรีที่บรรเลงอยู่ตามข้างถนนหรือสาธารณะต่าง ๆ เป็นต้น

ด้วยเหตุที่ดนตรีมีประโยชน์และมีความสำคัญต่อคนตาบอดดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยตระหนักในคุณค่าของดนตรีสำหรับคนตาบอด จึงสนใจที่จะศึกษาสภาพชีวิตของคนตาบอดในด้านการใช้ดนตรีในชีวิตประจำวันและวิธีการเรียนรู้ดนตรีของคนตาบอด และหวังว่าการศึกษาค้นคว้าจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาเกี่ยวกับดนตรีของคนตาบอดได้พอสมควร

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาชีวิตของคนตาบอดกับการใช้ดนตรีในชีวิตประจำวัน ได้แก่
  - 1.1 การใช้ดนตรีเป็นเครื่องมือหาเลี้ยงชีพ
  - 1.2 การใช้ดนตรีเพื่อนันทนาการในชีวิตประจำวัน
  - 1.3 การใช้ดนตรีเป็นเครื่องมือในการนำตนเองเข้าร่วมสังคมกับคนปกติ
2. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อจำกัดของคนตาบอดเกี่ยวกับการเรียนรู้ และการปฏิบัติในเรื่องของคนตาบอด

1.3 ขอบเขตในการวิจัย

ศึกษาจากโรงเรียนสอนคนตาบอด กรุงเทพฯ เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร, โรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ และศึกษานักดนตรีตาบอดในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้ระยะเวลาตั้งแต่เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2534 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2535

1.4 วิธีดำเนินการวิจัย

1. สัมภาษณ์นักดนตรีตาบอด และครู - อาจารย์ที่สอนวิชาดนตรีของคนตาบอด โดยศึกษาคนตาบอดที่ยึดอาชีพนักดนตรีเป็นอาชีพหลัก และกลุ่มที่ใช้ดนตรีเป็นอาชีพรอง ประกอบอาชีพเป็นนักดนตรีมาไม่น้อยกว่า 1 ปี ทั้งนี้รวมทั้งนักดนตรีอาชีพ และนักดนตรีที่บรรเลงข้างถนนและสถานที่สาธารณะต่าง ๆ ซึ่งปฏิบัติงานคนเดียวและปฏิบัติงานเป็นกลุ่ม

2. สังเกตบุคลิก กิริยาท่าทางของคนตาบอดในขณะที่ฝึกหัดดนตรี ฟังเพลง ขับร้อง บรรเลงดนตรี การสังเกตการณ์ใช้วิธีการดังนี้

2.1 การเรียนการสอนดนตรี การบรรเลงดนตรีของคนตาบอดทั้งในกลุ่มที่ ศึกษาด้วยตนเอง และกลุ่มที่ศึกษาในระบบสถานศึกษาแบบไม่มีส่วนร่วม

2.2 แบบมีส่วนร่วม เช่น เมื่อมีโอกาสก็เข้าสอนร่วมกับอาจารย์ประจำวิชา โดยเป็นผู้ช่วยสอนนักเรียนตาบอดวิชาปฏิบัติ สอนให้นักเรียนฝึกหัดเป่าขลุ่ยรีคอร์ดเดอร์

3. ศึกษาจากเอกสาร ตำรา แอบนันท์กเสียง และแอบนันท์กภาพที่เกี่ยวข้องกับ ดนตรีของคนตาบอด

4. วิเคราะห์ สรุป และเสนอความเป็นไปได้ในการพัฒนา และส่งเสริมการใช้ ดนตรีของคนตาบอด

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาทางด้านดนตรีของคนตาบอดในประเทศไทย
2. ทำให้ทราบบทบาทและความสำคัญของดนตรีที่มีต่อคนตาบอด
3. ผลการศึกษาจะสามารถนำมาช่วยพัฒนาการเรียนการสอนดนตรีของคนตาบอด และให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนการให้ความรู้ทางดนตรีแก่คนตาบอดเพื่อนำมาประกอบอาชีพ ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บทที่ 2

คนตาบอดกับการประกอบอาชีพเป็นนักดนตรี

สังคมไทยในอดีตคิดว่าเด็กที่เกิดมาพิการ คือ ตาบอดหรือพิการทั้งทางอวัยวะต่าง ๆ และความพิการทางสติปัญญานั้นทำให้พ่อแม่ ญาติพี่น้องต้องอับอายหรืออาจจะคิดว่าเป็นผลกรรม ทั้งของพ่อแม่และบุตรที่เกิดมา ดังนั้นพ่อแม่มักจะเลี้ยงลูกของตนเองไว้แต่ในบ้าน ไม่พาออกไป ให้เป็นที่รู้จักกับบุคคลต่าง ๆ ในสังคม ส่วนครอบครัวที่มีฐานะยากจนก็จะพาลูกหลานที่พิการ ของตนออกไป begging ตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น งานบุญเขาทอง งานเทศกาลและงานวัดต่าง ๆ (สหทยา โชติกเสถียร สัมภาษณ์: 31 กรกฎาคม 2534) การขอทานของคนพิการเหล่านี้มี วิธีการที่แตกต่างกันไป เช่น บางคนใช้ทักษะในการขับร้องและบรรเลงดนตรีเท่าที่จะสามารถ ทำได้ บางคนเคาะเครื่องกระทบต่าง ๆ หรือบางคนไม่สามารถเล่นเครื่องดนตรีอะไรได้ก็จะนั่ง พนมมือขอทานจากผู้คนที่ผ่านไปมา

สำหรับคนตาบอดที่มีโอกาสได้ฝึกหัดดนตรี ก็สามารถใช้นักร้องเป็นเครื่องมือในการ ประกอบอาชีพเป็นนักดนตรีได้ การศึกษาเกี่ยวกับคนตาบอดกับการประกอบอาชีพเป็นนักดนตรีใน บทนี้จะกล่าวถึง

- 2.1 การดำเนินชีวิตของนักดนตรีตาบอด
- 2.2 การประกอบอาชีพนักดนตรีของของคนตาบอด
- 2.3 นักดนตรีตาบอดที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก

2.1 การดำเนินชีวิตของนักดนตรีตาบอด

คนตาบอดใช้ชีวิตอยู่ในสังคมเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป มีสิทธิเสรีภาพในการดำรงชีวิต อยู่ภายใต้กฎหมาย ต้องการความมีชื่อเสียงและการยอมรับจากผู้อื่น แต่ความพิการเป็นอุปสรรค ที่สำคัญในการดำรงชีวิต คนตาบอดจะประสบปัญหาในการประกอบอาชีพ การปรับปรุงบุคลิกภาพ และการพัฒนาตนเองให้เท่าเทียมกับบุคคลทั่วไปในสังคม จากข้อจำกัดนี้เป็นผลให้คนตาบอดรู้สึก ถึงความยากลำบากในการปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่น คนตาบอดจึงมักติดต่อสัมพันธ์กันเฉพาะกลุ่ม คนตาบอดด้วยกันมากกว่าที่จะมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับคนสายตาทกติ ดังจะพบเห็นได้จากที่พัก อาศัยของคนตาบอดมักอาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน

สภาพความเป็นอยู่ของนักดนตรีตาบอดที่จะกล่าวต่อไปนี้แบ่งเป็น 2 ประการ คือ

2.1.1 สภาพที่อยู่อาศัยของคนตาบอด

2.1.2 ความเป็นอยู่โดยทั่วไปของคนตาบอด

2.1.1 สภาพที่อยู่อาศัยของคนตาบอด

จากการศึกษาพบว่า คนตาบอดมักอยู่อาศัยในบริเวณใกล้เคียงกันหลาย ๆ ครอบครัว เพราะจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยกัน จึงอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มของคนตาบอดซึ่งส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นนักดนตรี และขายลอตเตอรี่ บริเวณที่นักดนตรีตาบอดอาศัยอยู่ ได้แก่

1.1 ขอยสุขสวัสดิ์ 1 (รุ่งอรุณ) แขวงบางปะกอก เขตราชบุรีบูรณะ
กรุงเทพมหานคร

1.2 ขอยจรูญสนิทวงศ์ 40 แขวงบางยี่ขัน เขตบางกอกน้อย
กรุงเทพมหานคร

1.3 ขอยไผ่เงิน ตรอกจันทร์ ถนนวัดไผ่เงิน เขตบางคอแหลม
กรุงเทพมหานคร

1.4 ขอยสามัคคี ถนนติวานนท์ อำเภอปากเกร็ด นนทบุรี

1.5 บริเวณขอยวัดจันทร์ ถนนบางกรวย-ไทรน้อย อำเภอเมือง นนทบุรี

1.6 หมู่บ้านประชาชนิเวศน์ 3 ตำบลท่าทราย อำเภอเมือง นนทบุรี

นอกจากสถานที่ดังกล่าวแล้ว ยังมีที่อยู่อาศัยตามสถานที่ต่าง ๆ กระจัดกระจายไปตามพื้นที่ทั่วไปอีกเป็นจำนวนมาก สำหรับคนตาบอดที่มีฐานะดีมักจะมีบ้านเรือนเป็นของตนเองพักอาศัยกันเฉพาะบุคคลในครอบครัวของตน ส่วนผู้ที่มีรายได้น้อยก็อาศัยอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม โดยเข้าบ้านอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน หรืออยู่ร่วมกันหลาย ๆ ครอบครัวในบ้านหลังเดียวกัน

ส่วนคนตาบอดที่มีเพื่อนบ้านเป็นคนสายตาบกติดต่างก็มีความเป็นอยู่เช่นสังคมเมืองทั่วไป คือ ต่างคนต่างอยู่ ส่วนสภาพพื้นฐานความรู้ ฐานะทางครอบครัว การประกอบอาชีพก็มีทั้งใกล้เคียงกันและแตกต่างกันไปตามสภาพของแต่ละบุคคล คนตาบอดกับคนสายตาบกติดจะแยกกันอยู่จนเกือบจะเป็นคนละสังคม อย่างไรก็ตามคนสายตาบกติดมิได้แสดงถึงความรังเกียจเพื่อนบ้านที่ตาบอดแต่อย่างใด

บ้านเรือนที่พักอาศัยของคนตาบอดมีลักษณะต่าง ๆ กัน ตั้งแต่ขนาดเล็กสำหรับสมาชิก 2-3 คน ไปจนถึงบ้านขนาดใหญ่หลังหนึ่งมีผู้อยู่อาศัยตั้งแต่ 10-20 คน ส่วนค่าเช่าจะเป็นไปตามสภาพของที่พัก เช่น ห้องขนาดเล็ก ค่าเช่าจะประมาณเดือนละ 400-600 บาท บ้านไม้ห้องแถว ชั้นเดียวค่าเช่าประมาณเดือนละ 800-1,600 บาท บ้านไม้สองชั้นหลังค่าเช่าประมาณเดือนละ 2,500 บาท ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับที่พักอาศัย ดังนี้

ก. ห้องขนาดเล็กตามที่พบในซอยสุขสวัสดิ์ 1 เช่น บ้านเลขที่ 39/1 ตัวบ้านเป็นอาคาร 3 ชั้น ชั้นล่างเป็นใต้ถุนสูงทำเป็นโกดังเก็บของ ชั้น 2-3 กันเป็นห้องเล็ก ๆ ด้วยกระดานไม้อัด ห้องหนึ่งมีขนาดประมาณ 3 X 4 เมตร ที่พักอาศัยได้ประมาณ 2-4 คน ชั้นหนึ่ง ๆ กันเป็นห้องได้จำนวนมากกว่า 30 ห้อง แต่ละห้องมีไฟหนึ่งดวง ปลั๊กไฟฟ้า 1 ปลั๊ก สภาพภายในห้องแออัดมากเพราะห้องส่วนใหญ่ไม่มีหน้าต่างระบายอากาศ ยกเว้นห้องที่อยู่ริมอาคารจึงจะมีหน้าต่างภายในห้อง ผู้อยู่อาศัยจะใช้เป็นทั้งห้องนอน ทำครัว และเก็บสัมภาระของครอบครัว ส่วนห้องน้ำห้องส้วมจึงทำให้ใช้ร่วมกับครอบครัวอื่น ๆ อยู่ในชั้นเดียวกัน

ข. บ้านไม้ห้องแถวชั้นเดียว พบที่บริเวณซอยสามัคคีซึ่งมีบ้านหลายหลังปลูกเป็นห้องแถว ภายในบ้านมีห้อง 1 ห้องกว้างประมาณ 4 X 6 เมตร บางห้องก็มีห้องน้ำอยู่ในตัวบ้าน บางห้องต้องใช้ห้องน้ำรวมกันกับผู้อยู่อาศัยคนอื่น หน้าบ้านเป็นระเบียงบ้าน ซึ่งบางบ้านก็ใช้ระเบียงบ้านทำครัว บางบ้านทำครัวในห้องนอน สมาชิกที่อยู่อาศัยในบ้านมีประมาณ 3-8 คน

ค. บ้านเช่าทั้งหลาย สามารถพบเห็นได้หลายแห่ง เช่น ซอยจรูญสุนทรวงศ์ 40, บริเวณซอยวัดจันทร์ ถนนบางกรวย-ไทรน้อย นนทบุรี, หมู่บ้านประชาชนิเวณ 3 ตำบลท่าทราย นนทบุรี เป็นต้น ลักษณะบ้านเป็นบ้านไม้และทาวนเฮ้าส์ มีคนตาบอดหลาย ๆ ครอบครัวพักอาศัยร่วมกันในบ้านหลังเดียวมีสมาชิกอยู่อาศัยตั้งแต่ประมาณ 10-20 คน มีห้องน้ำและห้องครัวอยู่ในตัวบ้าน

ง. บ้านส่วนตัว จากการศึกษพบว่าบ้านส่วนตัวมีรูปแบบต่าง ๆ เช่น อาคารพาณิชย์ ทาวน์เฮ้าส์ บ้านไม้ โดยทั่วไปนักดนตรีอาชีพส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ในบ้านประเภทนี้ ส่วนนักดนตรีอาชีพจากการศึกษาพบเพียงบางครอบครัวเท่านั้นที่สามารถอาศัยในบ้านประเภทนี้ ทั้งนี้เนื่องมาจากฐานะทางครอบครัวแต่ละคนมีความแตกต่างกัน นักดนตรีอาชีพมักจะมีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีกว่านักดนตรีอาชีพ จึงสามารถซื้อหรือเช่าบ้านเพื่อพักอาศัยกันเฉพาะบุคคลในครอบครัว

สภาพครอบครัวของนักดนตรีตาบอดและคนตาบอดทั่วไปมีลักษณะเหมือน ๆ กับคนสายตาปกติทั่วไป ผู้ที่มีฐานะมั่นคงจะมีความเป็นอยู่ที่ดีกว่า ได้เปรียบทางด้านการศึกษา การฝึกหัดทักษะต่าง ๆ และการประกอบอาชีพ

คนตาบอดเพศชายมีทั้งที่ภรรยาเป็นคนตาบอดและบางคนมีภรรยาเป็นคนสายตาบกดี ส่วนคนตาบอดเพศหญิงก็มีสามีเป็นคนตาบอด คนตาบอดจะดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่ายตามสภาพฐานะของแต่ละบุคคล

2.1.2 ความเป็นอยู่โดยทั่วไปของคนตาบอด

วิชัย เพชรช่วย (2523 : 31-34) ได้กล่าวถึงทัศนคติที่สังคมมีต่อคนตาบอดและคนพิการว่า "สังคมไทยในอดีตถือว่าเด็กที่เกิดมาพิการไม่ว่าจะเป็นความพิการทางสายตา ทางอวัยวะต่าง ๆ ทำให้พ่อแม่ญาติพี่น้องต้องอับอาย หรืออาจจะคิดว่าเป็นผลกรรมของพ่อแม่และของบุตรที่พิการ ดังนั้นพ่อแม่จึงเลี้ยงดูลูกไว้แต่ในบ้าน ส่วนครอบครัวที่มีฐานะยากจนก็มักจะพาลูกหลานที่พิการไปนั่งขอทาน บุคคลทั่วไปมักจัดคนพิการว่าเป็นคนไร้ความสามารถ มีบุคลิกที่ไม่น่าดู จนกระทั่งต่อมาได้มีบุคคลที่ได้ให้ความสำคัญต่อคนตาบอดและคนพิการ โดยจัดการศึกษาและฝึกอาชีพให้เพื่อนำความรู้ที่ได้จากการเรียนและการฝึกหัดการทำงานเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ ขณะเดียวกันคนตาบอดและคนพิการก็พยายามไม่หาความรู้เพิ่มเติมประสบการณ์ให้กับตนเองจนสามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้ เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป และจากการที่คนตาบอดได้รับการศึกษาและฝึกอาชีพ ทำให้คนตาบอดมีความรู้ความเข้าใจถึงการปรับตัว เข้ากับสังคม รู้จักปรับปรุงบุคลิกภาพ ความประพฤติและมารยาททางสังคม มีความรู้ความสามารถประกอบอาชีพได้ เป็นผลให้ทัศนคติของบุคคลทั่วไปเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น เกิดการยอมรับในความรู้ความสามารถของคนตาบอดยิ่งขึ้น" ดังเช่นคนตาบอดที่ประกอบอาชีพต่าง ๆ ทั้งที่เป็นครู-อาจารย์ นักดนตรี พนักงานรับโทรศัพท์ รับทำนายโหราศาสตร์ หมอนวดแผนโบราณ ช่างไม้ ช่างปูน และอาชีพต่าง ๆ ซึ่งมีการทำงานร่วมกันทั้งกับคนสายตาบกดีและคนตาบอด

สำหรับความเป็นอยู่ในสังคมคนตาบอดก็ต้องการความเท่าเทียมกับบุคคลอื่น ไม่ต้องการให้ผู้อื่นเห็นว่าเขาเป็นคนพิการ เป็นบุคคลที่สังคมต้องคอยให้ความช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลา ขณะเดียวกันคนตาบอดก็มีความสามารถกระทำสิ่งต่าง ๆ ได้ เช่นเดียวกับคนสายตาบกดีทั่วไป แต่เขาไม่สามารถรับรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยการมอง คนตาบอดจึงสามารถประกอบอาชีพต่าง ๆ พยายามพัฒนาตนเองให้มีความเป็นอยู่ที่ดีเทียบเท่ากับบุคคลทั่วไปในสังคม และต้องการให้สังคมยอมรับความสามารถในการประกอบอาชีพ การดำรงชีวิตและสามารถช่วยเหลือตนเองได้โดยไม่ต้องอาศัยบุคคลอื่น ขณะเดียวกันสังคมก็ควรเปิดโอกาสให้โดยไม่รังเกียจที่จะทำงานร่วมกันและยอมรับคนตาบอดว่าเป็นบุคคลที่อยู่ในสังคมเดียวกันกับคนสายตาบกดี

การดำรงชีวิตของคนตาบอดก็มีความต้องการความสะดวกสบายเช่นเดียวกับคนสายตาบปกติทั่วไป แต่ด้วยเหตุที่คนตาบอดไม่สามารถมองเห็นสิ่งต่าง ๆ ได้ ความต้องการของคนตาบอดจึงมักจะมีความต้องการในปัจจัยสี่ คือ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่มและยารักษาโรค ความต้องการในสิ่งที่นอกเหนือไปจากเครื่องอุปโภค บริโภคที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตจึงมีน้อยลง เช่น การแต่งกายไม่จำเป็นต้องหรูหรา ไม่จำเป็นต้องใช้เครื่องประดับที่มีราคาแพง คนตาบอดต้องการเพียงแค่เครื่องแต่งกายที่สะอาด เหมาะสมกับกาลเทศะ ไม่จำเป็นต้องตกแต่งที่อยู่อาศัยด้วยเครื่องตกแต่งที่ฟุ่มเฟือย ราคาแพง ทั้งนี้เพราะเขาไม่สามารถรับรู้ถึงความหรูหรานั้นได้ เป็นต้น ด้วยเหตุนี้การดำรงชีวิตของคนตาบอดจึงเป็นไปอย่างเรียบง่าย

2.2 การประกอบอาชีพนักดนตรีของคนตาบอด

การประกอบอาชีพนักดนตรีของคนตาบอดที่จะกล่าวต่อไปนี้แบ่งออกเป็น 6 หัวข้อ คือ

- 2.2.1 แรงจูงใจในการประกอบอาชีพนักดนตรี
- 2.2.2 การบรรเลงดนตรีของนักดนตรีตาบอด
- 2.2.3 เพลงที่ใช้ในการประกอบอาชีพ
- 2.2.4 การลงทุนและรายได้ในการประกอบอาชีพ
- 2.2.5 ปัญหาในการประกอบอาชีพ
- 2.2.6 สิ่งที่นักดนตรีตาบอดคาดหวังเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ

2.2.1 แรงจูงใจในการประกอบอาชีพนักดนตรี

จากการสัมภาษณ์นักดนตรีตาบอดในเขตกรุงเทพมหานคร และเขตใกล้เคียงจำนวน 30 คน (สัมภาษณ์เดือนพฤษภาคม 2534-กุมภาพันธ์ 2535) เป็นผลให้ทราบถึงสาเหตุของการที่คนตาบอดประกอบอาชีพเป็นนักดนตรี ดังต่อไปนี้

1.1 ชอบฟังเพลง ขับร้อง และบรรเลงดนตรี เห็นว่าสามารถฝึกหัดเพื่อประกอบอาชีพได้ และคนที่ไม่เคยเล่นดนตรีมาก่อนก็สามารถฝึกหัดเล่นได้ด้วยตนเอง

1.2 สามารถใช้ดนตรีเป็นเพื่อนยามเหงา เพราะบางช่วงเวลาที่คนตาบอด ต้องอยู่โดยลำพังในโลกของความมืดนั้น บางครั้งทำให้มีความรู้สึกเหมือนอยู่เพียงคนเดียว ดนตรี จึงเป็นเพื่อนที่ดีในทุกเวลา

1.3 ดนตรีเป็นเครื่องผ่อนคลายความตึงเครียด เป็นเพื่อนยามพักผ่อน ช่วย ระบายความทุกข์ใจ ความคับข้องใจได้

1.4 อาชีพนักดนตรีสามารถทำรายได้ให้กับตนเองและครอบครัวได้ อัตรา รายได้ของการประกอบอาชีพนักดนตรีจะมีมากหรือน้อยก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ เช่น ฝีมือของ นักดนตรี โอกาสของการว่าจ้าง เป็นต้น

1.5 คนตาบอดบางคนไม่รู้ว่าจะทำงานอะไรเมื่อเพื่อน ๆ ชวนให้มาเล่นดนตรี ก็มาฝึกหัดและใช้ดนตรีเป็นเครื่องมือหาเลี้ยงชีพ

1.6 ครูและผู้ปกครองปลูกฝังให้เล่นดนตรีตั้งแต่เด็ก เมื่อเติบโตขึ้นจึงเล่น ดนตรีเป็นอาชีพ

2.2.2 การบรรเลงดนตรีของนักดนตรีตาบอด

การศึกษาครั้งนี้ ศึกษาทั้งดนตรีที่บรรเลงโดยนักดนตรีที่เล่นเพียงคนเดียว และที่เล่น เป็นคณะ โดยแบ่งกลุ่มผู้ที่ใช้นดนตรีในการประกอบอาชีพเป็น 2 กลุ่ม คือ นักดนตรีอาชีพ และนัก ดนตรีสมัครใจ ดังจะกล่าวต่อไปนี้

2.2.2.1 นักดนตรีอาชีพ

นักดนตรีอาชีพ ได้แก่ นักดนตรีที่เล่นดนตรีประจำอยู่ตามโรงแรม ร้านอาหาร หรือกลุ่มนักดนตรีที่รับจ้างไปบรรเลงตามงานต่างๆ โดยมีผู้ว่าจ้าง หรือรับงานประจำ

นักดนตรีที่มีความสามารถถึงระดับอาชีพมักเป็นกลุ่มที่เคยผ่านการศึกษาระบบสถานศึกษามาแล้วทั้งสิ้น และได้ฝึกหัดพื้นฐานทางดนตรีมากพอจนเกิดความชำนาญในการ บรรเลงให้เป็นที่ยอมรับจากผู้ฟัง การบรรเลงของนักดนตรีอาชีพที่ทั้งที่บรรเลงคนเดียวและ บรรเลงเป็นวงดนตรี ดังจะกล่าวต่อไปนี้

1) นักดนตรีที่บรรเลงคนเดียว

นักดนตรีตาบอดระดับอาชีพที่เล่นเพียงคนเดียว ตัวอย่างเช่น

นายปิยะ โกศินานนท์ (ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2533) มีความสามารถในการบรรเลงเดี่ยวเปียโน โดยขับบทเพลงประเภทเพลงไทยสากล (Poppular Music) เพลงแจ๊ส (Jazz) เคยบรรเลงอยู่ในห้องอาหารของโรงแรมใหญ่ ๆ ทั้งในกรุงเทพมหานคร และต่างจังหวัด เป็นผู้มีความสามารถในการบรรเลงประกอบการขับร้องทั้งเพลงลูกทุ่ง ลูกกรุง เพลงไทยสากล และเพลงสากล โดยมีความจำดี และบรรเลงได้ไพเราะ นอกจากนี้ นายปิยะ ยังสามารถบรรเลงรวมในวงบิ๊กแบนด์ (Big Band) โดยทำหน้าที่บรรเลงเปียโนแนวเพลงที่ถนัดมากคือเพลงแจ๊ส (Jazz)

นายยุทธนา ศรีมูรชัย บรรเลงเปียโนที่โรงแรมโอเรียนเต็ล ซึ่งเป็นโรงแรมชั้นหนึ่ง มีชาวต่างประเทศมาพักเป็นจำนวนมาก บทเพลงที่บรรเลงเป็นบทเพลงประเภทคลาสสิก (Classic) และไลท์มิวสิก (Light Music) ซึ่งผู้บรรเลงต้องมีความรู้ความชำนาญมาก นอกจากนี้ยังสามารถบรรเลงเพลงไทยสากลที่ได้รับความนิยม (Poppular Music) และเพลงตามคำขอได้ด้วย

นายศิลา นามท้าว บรรเลงเดี่ยวเปียโนที่โรงแรมธารา ซึ่งเป็นโรงแรมชั้นหนึ่ง บรรเลงบทเพลงประเภทคลาสสิก (Classic) และไลท์มิวสิก (Light Music) และบรรเลงรวมเป็นวงดนตรีประเภทวงสตริงร่วมกับนักดนตรีสายตาคณาวิชาฟิลิปินส์ที่โรงแรมอิมพาลา ทำหน้าที่บรรเลงคีย์บอร์ดด้วยบทเพลงไทยสากลและเพลงตามคำขอโดยมีนักร้องประจำวง และนักร้องรับเชิญ

นายแปลก เทพมงคล บรรเลงเดี่ยวอิล็คโทน โดยมีนักร้อง 1-2 คน ร่วมขับร้องด้วย จัดเป็นนักดนตรีอิสระ มีความสามารถในการบรรเลงเพลงไทยสากล (Poppular Music) โดยรับจ้างบรรเลงตามงานต่าง ๆ เมื่อว่างจากงานเล่นดนตรีก็หารายได้เสริมด้วยการขายล็อตเตอรี่

2) นักดนตรีที่ร่วมบรรเลงในวงดนตรีกับนักดนตรีอื่น ๆ

นักดนตรีระดับอาชีพที่ร่วมบรรเลงในวงดนตรีกับนักดนตรีอื่น ๆ ตัวอย่างเช่น

นายสนั่น บางท่าไม้ ทำหน้าที่บรรเลงคีย์บอร์ด (Keyboard) เปียโน (Piano) ในวงสตริงร่วมกับนักดนตรีสายตาปกติ บรรเลงประจำอยู่ที่ร้านอาหารย่านถนนเพชรบุรี กรุงเทพมหานคร โดยบรรเลงเพลงไทยสากลและเพลงสากลทั่วไป

นายบุญล้ำ ชัยศิลป์ บรรเลงอิลีคโทน (Electone) และกีตาร์ (Guitar) ในวงสตริงร่วมกับเพื่อนสายตาปกติ บางโอกาสก็บรรเลงอิลีคโทน (Electone) เพียงคนเดียว โดยมีนักร้องร่วมขับร้องด้วย ปัจจุบันบรรเลงประจำในร้านอาหารย่านตรอกจันทน์ เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร อาชีพหลักเป็นครูสอนดนตรีที่โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯ มีรายได้ประจำ

นายประทีป สิทธิชัย บรรเลงเปียโน (Piano) และคีย์บอร์ด (Keyboard) ร่วมกับเพื่อนสายตาปกติในวงดนตรีประกอบด้วย เปียโน (Piano) เบส (Bass) และกลองชุด โดยบรรเลงประจำในร้านอาหารและรับบรรเลงนอกสถานที่ มีทั้งวงสตริง อิลีคโทน และเปิดบริการให้เช่าเครื่องดนตรีไปเล่นตามสถานที่ต่าง ๆ มีรายได้ดี

นายสุเทพ อินทรศักดิ์ มิวังดนตรีไทยประเภทเครื่องสาย และวงมโหรีเป็นของตนเอง โดยรวบรวมเพื่อนคนตาบอดมาบรรเลงร่วมกัน รับงานบรรเลงในโอกาสต่าง ๆ ตามแต่จะมีผู้ว่าจ้าง อาชีพหลักในปัจจุบันคือ ขายลอตเตอรี่

ข้อสังเกตเกี่ยวกับนักดนตรีอาชีพ สรุปได้ดังนี้

1. นักดนตรีทุกคนได้รับการศึกษาดนตรีสากลและดนตรีไทยจากสถานศึกษา
2. ความสามารถทางดนตรีเป็นที่ยอมรับ มีความชำนาญ และรู้จักบทเพลงเป็นจำนวนมากพอที่จะใช้ในการประกอบอาชีพ โดยเล่นดนตรีแบบไม่ใช้นิ้ว แต่ใช้ความจำเป็นสำคัญ
3. นักดนตรีกลุ่มนี้แต่้นักดนตรีเพศชาย ไม่ปรากฏว่ามีนักดนตรีเพศหญิง

2.2.2.2 นักดนตรีวิฉก

นักดนตรีวิฉกได้แก่นักดนตรีที่รวมตัวกันเป็นวงดนตรี หรือบรรเลงเพียงคนเดียวไปบรรเลงตามริมถนน ที่สาธารณะ หรือสถานที่ต่าง ๆ โดยไม่มีใครว่าจ้างให้เล่นประจำที่ใดที่หนึ่ง แต่สามารถหารายได้ด้วยการขอรับเงินบริจาคในลักษณะการเป็นวิฉก

จากการสัมภาษณ์ นายสมชาย บัญเภาวงศ์ (สัมภาษณ์วันที่ 30 กรกฎาคม 2535) นายกสมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย พอสรุปความเป็นมาของวงดนตรีคนตาบอดและวงมิพิกได้ดังนี้ ประมาณ พ.ศ. 2521-2522 นักดนตรีตาบอดที่ใช้เครื่องดนตรีประเภทเครื่องไฟฟ้าเป็นรูปแบบวงสตริงนั้น ได้รวมกันจัดตั้งเป็นคณะแล้วเข้ามาจดทะเบียนรับรองจากสมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย เพื่อได้รับอนุญาตให้ไปบรรเลงตามสถานที่ราชการ โรงเรียน และหน่วยงานต่าง ๆ เมื่อวงดนตรีไปบรรเลงก็ได้รับค่าตอบแทนเป็นเงินบริจาคของผู้เข้าฟัง ต่อมาประมาณปี พ.ศ. 2526-2527 ปรากฏว่ามีวงดนตรีของคนตาบอดบางคณะที่ไม่ได้จดทะเบียนขอรับรองจากทางสมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย ได้นำวงดนตรีไปบรรเลงตามตลาดสด ริมนนและสถานที่สาธารณะเป็นรูปแบบวงดนตรีวงมิพิก ผู้ที่เดินผ่านไปมาเห็น เข้าก็บริจาคเงินให้ ปรากฏว่ามีรายได้มากพอสมควร คนตาบอดอื่น ๆ ทราบข่าวว่ามีการบรรเลงดนตรีลักษณะนี้คนตาบอดที่เล่นดนตรีได้แล้วจึงรวมตัวกันมาบรรเลงตามที่สาธารณะ คนตาบอดที่ยังเล่นดนตรีไม่เป็นก็หันมาฝึกหัดและออกมาเล่นดนตรีตามสถานที่ต่าง ๆ ประมาณ พ.ศ. 2528 มีวงดนตรีคนตาบอดที่ออกเล่นข้างถนน ตามตลาดสดเกิดขึ้นในกรุงเทพมหานครจำนวนไม่น้อยกว่า 56 คณะ (เป็นสถิติที่เพื่อน ๆ นักดนตรีคนตาบอด และในกลุ่มคนตาบอดสอบถามและรวบรวมจำนวนได้) ในระยะแรก ๆ วงดนตรีของคนตาบอดที่เล่นข้างถนนเป็นวงดนตรีที่มีรูปแบบค่อนข้างสมบูรณ์ มีเครื่องดนตรีครบวง มีนักดนตรี นักร้องชาย นักร้องหญิง รวมประมาณ 6-8 คน หรือมากกว่านั้น ต่อมาวงดนตรีเริ่มแตกกระจายเป็นวงเล็ก ๆ มีจำนวนผู้เล่นน้อยลง วงดนตรีที่มีรูปแบบสมบูรณ์จึงมีน้อยลง วงดนตรีที่มีเครื่องดนตรีครบตามรูปแบบของวงสตริงยังสามารถพบได้ เช่น วงทานตะวันของ นายสมบัติ ประยงค์หอม และวงตาทิพย์ ของ นายวิเชียร ดีวาจา เป็นต้น

อุปกรณ์ที่ใช้สำหรับการแสดงดนตรีสากลประเภทวงสตริงของนักดนตรีวงมิพิก ประกอบด้วย

- เครื่องดนตรี เช่น กีตาร์ เบส คีย์บอร์ด และกลองชุด
- เครื่องขยายเสียง
- เครื่องปั่นไฟ
- กล่องรับบริจาค, ร่มกันแดด
- รถขนส่งเครื่องดนตรี อุปกรณ์ และนักดนตรี

ค่าใช้จ่ายในการนำเครื่องดนตรีไปบรรเลงจะกล่าวต่อไปในหัวข้อการลงทุน

จากการสัมภาษณ์นักดนตรีวิพาก (สัมภาษณ์เดือนพฤษภาคม 2534-กุมภาพันธ์ 2535) เกี่ยวกับการแสดงดนตรีของนักดนตรีวิพาก พบว่า

1) การบรรเลงดนตรีคนเดียว

ในการศึกษาคั้งนี้พบว่า นักดนตรีตาบอดนิยมบรรเลงดนตรีคนเดียว เพราะการบรรเลงคนเดียวมีผลดี คือ

- ไม่ยุ่งยากในการรวบรวมสมาชิกของวง
- เป็นอิสระในการทำงานมากขึ้น
- ไม่ต้องแบ่งรายได้ให้กับผู้อื่น

จากเหตุผล 3 ประการนี้ ทำให้คนตาบอดจำนวนหนึ่งที่มีความเห็นว่าตนมีความชำนาญพอที่จะออกเล่นเพียงคนเดียวได้ก็แยกตัวออกจากวงดนตรีคณะที่ตนเองเคยเล่น ทำให้ดนตรีวิพากขยายจำนวนออกไปอย่างรวดเร็ว ขณะเดียวกันทางด้านคุณภาพของดนตรีกลับไม่ได้พัฒนาขึ้น ไม่มีการคำนึงถึงบุคลิกท่าทางที่เหมาะสมในขณะออกแสดงต่อสาธารณะชน และไม่คำนึงคุณภาพของผลงานการแสดง

2) การบรรเลงเป็นวงดนตรี

การบรรเลงดนตรีในลักษณะที่บรรเลงร่วมกันเป็นวงดนตรีนั้น จากการสัมภาษณ์นักดนตรีตาบอดพบว่า การรวมกลุ่มกันเป็นวงดนตรีมีผลดี คือ

- เป็นการช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน
- ทำให้การบรรเลงมีความไพเราะมากกว่าการเล่นเพียงคนเดียว
- ดึงดูดความสนใจผู้คนมากกว่าการบรรเลงเพียงคนเดียว เพราะเสียงดังและเป็น

การทำงานของกลุ่ม

ภาพที่ 1 วงดนตรีวิฬกที่เล่นคีย์บอร์ดเพียงคนเดียวร่วมกับนักร้องประจำวง

ภาพที่ 2 วงดนตรีวิฬกที่เล่นดนตรีตามสถานที่สาธารณะต่าง ๆ

การออกไปบรรเลงยังสถานที่ต่าง ๆ ของวงวงมโหรีจะรวมกลุ่มกันแล้ว โดยสารรถบัส ซึ่งใช้ขนส่งเครื่องดนตรีและอุปกรณ์เครื่องใช้ แต่ละคณะแยกย้ายกันไปบรรเลงยังสถานที่ต่าง ๆ ตามแต่โอกาสและความเหมาะสม เช่น บริเวณหน้าศูนย์การค้า ใต้สะพานลอย ตลาดสด ส่วนสาธารณะ และตามทางเท้าริมถนน เป็นต้น ช่วงเวลาที่มักปฏิบัติงานของวงดนตรีวงมโหรี คือ

เวลา 4.00-5.00 น. ออกเดินทางจากบ้านเพื่อไปหาสถานที่ที่บรรเลง

เวลา 6.00 น. เป็นต้นไป เริ่มบรรเลง และมีช่วงหยุดพักเป็นเวลาลึ้น ๆ บางครั้งต้องย้ายสถานที่เล่นไปตามช่วงเวลา วันหนึ่งเล่นประมาณ 3-4 รอบ คือ เช้า เย็น บ่าย เย็น แต่ละรอบใช้เวลาประมาณ 2-3 ชั่วโมง

เวลา 18.00 น. เป็นต้นไป เลิกงาน เดินทางกลับที่พัก

ทั้งช่วงเวลา จำนวนรอบ และสถานที่เล่น จะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามความเหมาะสมและโอกาสที่สามารถเล่นได้ มีการยืดหยุ่นไปตามสภาพ บางครั้งก็ต้องเดินทางไปบรรเลงตามต่างจังหวัดในงานต่าง ๆ เช่น งานจังหวัด งานวัด งานประจำปี งานฉลองต่าง ๆ เป็นต้น

ข้อสังเกตเกี่ยวกับนักดนตรีวงมโหรี พอจะสรุปได้ดังนี้

1. นักดนตรีวงมโหรีมีทั้งที่เคยเรียนดนตรีในสถานศึกษา และผู้ที่ไม่เคยได้รับการศึกษาจากสถานศึกษาใด ๆ มาก่อนเลย
2. ความสามารถในการบรรเลงของนักดนตรีวงมโหรียังขาดคุณภาพ และมิได้ให้ความสำคัญต่อคุณค่าของศิลปะดนตรี
3. การเล่นดนตรีใช้การฟังและจำเป็นหลักสำคัญ ส่วนนักดนตรี นักร้องมีทั้งเพศชายและเพศหญิง
4. ขาดความเอาใจใส่ในเรื่องเครื่องแต่งกาย บุคลิก และท่าทางที่เหมาะสมขณะออกแสดงตามสถานที่ต่าง ๆ

2.2.3 เพลงที่ใช้ในการประกอบอาชีพ

ประเภทของเพลงที่ใช้ในการประกอบอาชีพของนักดนตรีตำบลมีดังต่อไปนี้

2.2.3.1 เพลงไทยเดิม

นักดนตรีตาบอดส่วนใหญ่มีความสนใจน้อยที่จะฝึกหัดดนตรีไทย เพราะไม่สามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้มากนัก เนื่องจากการจ้างให้ไปแสดงตามงานต่าง ๆ มีน้อย ส่วนใหญ่จะมีเพียงงานทำบุญบ้าน แต่ก็มีเพียงไม่กี่ครั้งในรอบปี จากการสัมภาษณ์วงดนตรีไทยของนายสุเทพ อินทรศักดิ์ พบว่ามีการจ้างเพียง 2-3 ครั้งเท่านั้นในระยะเวลา 1 ปี จึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่เขาต้องทำอาชีพอื่นเป็นงานประจำและรับจ้างเล่นดนตรีไทยเป็นรายได้เสริม

ส่วนการเรียนการสอนดนตรีไทยที่โรงเรียนสอนคนตาบอดนั้นก็ไม่ได้ได้รับการสนับสนุนอย่างจริงจัง เพียงแต่จัดเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร ผู้สอนก็ไม่ได้เป็นอาจารย์ประจำทางโรงเรียนจ้างให้สอนเป็นรายชั่วโมง ผู้เรียนจึงไม่ค่อยเห็นคุณค่าของดนตรีไทย นอกจากนี้การแสดงดนตรีไทยนิยมเล่นเป็นวงประกอบด้วยผู้เล่นหลายคน จึงมีปัญหาเรื่องนักดนตรีที่จะมาเล่นให้ครบวงอีกด้วย

2.2.3.2 เพลงพื้นบ้าน

เพลงพื้นบ้านได้แก่ เพลงขอทาน หมอลำ วงสะล้อซอ ซึง และเพลงพื้นเมืองของภาคต่าง ๆ เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงเป็นเครื่องดนตรีที่ทำได้ หรือมีอยู่ในท้องถิ่นนั้น ๆ จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่านักดนตรีตาบอดก็มีการนำเพลงพื้นเมืองมาบรรเลงด้วย คือ

1) เพลงขอทาน คนตาบอดที่ใช้เพลงขอทานเป็นเครื่องมือหาเลี้ยงชีพคือ นางสาว อัง เลิศถวิล เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการขับร้อง คือ โทนและฉิ่ง เนื้อร้องเป็นเรื่องราวในวรรณคดี

2) หมอลำ นักดนตรีตาบอดที่มีถิ่นกำเนิดอยู่ในภาคอีสานบางคนที่รวมกันจัดตั้งวงดนตรีขึ้นโดยมีเครื่องดนตรีท้องถิ่นร่วมกับเครื่องดนตรีของวงสตริง เช่น วงดนตรีคนตาบอดที่มาจากจังหวัดอุดรธานี เริ่มแสดงในจังหวัดอุดร หลังจากนั้นก็ย้ายเข้ามาเล่นในกรุงเทพมหานคร แต่ก็มีนักดนตรีตาบอดชาวอีสานบางคนที่มาจัดตั้งวงดนตรีขึ้นภายหลังที่เดินทางเข้ามาในกรุงเทพมหานครแล้ว วงดนตรีเหล่านี้จะเล่นเพลงหมอลำในการแสดงด้วยนอกเหนือจากเพลงลูกทุ่ง ลูกกรุง และไทยสากลทั่วไป

2.2.3.3 เพลงไทยสากล

บทเพลงไทยที่ได้รับความนิยม ได้แก่ บทเพลงขับร้องและบรรเลงดนตรีที่ไต่ยินได้ฟังกันทั่วไป เป็นบทเพลงที่ได้รับความนิยมตามยุคตามสมัย บรรเลงโดยวงสตริง สตริง-คอมโบ อิเล็กโทรน เป็นต้น ได้แก่ เพลงไทยสากลประเภทลูกทุ่ง เพลงลูกกรุง และเพลงไทย-สากลประเภทอื่น ๆ

2.2.3.4 เพลงสากล

บทเพลงสากลที่นำมาใช้ขับร้อง บรรเลง ได้แก่ บทเพลงประเภทโฟล์คซอง (Folk Song) ดนตรีแจ๊ส (Jazz) และเพลงที่ใช้ขับร้อง บรรเลงในวงสตริง สตริงคอมโบ บทเพลงเหล่านี้มักดนตรีตาบอดที่บรรเลงประจำอยู่ตามร้านอาหาร และโรงแรมใหญ่ ๆ มักนำมาขับร้องบรรเลงสลับกับการบรรเลงเพลงไทยสากล

2.2.3.5 เพลงคลาสสิก (Classic) และไลท์ มิวสิค (Light Music)

บทเพลงประเภทคลาสสิก (Classic) เป็นบทเพลงที่บรรเลงเพื่อการฟัง มีความสมบูรณ์ในด้านคีตลักษณ์ อารมณ์ เทคนิคการบรรเลง ผู้ฟังต้องฟังด้วยความตั้งใจจึงจะรับรู้ความงามทางดนตรีได้ ส่วนบทเพลงประเภทไลท์ มิวสิค (Light Music) เป็นดนตรีเพื่อการฟังในยามว่างเพื่อผ่อนคลาย เป็นบทเพลงที่ฟังสบาย ๆ อาจจะไม่เอาใจใส่ในการฟัง เหมือนกับดนตรีแบบคลาสสิก (Classic) บทเพลงประเภทดังกล่าวนี้ผู้เล่นต้องได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดี จึงสามารถบรรเลงได้ นักดนตรีตาบอดที่บรรเลงบทเพลงประเภทนี้มีอยู่บ้างแต่เป็นการบรรเลงเดี่ยวเปียโน (Piano) ได้แก่ นายยุทธนา ศรีมูรชัย บรรเลงที่โรงแรม โอเรียนเต็ล และนายศิลา นามท้าว บรรเลงเปียโน (Piano) ที่โรงแรมธารา นักดนตรีทั้งสองท่านเคยผ่านการศึกษานในโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯ เคยฝึกพื้นฐานทางเปียโนในขณะที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนและศึกษาเพิ่มเติมภายหลังบ้าง ทำให้ฝีมือการบรรเลงอยู่บนขั้นดี เคยฝึกหัดบรรเลงเพลงคลาสสิก (Classic) และไลท์มิวสิค (Light Music) มาพอสมควรจึงสามารถบรรเลงได้ ส่วนนักดนตรีอีกคนหนึ่งที่มีความสามารถในการบรรเลงรูปแบบนี้ คือ นายสนั่น

บางทำไม้ ปัจจุบันบรรเลงที่ร้านอาหารในย่านถนนเพชรบุรี กรุงเทพมหานคร ซึ่งใช้ทเพลงที่ได้รับที่ได้รับความนิยมขบรื่องและบรรเลงทั่วไป

นักดนตรีตาบอดที่บรรเลงบทเพลงประเภทคลาสสิก (Classic) และไลต์มิวสิก (Light Music) เป็นอาชีพที่พบแต่ผู้บรรเลงด้วยเปียโนเพียงหลังเดียว ยังไม่พบการบรรเลงในรูปแบบของวงดนตรีอื่น ๆ

2.2.4 การลงทุนและรายได้ในการประกอบอาชีพ

2.2.4.1 การลงทุนเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ

1) การลงทุนของนักดนตรีอาชีพ

การฝึกหัดดนตรีขณะที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนสอนคนตาบอดนั้น ทางโรงเรียนจะจัดการเรียนการสอนทั้งด้านทฤษฎีและฝึกหัดดนตรี มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้แก่นักเรียนตาบอดที่มีความสนใจที่จะฝึกหัดดนตรีเป็นพิเศษ ผู้ฝึกหัดไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเรียนแต่อย่างใด โดยทางโรงเรียนจะมีเครื่องดนตรีไว้ให้ฝึกหัด แต่ถ้านักเรียนคนใดสามารถซื้อเครื่องดนตรีเป็นของตนเองได้ก็จะเป็นผลดี

นักดนตรีตาบอดมักฝึกหัดดนตรีโดยการสอบถามจากเพื่อนหรือผู้ที่มีความรู้ โดยอาจจะฝึกหัดขณะที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนหรือภายหลังจากจบการศึกษาแล้ว ดังนั้นการเรียนจะไม่มีกำหนดระยะเวลาหรือระเบียบวิธีการฝึกหัดที่แน่นอน ส่วนมากแล้วจะเป็นการช่วยเหลือให้คำแนะนำซึ่งกันและกัน ผู้ฝึกหัดไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการฝึก สำหรับเครื่องดนตรีอาจจะขอยืมของเพื่อน หรือจัดซื้อเป็นของตนเอง

การฝึกหัดดนตรีเพิ่มเติมจากสถาบันดนตรีของเอกชน เช่น โรงเรียนดนตรีสยามกลการหรือสถาบันอื่น ๆ นั้น นักเรียนตาบอดมีโอกาสได้เข้าไปเรียนเพิ่มเติมเป็นจำนวนน้อยมาก ทั้งนี้เนื่องจากต้องเสียค่าเรียนแพง และผู้เรียนต้องมีความตั้งใจที่จะฝึกหัดอย่างจริงจัง สำหรับเครื่องดนตรีที่ใช้เรียน ผู้เรียนจะใช้ของโรงเรียนสำหรับฝึกหัด แต่ถ้าสามารถซื้อเป็นของตนเองได้ ก็ทำให้มีโอกาสได้ฝึกซ้อมมากขึ้น

นักดนตรีอาชีพมีการลงทุนเกี่ยวกับการจัดหาเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบอาชีพแตกต่างกันไป ตามสภาพของการบรรเลงของแต่ละบุคคล

กรณีของนายยุทธนา ศรีมูรชัย บรรเลงเดี่ยวเปียโนที่โรงแรมโอเรียนเต็ล และนายศิลา นามท้าว บรรเลงเปียโนที่โรงแรมธาราและโรงแรมอิมพาลา ทางโรงแรมจัดซื้อเปียโน เครื่องดนตรี เครื่องขยายเสียง และวัสดุอุปกรณ์ทางดนตรีไว้ให้แล้ว นักดนตรีจึงไม่ต้องลงทุนซื้อเครื่องดนตรีและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ แต่ถ้านักดนตรีต้องการเครื่องดนตรีไว้ฝึกซ้อมก็ต้องจัดซื้อเอง

กรณีของนายแปลก เทพมงคล เป็นนักดนตรีอาชีพ รับจ้างบรรเลงอิลีคิโตน ตามสถานที่ต่าง ๆ นายแปลกต้องจัดซื้อเครื่องดนตรีและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เองทุกชิ้น จึงต้องใช้ทุนทรัพย์มาก เช่น อิลีคิโตน 1 หลัง ราคาประมาณ 50,000 บาท เครื่องขยายเสียง ไมโครโฟน และลำโพง ที่ใช้ประกอบการขับร้องทั้งชุดราคาประมาณ 20,000 บาท หากเครื่องดนตรีชำรุดและวัสดุอุปกรณ์ชิ้นใดชำรุดเสียหายไม่มากนักก็จัดซ่อมเอง หากชำรุดเสียหายมากก็ต้องจ้างช่างซ่อม หรือต้องจัดซื้อใหม่ทดแทนเครื่องที่ชำรุดเสียหายนั้น นายแปลกต้องจ่ายเงินค่าซ่อมแซมเอง

2) การลงทุนของนักดนตรีวิฬก

นักดนตรีวิฬกจำนวนมากไม่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับดนตรีจากสถานศึกษา การฝึกหัดมักฝึกกันเองโดยถามเพื่อน หรือญาติพี่น้อง ส่วนนักดนตรีที่เคยผ่านการศึกษานในสถาบันมาบ้างนั้น บางคนเคยฝึกหัดดนตรี บางคนไม่ได้เรียนดนตรีเป็นกิจกรรมพิเศษก็มาฝึกหัดในภายหลัง โดยใช้วิธีการฝึกหัดกันเองและขอคำแนะนำจากเพื่อน ๆ ที่เล่นดนตรีเป็น จึงไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการฝึก

ส่วนเครื่องดนตรีและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้เล่นดนตรี ซึ่งมีราคาค่อนข้างสูงนั้น จากการสัมภาษณ์นักดนตรีวิฬก (พฤษภาคม 2534-กุมภาพันธ์ 2535) พบว่า นักดนตรีวิฬกส่วนใหญ่นั้นฐานะยากจนไม่สามารถซื้อเครื่องดนตรีเป็นของตนเองได้ จึงต้องเช่าเครื่องดนตรีจากเพื่อนคนตาบอดด้วยกัน หรือจากคนตาดีที่มีเครื่องดนตรีไว้ให้เช่า ซึ่งประกอบด้วยเครื่องดนตรีเครื่องขยายเสียง เครื่องปั่นไฟ และร่มกันแดด ค่าเช่าขึ้นอยู่กับจำนวนอุปกรณ์ หากเช่าทั้งวง ค่าเช่าประมาณ 500-600 บาทต่อวัน หากเช่าเป็นรายชิ้นเช่น เช่าเครื่องปั่นไฟ เครื่องขยาย

เสียง และคีย์บอร์ด ค่าเช่าประมาณ 150-300 บาทต่อวัน หากเช่าเฉพาะเครื่องดนตรีเพียงชิ้นเดียว คือ กีตาร์ เบส คีย์บอร์ด หรือกลองชุด ค่าเช่าประมาณ 70-200 บาทต่อชิ้นต่อวัน เป็นต้น

วิสาหกิจที่พอจะจัดซื้อเครื่องดนตรีได้ก็จะหาซื้อเครื่องดนตรีที่มีราคาไม่แพงมากนัก เช่น คีย์บอร์ดที่สามารถเปิดเล่นจังหวะในเครื่องได้ จะซื้อราคาประมาณชิ้นละ 2,000-5,000 บาท กีตาร์ไฟฟ้า และกีตาร์เบส ราคาประมาณชิ้นละ 1,500-4,000 บาท กลองชุด ราคาประมาณชุดละ 2,000-5,000 บาท เป็นต้น เครื่องดนตรีที่ซื้อมักเป็นของเก่าที่เคยผ่านการใช้งานมาแล้ว คุณภาพของเสียงจึงไม่ดีเท่าที่ควร

นักดนตรีวิสาหกิจต้องเสียค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการจัดหาเครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงตามสภาพของขนาดวงที่ใช้บรรเลง เช่น

กรณีของนายวิเชียร ตีวาจา เล่นดนตรีโดยมีเครื่องดนตรีครบวงตามรูปแบบของวงสตริง ซึ่งประกอบด้วยเครื่องดนตรีดังนี้ กีตาร์คอร์ด์ กีตาร์เบส คีย์บอร์ด และกลองชุด นายวิเชียรได้จัดซื้อเครื่องดนตรีทุกชิ้นเป็นของตนเอง เพื่อจะได้ไม่ต้องจ่ายเงินค่าเช่าเครื่องดนตรีทุกครั้งที่ตนแสดงดนตรี นายวิเชียรได้ลงทุนซื้อเครื่องดนตรี 4 ชิ้น ประมาณ 30,000 บาท เครื่องขยายเสียง เครื่องปั่นไฟ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ราคาประมาณ 10,000-12,000 บาท หากเครื่องชำรุดเสียหายก็ต้องจ่ายค่าซ่อมแซม หรือจัดซื้อเครื่องใหม่ขึ้นแทน

กรณีของนายท่า อินทร์จันทร์ เล่นดนตรีโดยใช้คีย์บอร์ดเพียงชิ้นเดียว บรรเลงประกอบกับการขับร้องอีก 2-4 คน นายท่าต้องจัดซื้อคีย์บอร์ด เครื่องปั่นไฟ เครื่องขยายเสียง รวมเป็นเงินประมาณ 12,000-15,000 บาท หากชำรุดเสียหายก็ต้องซ่อมแซมเอง หรือจ้างให้ช่างซ่อม หากเครื่องเสียหายมากก็ต้องจัดซื้อใหม่ โดยนายท่าต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายเอง

ค่าใช้จ่ายที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการประกอบอาชีพนักดนตรีวิสาหกิจ คือ ค่ารถขนส่ง เครื่องดนตรี อุปกรณ์ไฟฟ้า และนักดนตรี ซึ่งจะต้องจ่ายค่าเช่าประมาณวันละ 400-600 บาท หากมีโอกาสไปแสดงในงานประจำปี งานวัดต่าง ๆ ทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด นักดนตรีวิสาหกิจก็ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางเพิ่มขึ้น นักดนตรีบางคนจึงหารายได้เพิ่ม เพื่อให้พอกับค่าใช้จ่าย โดยการเล่นดนตรีตั้งแต่รุ่งเช้าจนถึงกลางคืน เป็นต้น

จากการสัมภาษณ์พบว่า มีวิสาหกิจบางคนสามารถซื้อรถปิคอัพไว้เป็นสมบัติของตนเองเพื่อลดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง แต่ก็ต้องจ่ายเงินค่าจ้างให้คนขับวันละประมาณ 100-200 บาท ส่วนค่าน้ำมันเชื้อเพลิงจะมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับระยะทางการเดินทาง

2.2.4.2 รายได้จากการประกอบอาชีพนักดนตรี

จากการศึกษาเกี่ยวกับรายได้ของนักดนตรี تابอดโดยสัมภาษณ์เมื่อเดือน พฤษภาคม 2534 จนถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2535 ในช่วงระยะเวลาดังกล่าวอัตราค่าจ้างขั้นต่ำของ ประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ปรากฏอยู่ในหนังสือสยามอลลมาแนค 2533-2534 หน้า 658 พบว่า "อัตราค่าจ้างขั้นต่ำของประชากรในกรุงเทพมหานคร และอีก 5 จังหวัดใกล้เคียง มีอัตราค่าจ้างวันละ 100 บาท" ดังนั้นจึงพอสรุปรายได้ของนักดนตรี تابอด ดังนี้

นักดนตรีอาชีพจะมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนประมาณ 5,000-30,000 บาทต่อ เดือน (จากการสัมภาษณ์กลุ่มนักดนตรีอาชีพ พฤษภาคม 2534-กุมภาพันธ์ 2535) และหากกรรยา ของนักดนตรีประกอบอาชีพด้วยก็มีผลทำให้ครอบครัวมีรายได้เพิ่มขึ้นอีก เมื่อพิจารณาจากรายได้ เฉลี่ยของนักดนตรีอาชีพกับอัตราค่าจ้างขั้นต่ำก็นับว่ามีสภาพที่สามารถเลี้ยงตัวอยู่ได้ ส่วนรายได้ ของนักดนตรีวิพากษ์ที่ได้จากการเล่นดนตรีโดยตรงนั้น นักดนตรีในวงแต่ละคนจะได้ค่าตอบแทน เท่ากัน โดยคิดจากรายจ่ายทั้งหมดหักออกจากรายรับ เหลือเงินเท่าไรจึงเฉลี่ยให้แก่กันคนละ นักร้องเท่า ๆ กัน หรืออีกกรณีหนึ่งคือ หัวหน้าคณะที่มีวงดนตรี เป็นของตนเองจะรับผิดชอบเรื่อง ที่พักอาศัยโดยออกค่าเช่าให้นักดนตรี และอาจจะมีอาหารเลี้ยงวันละ 1-2 มื้อ คือ อาหารเช้า และอาหารเย็น ในกรณีนี้หัวหน้าคณะจะนำรายรับมาหักค่าใช้จ่าย ส่วนที่เหลือนำมาตัดออกร้อยละ 40 เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เหลือร้อยละ 60 นำมาเฉลี่ยให้กับนักดนตรี นักร้องคนละเท่า ๆ กัน รายได้เฉลี่ยของนักดนตรีวิพากษ์ที่ได้จากการเล่นดนตรีโดยตรงประมาณเดือนละ 1,800- 7,500 บาทต่อเดือน (จากการสัมภาษณ์นักดนตรีวิพากษ์ พฤษภาคม 2534-กุมภาพันธ์ 2535) เมื่อพิจารณาจากรายได้เฉลี่ยของนักดนตรีวิพากษ์กับอัตราค่าจ้างขั้นต่ำจะพบว่า นักดนตรีวิพากษ์มี ทั้งผู้ที่สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ และมีบางคนที่มีรายได้น้อยกว่ารายได้ขั้นต่ำ

2.2.5 ปัญหาในการประกอบอาชีพนักดนตรี

จากการศึกษานักดนตรี تابอดในเขตกรุงเทพมหานคร และบริเวณใกล้เคียง จำนวน 30 คน (สัมภาษณ์เดือนพฤษภาคม 2534-กุมภาพันธ์ 2535) ทำให้ทราบถึงปัญหาในการประกอบ อาชีพของนักดนตรีอาชีพ และวิพากษ์ ดังนี้

2.2.5.1 ปัญหาในกลุ่มนักดนตรีอาชีพ

ปัญหาที่พบในกลุ่มนักดนตรีอาชีพ ได้แก่

1) ปัญหาเกี่ยวกับเครื่องดนตรี

นักดนตรีอาชีพมักจะไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการจัดซื้อเครื่องดนตรี เพราะนักดนตรีต้องมีเครื่องดนตรีเป็นของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คีย์บอร์ด นักดนตรีบางคนก็เล่นเปียโน หรืออิเล็กทรอนิกส์ก็สามารถใช้คีย์บอร์ดฝึกซ้อมแทนได้ ปัญหาเกี่ยวกับเครื่องดนตรีที่นักดนตรีอาชีพต้องประสบ คือ การใช้เครื่องดนตรีประเภทคีย์บอร์ดที่มีปุ่มเทคนิคมากมายต้องใช้เวลาในการหาตำแหน่งของปุ่มปรับเสียงที่ต้องการ และต้องใช้เวลาค่อนข้างนานกว่าปกติในการฝึกหัดให้สามารถใช้เครื่องดนตรีนี้บรรเลงได้อย่างคล่องตัว

ส่วนการติดตั้งเครื่องดนตรีที่ใช้ไฟฟ้า นักดนตรีต้องระมัดระวังอย่างมาก เพื่อไม่ให้ถูกไฟฟ้าดูด สำหรับการต่อสายไฟจากแหล่งกำเนิดไฟฟ้ามาที่เครื่องดนตรีและเครื่องปรับเสียง คนตาบอดไม่สามารถทำได้ด้วยตนเองจึงต้องอาศัยคนสายตาปกติช่วยจัดตั้งให้

ปัญหาเหล่านี้แก้ไขได้โดย

1. คนตาบอดควรใช้เครื่องดนตรีที่มีปุ่มเทคนิคไม่มากมายจนเป็นปัญหาต่อการฝึกหัดหรือการบรรเลง หากต้องการใช้คีย์บอร์ดที่มีปุ่มเทคนิคมากก็ต้องฝึกซ้อมให้มากและอาจจะทำเครื่องหมายโดยใช้อักษรเบรลล์เพื่อบอกตำแหน่งของปุ่มต่าง ๆ ฝึกหัดจนเกิดความคล่องตัว
2. การตั้งเครื่องดนตรีไฟฟ้า ก็ต้องอาศัยคนสายตาปกติช่วยเหลือการต่อสายไฟจากแหล่งกำเนิดไฟฟ้ามาที่เครื่องดนตรี แต่การจัดตั้งเครื่องดนตรีและโยงสายไฟฟ้าจากเครื่องดนตรีและเครื่องปรับเสียงสามารถทำได้ โดยฝึกจัดตั้งเครื่องดนตรีเอง และจัดเก็บอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้เป็นระเบียบ เป็นหมวดหมู่ก็จะทำให้จัดตั้งเครื่องดนตรีได้ง่ายขึ้น

2) ปัญหาเรื่องการให้บริการ

การบรรเลงดนตรีในร้านอาหาร นักร้องรับเชิญต่าง ๆ มักนำโน้ตเพลงที่ใช้ขับร้องมาแจกให้นักดนตรี เพื่อให้เล่นดนตรีได้ระดับเสียงตรงและเหมาะสมกับความสามารถ

ของนักร้องผู้นั้น แต่ถ้านักดนตรีเป็นคนตาบอด นักร้องและเพื่อนนักดนตรีจะต้องอธิบายให้ฟังว่า เพลงที่ใช้ขับร้องนั้นบรรเลงอย่างไร ใช้บันไดเสียงอะไร ซึ่งบางครั้งทำให้นักดนตรีที่เล่นไม่กลมกลืนเหมือนกับการดูโน้ตเพลงโดยตรง การบรรเลงเพลงตามที่คุณฟังขอ บางครั้งเป็นเพลงที่ไม่เคยเล่น ไม่เคยได้ยินมาก่อนก็ไม่สามารถเล่นได้

นักดนตรีตาบอดสามารถแก้ปัญหาเหล่านี้ได้โดยการถามเพื่อนนักดนตรีที่มีสายตาปกติให้ช่วยบอกบันไดเสียง การขึ้นเพลง และการจบของเพลง ขณะที่บรรเลงคนตาบอดก็จะฟังและใช้ปฏิภาณในการเล่นให้ได้เสียงตรงกับเสียงขับร้อง นักดนตรีตาบอดควรใช้เวลาฟังบทเพลงและจำทำนองของเพลงต่าง ๆ ให้ได้เพียงพอกับการประกอบอาชีพ

3) ปัญหาเรื่องบุคลิกภาพ

นักดนตรีอาชีพมีปัญหาเรื่องบุคลิกภาพเช่นเดียวกับนักดนตรีสมัครเล่น แต่เนื่องจากเคยได้รับการศึกษาในสถานศึกษา ได้รับการอบรมเกี่ยวกับการนั่ง การยืน การเดินที่ถูกสุลักษณะมาแล้ว และยังเคยผ่านการฝึกหัดดนตรีอย่างมีระบบอีกด้วย เป็นผลให้ปัญหาเกี่ยวกับบุคลิกภาพลดน้อยลง อาจจะเหลือหนึ่งหลังงอบ้าง เมื่อได้รับคำแนะนำ กระตุ้นให้เขาารู้ถึงสุลักษณะที่ดีของการนั่ง การยืน การเดิน ปัญหาเรื่องบุคลิกก็จะได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้น

4) ปัญหาเกี่ยวกับสถานที่ในการประกอบอาชีพ

นักดนตรีตาบอดต้องประสบปัญหาเกี่ยวกับสถานที่ทำงานอยู่บ่อย ๆ โดยปกติแล้ว นักดนตรีตาบอดมักจะรับจ้างเล่นดนตรีตามภัตตาคาร หรือร้านอาหาร ซึ่งถ้ามีการเปลี่ยนแปลงเจ้าของ หรือเลิกกิจการ นักดนตรีต้องหาที่เล่นใหม่ เช่นเดียวกับนักดนตรีสายตาปกติ แต่นักดนตรีตาบอดต้องประสบปัญหามากกว่านักดนตรีสายตาปกติเพราะสถานที่บางแห่งตั้งข้อรังเกียจและไม่ยอมจ้างนักดนตรีตาบอด บางแห่งก็ให้เหตุผลว่าจะทำให้ร้านไม่ได้รับความนิยมจากลูกค้า

2.2.5.2 ปัญหาในกลุ่มวงฉิ่ง

ปัญหาที่พบในกลุ่มนักดนตรีวงฉิ่ง ได้แก่

1) ปัญหาเกี่ยวกับเครื่องดนตรี

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มวชิพกมีปัญหเกี่ยวกับเครื่องดนตรี เช่น การใช้เครื่องดนตรีประเภทคีย์บอร์ดที่มีปุ่มปรับเสียงมาก ๆ ไม่สามารถปรับเสียงได้โดยสะดวก นอกจากนี้ยังต้องขนย้ายเครื่องดนตรีเป็นประจำทำให้เครื่องดนตรีชำรุดง่าย และการติดตั้งเครื่องดนตรีของวชิพกต้องใช้เครื่องปั่นไฟที่ใช้น้ำมันเป็นเชื้อเพลิงนักดนตรีหลายคนไม่สามารถติดตั้งเครื่องไฟฟ้าเอง จึงต้องอาศัยคนสายตาศึกษาปฏิบัติเป็นผู้ประกอบให้จึงนับเป็นปัญหาหนึ่งที่ทำให้ขาดความคล่องตัวในการติดตั้งเครื่องดนตรี

2) ปัญหาการบรรเลงดนตรี

นักดนตรีวชิพกส่วนใหญ่ขาดความรู้เกี่ยวกับการบรรเลงดนตรี จึงมีวิธีและท่าทางการเล่นที่ไม่ถูกต้อง เช่น เล่นคีย์บอร์ดโดยใช้นิ้วเพียงนิ้วเดียว หรือใช้เพียงบางนิ้วกดแป้นที่ลิ้มนี้ บางรายกดเสียงตามใจชอบโดยไม่คำนึงถึงคอร์ด (Chord) ที่แท้จริงของบทเพลงนั้น ๆ การเล่นกีตาร์และกีตาร์เบสมักจะจับเครื่องดนตรีตามความถนัดของตนเอง เพราะไม่รู้ว่าที่ถูกต้องเป็นอย่างไร นักดนตรีวชิพกมักจะไม่คำนึงถึงการบรรเลงดนตรีให้เกิดความไพเราะ มุ่งเพียงแค่เล่นให้เสียงดังพอฟังรู้ว่ากำลังเล่นเพลงอะไร

3) ปัญหาเรื่องบุคลิกภาพ

นักดนตรีวชิพกมีบุคลิกภาพมากและมักแสดงกิริยาท่าทาง และมารยาทที่ไม่เหมาะสมของการเป็นนักดนตรีในการออกแสดงตามที่ต่าง ๆ เช่น ขณะที่บรรเลงคนตาบอดชอบก้มหน้า สายหน้า นั่งหลังงอ ไม่สำรวมกิริยาท่าทางขณะบรรเลง รวมทั้งทางด้านการแต่งกาย นักดนตรีวชิพกมักแต่งกายตามสบาย โดยไม่คำนึงว่าเล่นดนตรีต่อสาธารณชน ควรแต่งกายให้สะอาด และสุภาพ

4) ปัญหาเกี่ยวกับสถานที่ในการประกอบอาชีพ

วิทยาลัยไม่มีสถานที่เล่นดนตรีเป็นหลักแหล่ง จึงต้องเปลี่ยนสถานที่เรื่อยไป บางครั้งต้องมีปากเสียงกับพ่อค้าแม่ค้าที่ค้าขายเป็นประจำในบริเวณพื้นที่ที่นักดนตรีวิทยาลัยจะใช้เล่นดนตรี บางครั้งถูกต่อว่าเรื่องเสียงรบกวน บางครั้งถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจเทศกิจ และตำรวจในท้องที่จับ ต้องเสียทั้งเวลาและค่าปรับทำให้ขาดรายได้ และหากนักดนตรีวิทยาลัยไปเล่นในสถานที่สวนสาธารณะหรือสถานที่ที่ไม่มีผู้คนพลุกพล่านก็จะมีรายได้ หรือมีรายได้น้อยไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในการเดินทางและค่าเช่าเครื่องดนตรี

2.2.6 สิ่งที่นักดนตรีตาบอดคาดหวังเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ

นักดนตรีตาบอดทั้งที่เป็นนักดนตรีอาชีพ และวิทยาลัยต่างก็มีปัญหาในการดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพด้วยกันทั้งสองฝ่าย นักดนตรีตาบอดคาดหวังว่าในอนาคตรัฐบาลน่าจะจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบและสามารถช่วยเหลือคนตาบอดให้มีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถ จนสามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ เพื่อจะได้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

สิ่งที่นักดนตรีตาบอดคาดหวัง ได้แก่

1. ทางด้านการศึกษาที่ต้องการให้มีการจัดสถานศึกษาสำหรับคนตาบอดเพิ่มขึ้นให้เพียงพอต่อจำนวนคนตาบอด มีครูสอนดนตรี มีการจัดอบรม หรือสนับสนุนช่วยเหลือด้านความรู้ในการพัฒนาความสามารถทางดนตรี เพื่อให้บรรเลงดนตรีได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. การปรับปรุงบุคลิกภาพ และมารยาทการเข้าอยู่ในสังคม ต้องการให้มีความเอาใจใส่ช่วยเหลือให้คำแนะนำอย่างจริงจัง เพราะบางครั้งคนตาบอดก็ไม่เข้าใจเกี่ยวกับการวางตัวที่เหมาะสม หรือสิ่งใดไม่ควรกระทำ
3. นักดนตรีตาบอดต้องการความช่วยเหลือในการจัดหาสถานที่เล่นดนตรีที่แน่นอน เนื่องจากนักดนตรีตาบอดมักประสบปัญหาการเปลี่ยนสถานที่เล่นอยู่เป็นประจำ
4. ต้องการโอกาสที่ได้แสดงความสามารถทางดนตรี และความปลอดภัยในทรัพย์สิน และชีวิตขณะเดินทางไปบรรเลงดนตรีตามสถานที่ต่าง ๆ

2.3 นักดนตรีตบออคที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก

2.3.1 นักดนตรีตบออคของไทย

2.3.1.1 นายช้อย สุนทรวาทีน

นายช้อย สุนทรวาทีน (พุนพิศ อมาตยกุล 2529: 143) เป็นบุตรของนายทั้ง สุนทรวาทีน เป็นครูดนตรีที่มีชื่อเสียงท่านหนึ่งในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ นายช้อยตบออคตั้งแต่วัยเด็ก ด้วยโรคไขข้อพิษ ความสามารถทางดนตรีนั้น เป็นที่น่าอัศจรรย์นักทั้งที่ยังมิได้รำเรียนอย่างจริงจัง จากบิดา นายช้อยก็สามารถตีระนาดนำบรรเลงเพลงในพิธีสวดมนต์เย็นและจันเข้าได้ด้วยดีโดยไม่ผิดพลาด เป็นเหตุให้บิดาแลเห็นความสำคัญจึงถ่ายทอดวิชาดนตรีให้

นายช้อย สุนทรวาทีน มีลูกศิษย์ที่มีชื่อเสียงคือ พระยาเสนาะดุริยางค์ (แช่ม สุนทรวาทีน) เจ้ากรมพิณพาทย์หลวงในรัชกาลที่ 5 ซึ่งเป็นบุตรของนายช้อย และพระยาประสาธน์ดุริยศัพท์ (แปลก ประสาธน์ศัพท์) เจ้ากรมพิณพาทย์หลวงในรัชกาลที่ 6 ซึ่งเป็นนักดนตรีไทยเพียง 2 คน ที่มีบรรดาศักดิ์ชั้นพระยาทางดุริยางค์ไทย นอกจากนี้ยังมี พระประดัดดุริยกิจ (แหยม วิณ) หลวงบรรเลงเลิศเลอ (กร กรวาทิน) และนักดนตรีของวงปี่พาทย์วัดน้อยทองอยู่ ต่อมาได้เข้ารับราชการเป็นนักดนตรีในวงดนตรีข้าหลวงเดิมของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งยังทรงดำรงพระยศเป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ทั้งหมด นอกจากนี้ นายช้อย สุนทรวาทีน ยังได้รับเชิญให้เป็นครูดนตรีตามวังเจ้านายและบ้านของท่านผู้ใหญ่ในสมัยรัชกาลที่ 5 อีกด้วย เช่น ที่ตำหนักของเจ้าดารารัศมี พระราชชายาในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และที่บ้านของพระยาอินทราธิบดีสีหราชรองเมือง (เนียม) เป็นต้น

นายช้อย สุนทรวาทีน เป็นนักดนตรีในสมัยรัชการที่ 4 และรัชกาลที่ 5 ได้แต่งเพลงที่มีความไพเราะและถือได้ว่าเป็นมรดกทางดนตรีของไทย เช่น โหมโรงครอบจักรวาล โหมโรงมะลิเลื้อย ม้าย่อง ออกทะเล แยกโอด ไม้คั้ง เขมรบีแก้ว เขมรโพธิ์สัตว์ เทพรัญจวน พราหมณ์เข้าโบสถ์ แยกลพบุรี ฯลฯ

ด้านชีวิตครอบครัว นายช้อย สุนทรวาทีน มีภรรยาคือนางไผ่ สุนทรวาทีน อาศัยอยู่ที่ตำบลสวนมะลิ กรุงเทพมหานคร มีบุตร ธิดาทั้งสิ้น 4 คน คือ แช่ม ชื่น ชม และผิว นายช้อย สุนทรวาทีน ไม่ทราบว่าเกิดปีใด และถึงแก่กรรมเมื่อใด แต่คาดว่าถึงแก่กรรมเมื่อราวปลายรัชกาลที่ 5

2.3.2.2 นางลำอาง เลิศถวิล

นางลำอาง เลิศถวิล (เอก นาวิกมูล 2529: 54-59) เกิดเมื่อ พ.ศ. 2469 ตามจดหมายเหตุอายุ 4 ขวบ เป็นโรคเกล็ดกระดี่ขึ้นตา (Corneal Uloer) และเป็นโรคทราง นางลำอาง เลิศถวิล ไม่เคยเข้าเรียนในสถานศึกษาที่ใดเลย แต่ได้ฝึกหัดขับร้องเพลงขอทานจากแม่บุญธรรม คือ นางแหวน เลิศถวิล สอนให้ท่องจำเนื้อร้อง และทำนองเพลงโดยไม่มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร เนื้อหาของเพลงขอทานเป็นเรื่องราวในวรรณคดี เช่น เรื่อง พระรถเมรี จันทโครพ ลักษณวงศ์ ขุนช้าง-ขุนแผน เป็นต้น การขับร้องมีแนวทำนองของเนื้อร้องประกอบกับการตีโทนและฉิ่งโดยใช้จังหวะที่น่าฟัง สามารถดึงความสนใจของผู้พบเห็นและผู้ฟังได้เป็นอย่างดี

นางลำอาง เลิศถวิล เคยได้รับเชิญให้มาแสดงการขับร้องเพลงขอทานที่ ศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด สาขาสะพานผ่านฟ้า กรุงเทพมหานคร เคยออกรายการโทรทัศน์ รายการวิทยุ เป็นผลให้เป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วไปในนาม "ศิลปินเพลงขอทาน" ในอดีตนางลำอาง มักจะเดินขอทานไปตามสถานที่ต่าง ๆ พร้อมกับการขับร้องเพลงขอทาน ปัจจุบันด้วยเหตุที่อยู่ในวัยชราจึงได้แต่นั่งขอทานโดยไม่มีการขับร้องเพลง สถานที่ที่ขอทานคือ ตลาดสดวัดปากน้ำภาษีเจริญ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร จะได้ยินเสียงขับร้องเพลงขอทานจากนางลำอางก็ต่อเมื่อได้รับเชิญให้มาแสดงยังสถานที่ต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแล้ว

2.3.1.3 นายฟุ้ง บัวเอี่ยม

นายฟุ้ง บัวเอี่ยม (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2535) เกิดเมื่อ พ.ศ. 2461 ที่ตำบลสวนใหญ่ จังหวัดนนทบุรี บิดาชื่อนายคล้อย มารดาชื่อนางเชย บัวเอี่ยม มีอาชีพเป็นชาวนา ปัจจุบันนายฟุ้ง และภรรยา คือ นางอ่อง บัวเอี่ยม พักอาศัยอยู่ที่บ้านเลขที่ 85/4 ซอยมิ่งขวัญ สามแยกถนนติวานนท์ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

ในอดีตนายฟุ้ง มีสายตาบอด เคยฝึกหัดดนตรีไทยประเภทเครื่องกำกับจังหวะ ฝึกหัดเป่าแตร และฝึกหัดเครื่องสายไทย ประมาณ พ.ศ. 2492-2493 มีโอกาสได้เป็นลูกศิษย์ของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ต่อมานายฟุ้ง เข้าทำงานเป็นครูสอนดนตรีอยู่ที่แผนกดุริยางค์ตำรวจ และรับเป็นครูพิเศษสอนดนตรีไทยให้กับมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน

นายฟุ้งตาบอดเมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2521 ด้วยโรคต่อกระดูก ประกอบกับเป็นโรคต่อมไทรอยด์ และโรคเบาหวาน ถึงแม้ว่าตาจะบอดทั้งสองข้าง แต่ก็ยังมีความตั้งใจที่จะเผยแพร่ความรู้ทางด้านดนตรีไทยให้กับลูกศิษย์ทั่วไป โดยสอนอยู่ที่บ้าน ไม่ได้คิดค่าเรียนแต่อย่างใด

การสอนดนตรีของนายฟุ้ง บัวเอี่ยม จะสอนให้เด็กรู้จักเสียงของโน้ตเพลงไทยที่บันทึกเป็นตัวเลขตามวิธีการของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ซึ่งนายฟุ้งได้รวบรวมไว้ตั้งแต่ขณะยังมีสายตาทกติ ให้เด็กท่องโน้ตและทดลองสีขลุ่ย ตีขิม หรือตีระนาดตามเสียงของโน้ตที่ท่อง นายฟุ้ง เป็นผู้ตั้งให้จังหวะ แนะนำวิธีการบรรเลงที่ถูกต้อง บอกเทคนิคการบรรเลงและการควบคุมเสียงให้เด็กทำตาม การต่อเพลงและแนะนำวิธีการบรรเลงให้แก่ลูกศิษย์ซึ่งมีทั้งผู้ชายและผู้หญิงนั้น นายฟุ้งจะใช้การฟังเสียงเป็นสำคัญ สำหรับกำหนดเวลาเรียนมักจะเรียนในวันธรรมดาช่วงเลิกเรียน และวันเสาร์ วันอาทิตย์ตอนกลางวัน นายฟุ้งสอนบรรเลงดนตรีประเภทเครื่องสายไทยและเครื่องกำกับจังหวะ ส่วนภรรยาชื่อ นางอุ๋น บัวเอี่ยม สอนขับร้องเพลงไทย และช่วยนายฟุ้งสอนนักเรียนบ้าง

2.3.1.4 นายปิยะ โภคินานนท์

นายปิยะ โภคินานนท์ เกิดเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2477 ที่กรุงเทพมหานคร ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ 14 มิถุนายน พ.ศ. 2533 ที่โรงพยาบาลโรคทรวงอก นนทบุรี ด้วยโรคมะเร็งที่ตับ และบอด (สุกรี เจริญสุข 2533)

นายปิยะ ตาบอดตั้งแต่อายุได้เพียงหนึ่งขวบด้วยโรคตาแดง ได้รับการศึกษาเบื้องต้นที่โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯ ขณะนั้นทางโรงเรียนยังไม่มีหลักสูตรที่แน่นอน เพราะอยู่ในช่วงเริ่มก่อตั้งโรงเรียนขึ้น มิสเจนีวีฟ คอลฟิลด์ (Miss Geneveive Caulfield) ชาวอเมริกันผู้ก่อตั้งโรงเรียนสอนคนตาบอดได้เห็นแนวทางด้านดนตรีของนายปิยะ จึงขอรุณพลไวยรทำให้ไปเรียนต่อ ขณะนั้นนายปิยะอายุเพียง 17 ปี เริ่มต้นเรียนที่โรงเรียนเปอร์กินส์ (Perkins School) ที่บอสตัน รัฐแมสซาชูเซต แล้วศึกษาต่อที่ นิวอิงแลนด์ คอนเซอร์เวตอรี (New England Conservatory) โดยเรียนวิชาการปฏิบัติเปียโน เพอร์ฟอร์แมนซ์ (Piano Performance) และการตั้งเสียงเปียโน (Piano Tuning) และวิชาดนตรีศึกษา (Music Education)

ภายหลังจากการศึกษาดนตรีที่บอสตันได้ 4 ปี จึงกลับมาเป็นครูสอนดนตรีที่โรงเรียนสอนดนตรีคนตาบอดกรุงเทพฯ สอนนานถึง 20 ปี มีลูกศิษย์ที่มีผลงานดีเด่นอยู่ 2 คน คือ นายยุทธนา ศรีมูรขัย เล่นดนตรีที่อยู่โรงแรมโอเรียนเต็ล และทำงานอยู่ที่แผนกแปลข่าวของสถานทูตออสเตรเลีย ส่วนนายสนั่น บางท่าไม้ ปัจจุบันเล่นดนตรีอยู่ตามร้านอาหารบริเวณถนนเพชรบุรี

นายปิยะ มีโอกาสได้เล่นดนตรีเป็นอาชีพเมื่อประมาณ พ.ศ. 2519 โดยเป็นนักดนตรีเล่นเปียโนตามโรงแรมต่าง ๆ เช่น เซอราตัน มงเทียร์ แอมบาสเดอร์ เอราวัณ ฯลฯ บทเพลงที่ใช้บรรเลงได้แก่บทเพลงประเภทแจ๊ส (Jazz) เพลงสากลและไทยสากล (Popular Music) เป็นเพลงที่ใช้เล่นตั้งแต่ยังไม่ได้ไปศึกษาต่อต่างประเทศ เป็นรูปแบบของบทเพลงที่ฟังแล้วไม่ทำให้เคร่งเครียดกับดนตรี (วารสารถนนดนตรี 2529: 50-52)

นายปิยะ เคยบรรเลงดนตรีประกอบรายการต่าง ๆ มากมายแต่ไม่ได้เก็บรักษาไว้ สำหรับผลงานที่เหลืออยู่ คือ ภาพยนตร์ข่าวของ USIS เก็บรักษาไว้ที่หอภาพยนตร์แห่งชาติ ภาพประกอบคำบรรยายการสอนดนตรีของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ภาพยนตร์คนไทยวันนี้ และภาพยนตร์ที่บันทึกไว้กับวงโคเค่แจ๊ส

ผลงานที่เหลือไว้เป็นเทปบันทึกเสียง ได้แก่ เพลงสถาบันของวิทยาลัยครูเลย และเพลงชุดของโคเค่แจ๊ส ชุดที่ 1-2

นายปิยะ โภคินานนท์ มีภรรยาชื่อ นางอรทัย โภคินานนท์ (อัศวานนท์) ทำงานอยู่ที่โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯ มีบุตรด้วยกัน 4 คน เป็นชาย และมีสายตาบอดทุกคน

2.3.2 นักดนตรีตาบอดชาวต่างชาติ

นักดนตรีตาบอดชาวต่างชาติที่จะยกตัวอย่างต่อไปนี้ เป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพเป็นนักดนตรี และสามารถทำชื่อเสียงให้แก่ประเทศชาติ เป็นผู้มีชื่อเสียงโด่งดังไปทั่วโลก ซึ่งนักดนตรีตาบอดของไทยที่มีชื่อเสียงระดับโลกก็มี เช่นดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น แต่ยังไม่ได้เผยแพร่ชื่อเสียงไปทั่วโลกดังนักดนตรีชาวต่างชาติ อย่างไรก็ตามถือว่าการดนตรีสำหรับคนตาบอดก็อาจจะได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้นจนสามารถสร้างนักดนตรี หรือนักประพันธ์บทเพลงที่ตาบอดให้มีชื่อเสียงระดับโลกมากขึ้น

สำหรับประวัตินักดนตรีตาบอดชาวต่างประเทศที่ยกตัวอย่างต่อไปนี้ได้แก่ เรย์ ชาร์ลส์ (Ray Charles) และสตีฟี่ วอนเดอร์ (Stevie Wonder) ดังจะกล่าวต่อไปนี้

2.3.2.1 เรย์ ชาร์ลส์ (Ray Charles)

เรย์ ชาร์ลส์ (Ray Charles) (Hamlyn 1974: 11-14) เกิดเมื่อวันที่ 23 กันยายน ค.ศ. 1932 (พ.ศ. 2475) ที่เมือง Albany รัฐ Georgie ประเทศสหรัฐอเมริกา ตาบอดเมื่ออายุ 6 ขวบ กำพร้าเมื่ออายุ 15 ปี ช่วงแรก ๆ เขาได้รับแบบอย่างทางดนตรีจาก Nat "King" Cole และ Charles Brown เมื่อเขาอายุ 17 ปี ก็ได้จัดตั้งวงดนตรีของตนเองชื่อว่า Maxim Trio และนำวงดนตรีไปบรรเลงในบริเวณเมือง Seattle เขาเคยบันทึกแผ่นเสียงชุด Swingtime เมื่อปี ค.ศ. 1948 ที่ Los Angeles ซึ่งประสบความสำเร็จ ต่อมาได้ย้ายไปที่ Atlantic ในปี ค.ศ. 1952 เพลงของเขาได้รับความนิยมมากจนได้เป็นดาราที่ยิ่งใหญ่ ประสบความสำเร็จในการแสดงคอนเสิร์ต และการบันทึกแผ่นเสียง

เรย์ ชาร์ลส์ (Ray Charles) ได้รับการยกย่องว่า เป็นบิดาแห่งดนตรีที่เข้าถึงจิต (Father of Soul) ของผู้ฟัง และเป็นนักดนตรีที่มีผู้กล่าวขวัญถึงทั้งที่ยังมีชีวิตอยู่ และเป็นชาวอเมริกันที่ผิวดำคนแรกที่ได้รับการขนานนามว่าเป็น "อัจฉริยะ"

การแสดงคอนเสิร์ตที่ Canegie Hall ขายตั๋วคอนเสิร์ตได้ดีมาก มีผู้วิเคราะห์เกี่ยวกับเทคนิคการผสมผสานรูปแบบดนตรีที่ผสมผสานระหว่างแจ๊ส (Jazz) บลู (Blue) ป๊อป (Pop.) หรือแม้แต่คำสรรเสริญเกี่ยวกับเสียงที่เร้าใจ และเสียงที่มีอำนาจของเขา

หลังจากที่เขาออกเพลง "I Gotta Woman" และเพลง "You Don't Know Me" ของบริษัท ABC หรือความพยายามทำให้เพลงที่ใช้ในโบสถ์มีความทันสมัยขึ้นมาโดยปรับเปลี่ยนเพลงใหม่ ๆ โดยปรับปรุงจากเพลงที่ใช้ในโบสถ์เก่า ๆ นั้นมาปรับปรุงทางด้านภาษาก้อยคำ จากสำนวนที่ใช้ในท้องถิ่น ให้มีความสุภาพ ใช้แบบทางการแต่ยังคงรักษาความหมายเดิมและลักษณะแบบเดิมไว้ ซึ่งนักดนตรีผิวดำรุ่นหลังก็ได้ทำให้ผู้อื่นเห็นว่า เรย์ เป็นคนล้ำสมัย

ยุคหลัง Producer ได้ปรับปรุงเอาเครื่องดนตรีในวงสตริงมาใช้ร่วมกับการบรรเลงเดี่ยวเปียโนของเรย์ เพื่อให้มีคุณภาพ สร้างสรรค์อารมณ์ทางดนตรีมากขึ้น ซึ่งแต่เดิมเรย์จะใช้วิธีการบรรเลงเปียโนเพียงคนเดียว

เขาร่วมงานกับบริษัท ABC มาเป็นเวลากว่า 10 ปี ในปี 1973 เขาจึงลาออกจากบริษัท และได้ร่วมกับผู้จัดการของเขาจัดตั้งบริษัทแผ่นเสียงของตนเอง และทำงานคล้าย ๆ กับของ บริษัท ABC เขาประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน และได้ขยายงานให้ เป็นบริษัทที่ใหญ่ขึ้น โดยใช้ชื่อ Crossover Records จากการบรรเลงของเรย์เพียงคนเดียว และการออกเพลงเพียงชุดเดียว ก็มีผลงานเป็น 5 เท่าของบริษัทเดิม (ABC) เพลงฮิตของเขา ในสหรัฐอเมริกาชื่อ "Come Live With Me" ก็เป็นหนึ่งในเพลง Country แบบเศร้า ๆ ที่ เปลี่ยนรูปแบบ (Style) มาเป็นสตริง เป็นเพลงที่ได้รับความนิยมติดอันดับ 1 เพลงนี้เคยร้อง อยู่ในปี 1962 แต่ถูกนำมาขับร้องใหม่อีกครั้ง

เพลงของเรย์ มีคุณค่าทั้งด้านเนื้อหา และสาระ เขามีความสุขในการทำแผ่นเสียง ดนตรีของเขาเป็นดนตรีที่เกี่ยวกับชีวิต มีการใช้รูปแบบการเปลี่ยนจังหวะอย่างรวดเร็ว เขามีความประสงค์ที่จะผลิตศิลปินให้มากขึ้น และต้องการให้พวกเขาสามารถเป็นได้ทั้งนักร้อง นักดนตรี และนักประพันธ์ได้ด้วย

3.2.2.2 สตีฟวี วอนเดอร์ (Stevie Wonder)

สตีฟวี วอนเดอร์ (Stevie Wonder) (วารสารถนนดนตรี 2529: 44-29) เกิดเมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม พ.ศ. 2493 ที่เมืองซาจिनอร์ (Saginaw) ซึ่งเป็นเมืองเล็ก ๆ ในรัฐมิชิแกน (Michigan) สหรัฐอเมริกา เขาตาบอดเนื่องจากการคลอดก่อนกำหนด ทำให้เขาต้องอยู่ในตู้อบเป็นเวลานาน ประกอบกับการรักษาพยาบาลที่ไม่ทันสมัยในโรงพยาบาล จน ๆ ของคนผิวดำ สตีฟวี วอนเดอร์ เป็นคนร่าเริง และมีอารมณ์ขัน ชีวิตในวัยเด็กเขาได้รับการเลี้ยงดูเอาใจใส่อย่างดีจากแม่ ถึงแม้ว่าเขาไม่ได้เกิดในตระกูลที่ร่ำรวย แต่ความรักความอบอุ่นจากครอบครัว ทำให้เขามีความพร้อมทั้งทางสติปัญญา และจิตใจ เพราะผิวดำบวกกับความจนแถมตาบอด ทำให้แม่ต้องคิดว่าจะเลี้ยงดูให้การศึกษาเพื่ออนาคตของลูกอย่างไรที่จะให้สามารถต่อสู้กับชีวิต และเลี้ยงดูตนเองได้ คำตอบของแม่ก็คือ "ดนตรี" เท่านั้น เพราะในสมัยนั้นนักดนตรีที่ตาบอด ได้แก่ เรย์ ชาร์ลส์ (Ray Charles) ซึ่งมีชื่อเสียงและสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้ดี สตีฟวีจึงเริ่มศึกษาทางด้านดนตรีตั้งแต่วัยเด็กโดยการสนับสนุนของแม่ เขาเริ่มต้นจากการฟังดนตรีจากวิทยุ โทรทัศน์ ขับร้องตามเพลงที่เขาชอบ พยายามแยกแยะเสียงของเครื่องดนตรีแต่ละชนิดที่ได้ยินและทำความเข้าใจความสัมพันธ์ของเสียงเหล่านั้น

ตั้งแต่นั้นมาเขาก็สามารถยืนเด่นอยู่ในโลกของคนตรี ประสบผลสำเร็จอย่างมากในฐานะนักร้องยอดเยี่ยม นักดนตรีผู้มีความสามารถรอบตัว นักประพันธ์เพลงที่มีผลงานไม่ต่ำกว่าร้อยเพลง เป็นผู้เรียบเรียงเสียงประสาน

ผลงานที่เด่น ๆ ของสตีฟี่ วอนเดอร์ ได้แก่ อัลบั้มชุด Music of My Mind, Superwoman, You are the Sunshine of My Life ได้รับรางวัลแผ่นเสียงทองคำในปี พ.ศ. 2516 จากอัลบั้มชุด Talking Book และผลงานชิ้นสำคัญคือ ชุด Woman in Red เป็นเพลงประกอบภาพยนตร์ชื่อเพลง I Just Called to Say I Love You เป็นเพลงที่ได้รับรางวัลออสการ์ (Oscar) และเป็นเพลงที่ได้รับความนิยมทั่วโลก

สตีฟี่ วอนเดอร์ กล่าวไว้ว่า "ตามอดไม่ใช้ความพิการที่โหดร้าย แต่จัดบอดเป็นความพิการที่โหดร้ายยากแก่การรักษา"

บทที่ 3

การเรียนรู้ของคนตาบอดในประเทศไทย

ดนตรีเป็นศาสตร์และศิลป์ซึ่งต้องใช้ทั้งความรู้ ประสบการณ์ และทักษะร่วมกันจึงจะปฏิบัติได้ดี คนตาบอดสามารถได้รับประโยชน์จากการฟัง การเรียนรู้ และฝึกหัดดนตรีได้ แต่ต้องมีวิธีการจัดรูปแบบหรือการเรียนการสอนที่เหมาะสม

คนตาบอดมักฟังเสียงต่าง ๆ ด้วยความตั้งใจและเอาใจใส่ต่อเสียงจนสามารถจำเสียงได้เป็นอย่างดี หากช่วยพัฒนาการฟังโดยฝึกให้เขามีความพร้อมที่จะรับรู้ดนตรีได้อย่างเป็นระบบ และฝึกหัดดนตรีอย่างถูกต้อง เขาจะสามารถนำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพได้ นับเป็นการช่วยให้คนตาบอดได้รับประโยชน์และสามารถพัฒนาดนตรีของเขาให้มีคุณภาพในทางสุนทรียศาสตร์ยิ่งขึ้น การศึกษาเรื่องการเรียนรู้และฝึกหัดดนตรีของคนตาบอดจึงเป็นเรื่องสำคัญ ในบทนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงวิธีการเรียนรู้และฝึกหัดดนตรีของคนตาบอดในประเทศไทย โดยจะกล่าวถึงหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

- 3.1 วิธีการเรียนดนตรีของคนตาบอด
- 3.2 อุปสรรคการเรียนดนตรีของคนตาบอด
- 3.3 การให้ความสนับสนุนดนตรีของคนตาบอด

3.1 วิธีการเรียนดนตรีของคนตาบอด

3.1.1 การเรียนด้วยตนเอง

การเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการเรียนรู้โดยฝึกหัดขับร้องหรือบรรเลงดนตรีด้วยวิธีการของตนเอง อาจจะได้รับการแนะนำให้ขับร้องหรือบรรเลงดนตรีในขั้นพื้นฐานจากผู้อื่นบ้างอย่างไม่เป็นขั้นตอน และระบบการฝึกหัดอย่างชัดเจน เช่น การจำเนื้อร้อง จำทำนอง และขับร้องตามเสียงวิทยุ ฝึกหัดการเล่นดนตรีด้วยตนเอง หรือฝึกหัดโดยฟังคำแนะนำจากผู้อื่นแล้วนำมาทดลองปฏิบัติตาม หรือใช้วิธีคาดคิดเอาเองว่าควรจะฝึกหัดอย่างไร

การเรียนรู้และฝึกหัดดนตรีด้วยตนเองจากประสบการณ์พอจะแยกเป็นหัวข้อได้ดังนี้

3.1.1.1 แนวความรู้เกี่ยวกับดนตรี

จากการศึกษาข้อมูลจากภาคสนามในกลุ่มนักดนตรีตาบอดพบว่า การเรียนรู้ดนตรีจากประสบการณ์มีเพียงแนวความรู้ในการปฏิบัติให้เล่นเป็นเพลงได้ มีการลองผิดลองถูก ยังไม่มีการศึกษาแนวความรู้ทางทฤษฎีดนตรีโดยตรง แต่เขาจะใช้ความถนัด ความพร้อมของอวัยวะในการจับเครื่องดนตรี และใช้ประสบการณ์ในการฟังเพลงและการฝึกหัดทางดนตรี ประกอบในการบรรเลง ซึ่งต้องการความช่วยเหลือในการให้ความรู้เพิ่มเติม เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาความสามารถ ปรับปรุงเกี่ยวกับความถูกต้องในวิธีการบรรเลง

3.1.1.2 การขับร้อง

ปกติแล้วคนตาบอดทั่วไปชอบฟังเพลงเป็นชีวิตจิตใจ มักใช้เวลาว่างไปกับการฟังเพลงและขับร้องไปพร้อม ๆ กับเสียงเพลงที่ฟังจากวิทยุ หรือเทปบันทึกเสียง การฝึกหัดทางด้าน การขับร้องของคนตาบอดจึงเป็นการฝึกหัดด้วยตนเองซึ่งต้องอาศัยสติปัญญา ความสามารถร่วมด้วยจึงจะพัฒนาได้ดียิ่งขึ้นสามารถถ่ายทอดความงดงามทางดนตรีได้

ตัวอย่างเช่น เพลงขอทาน นางสาวงาม เลิศถวิล ฝึกขับร้องเพลงขอทาน จากแม่บุญธรรมคือ นางแหวน โดยใช้วิธีการจำและฝึกหัดซ้ำ ๆ แต่นางสาวงามก็สามารถถ่ายทอดความงดงามของเพลงขอทาน ซึ่งเป็นเพลงพื้นบ้านประเภทหนึ่งของไทยให้เป็นที่ประจักษ์แก่ผู้ที่ได้ยินได้ฟัง

นักดนตรีวิเศษที่ใช้เครื่องดนตรีประเภทเครื่องไฟฟ้าบรรเลงในรูปแบบวงสตริง ซึ่งประกอบด้วยกีตาร์ เบส คีย์บอร์ด และกลองชุด บรรเลงตามริมถนนหรือตามสถานที่สาธารณะ นักร้องของวงดังกล่าวหลายคนขับร้องโดยไม่มีครูสอนหรือผู้แนะนำ แต่บางคนสามารถขับร้องเพลงต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี เนื่องมาจากการฟังและจำบทเพลงจากวิทยุ ฝึกร้องตามเสียงเพลงที่ชื่นชอบอยู่เป็นประจำจนสามารถขับร้องได้

3.1.1.3 การฝึกหัดดนตรี

จากการสัมภาษณ์นักดนตรีตาบอดเกี่ยวกับการฝึกหัดดนตรี นักดนตรีที่ไม่มี

โอกาสได้ศึกษาในระบบโรงเรียนส่วนใหญ่จะฝึกหัดดนตรีกันเองโดยมีเพื่อน ๆ และญาติมิตร แนะนำให้ เมื่อว่างก็ฝึกหัดเองฝึกซ้อมอย่างต่อเนื่อง เช่น การฝึกหัดกีตาร์ก็จะถามว่าจับอย่างไร คอร์ดที่ใช้เล่นคอร์ดอะไรบ้าง จับอย่างไร แล้วทดลองเล่น การฝึกหัดไม่มีขั้นตอนที่ชัดเจน มักจะขึ้นอยู่กับความพอใจของผู้ฝึกและผู้ให้คำแนะนำ

สำหรับการฝึกหัดเครื่องดนตรีประเภทลิ่มนิ้ว เช่น เปียโน ออร์แกน คีย์บอร์ด เขาก็จะแนะนำกันว่า ระดับเสียงต่าง ๆ คือเสียง โด เร มี فا ซอล ลา ที และเสียงต่าง ๆ มีตำแหน่งอยู่ที่ใดของเครื่องดนตรี เรียงลำดับเสียงอย่างไร จากนั้นทดลองกดไปตามลิ่มนิ้วเสียงต่าง ๆ เพื่อให้เกิดเสียงสูงเสียงต่ำตามทำนองเพลงที่ต้องการเล่น โดยคาดคะเนเสียงด้วยตนเอง เมื่อฝึกเช่นนี้ไปบ่อย ๆ เขาก็จะเกิดความชำนาญในการคาดคะเนเสียงตามทำนองที่ต้องการจนสามารถเล่นเป็นทำนองเพลงได้ นักดนตรีบางคนฝึกหัดการจับคอร์ดต่าง ๆ ของเครื่องดนตรีประเภทกีตาร์ และคีย์บอร์ด เพื่อใช้คอร์ดที่จำเป็นต่อการบรรเลงเพลง ซึ่งต้องมีการทดลองเล่นผิด ๆ ถูก ๆ และเมื่อฝึกหัดจับคอร์ดแล้ว ต้องฝึกฟังจังหวะที่จะใช้บรรเลง และทดลองเล่นทำนองและคอร์ดไปพร้อมกับฟังเสียงจังหวะที่เปิดโดยปุ่มอัตโนมัติในเครื่องคีย์บอร์ด นอกจากนี้ยังมีคนตาบอดบางคนที่ฝึกหัดดนตรีใหม่ ๆ ยังไม่ทันจะมีความคล่องตัวในการบรรเลง เขาก็จะเล่นเฉพาะทำนองเพลงเพียงอย่างเดียว หรือเปิดจังหวะที่เครื่องคีย์บอร์ดแล้วกดเสียงต่าง ๆ ไปตามต้องการโดยไม่คำนึงว่าจะถูกต้องหรือไม่ ไม่ระมัดระวังในเรื่องของบุคลิกท่าทาง และความถูกต้องของวิธีการบรรเลง

บทเพลงที่ใช้ฝึกปฏิบัติได้มาจากการฟังเพลงและจำเสียงที่ได้ยิน ไม่มีการใช้ไนต์เบรลล์ (Braille Music) แต่อย่างไรก็ตาม จึงมีปัญหากับการวางมือ วิธีการบรรเลงท่าทางที่ถูกต้องสวยงาม นับว่าเป็นปัญหาอยู่มากทำให้บุคลิกในการบรรเลงไม่งดงามเท่าที่ควร วิธีการฝึกหัดดนตรีมักจะเล่นเพียงให้เกิดเป็นเสียงทำนองหลัก (Melody) แต่จะถูกต้องหรือไม่นั้น เขาไม่มีความรู้ ความชำนาญ เขาก็จะปฏิบัติกันตามใจผู้เล่น ไม่เน้นในเรื่องการใช้เสียงประสานตามหลักวิชาการผลิตเสียงดนตรีออกมาจึงขาดคุณภาพ

3.1.1.4 การบรรเลงรวมวง

การบรรเลงรวมวงต้องใช้การปฏิบัติงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ ต้องมีการฝึกซ้อมอย่างมากและอาจจะต้องมีครู หรือผู้ทำหน้าที่ปรับวงให้ จึงจะได้วงดนตรีที่มีคุณภาพ วงดนตรี

ของวงพิภพไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการฝึกซ้อมวงดนตรีเท่าที่ควร นอกจากนี้เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงก็ยังมีไม่ครบวงอีกด้วย หากเป็นวงดนตรีที่ครบวงจะประกอบด้วย กีตาร์ เบส คีย์บอร์ด กลองชุด และนักร้อง ปัจจุบันมีจำนวนน้อยที่วงพิภพใช้เครื่องดนตรีครบทุกชิ้น ส่วนใหญ่ผู้มักจะขาดเครื่องดนตรีชิ้นใดชิ้นหนึ่ง แต่ที่ขาดไม่ได้คือเครื่องดนตรีประเภทคีย์บอร์ดและนักร้อง การบรรเลงรวมวงของนักดนตรีวงพิภพส่วนใหญ่ไม่มีการฝึกซ้อมก่อนออกแสดง แต่ก็มีบางวง เช่น วงดนตรี คณะตาทิพย์ ของนายวิเชียร ดีวาจา และคณะทานตะวัน ของนายสมบัติ ประยงค์หอม (สัมภาษณ์ : 10 มกราคม 2535) เป็นวงดนตรีที่มีเครื่องดนตรีครบวง มีการฝึกซ้อมบทเพลงบางเพลง ก่อนที่จะออกทำการแสดงยังที่ต่าง ๆ แต่วิธีการฝึกซ้อมและบรรเลงก็ทำเหมือนกับวงอื่น ๆ คือ วิธีการฟังเพลง การจำ และฝึกหัดบรรเลงตามที่ตนเข้าใจ สมาชิกในวงจะฟังเสียงของดนตรีขณะที่ฝึกซ้อม และช่วยกันแก้ไขจุดบกพร่องกันเอง แต่ก็ไม่มีการทำหน้าที่ในการปรับเพลงหรือควบคุมวง

การรวมวงบางครั้งต่างคนต่างมาพบกันแล้วร่วมบรรเลงโดยไม่มีการฝึกซ้อมมาก่อน วิธีการนี้มีอยู่เป็นจำนวนมาก และโดยวิธีการดังกล่าว หากคนหนึ่งคนใดที่อยู่ในวงเล่นเพลงอะไรไม่ได้ ก็จะไม่เล่นเพลงนั้น ทำให้การรวมวงในลักษณะเช่นนี้เล่นบทเพลงได้ในวงจำกัด การบรรเลงรวมวง หัวหน้าคณะมักเป็นเจ้าของเครื่องดนตรี หรือมีอุปกรณ์ในการบรรเลงมากกว่าสมาชิกคนอื่น ๆ หน้าที่สำคัญของหัวหน้าคณะได้แก่ บริหารการทำงานของสมาชิก จัดหาสมาชิกเข้าร่วมบรรเลงในวงดนตรี กำหนดวัน เวลา สถานที่สมาชิกมาฝึกซ้อมบทเพลงตามที่สมาชิกในวงตกลงกัน จัดสรรรายได้ให้แก่สมาชิกในวงดนตรี เป็นต้น

3.1.2 การเรียนดนตรีอย่างเป็นระบบในสถานศึกษา

ทางโรงเรียนจะจัดการเรียนการสอนโดยมีทั้งวิชาดนตรีที่เรียนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ และจัดเป็นกิจกรรมเสริมนอกหลักสูตรให้แก่นักเรียนตาบอดอีกด้วย แต่การเรียนการสอนนั้นมิได้มุ่งเน้นเพื่อนำไปใช้ในการประกอบอาชีพโดยตรง

สำหรับคนตาบอดในวัยผู้ใหญ่ที่ไม่สามารถ เรียนร่วมกับเด็กตาบอดในระดับชั้นประถมศึกษา หรือมัธยมศึกษาได้นั้นก็ยังมีหน่วยงานอื่น ๆ ที่ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนทางการเรียนรู้ และฝึกฝนทางดนตรี เช่น

ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด อ้าเกอปากเกร็ด นนทบุรี จัดเป็นกิจกรรมสำหรับผู้ฝึกอาชีพที่สนใจฝึกประสบการณ์ทางด้านดนตรีไทย มีการเรียนการสอนสัปดาห์ละ 4 ชั่วโมง ภายในระยะเวลา 8 เดือนต่อรุ่น

สมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย ตั้งอยู่ที่ซอยบุญอยู่ แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร มีการจัดกิจกรรมทางดนตรีตามโครงการที่สมาคมจะจัดขึ้น

กิจกรรมทางดนตรีที่จัดขึ้นให้แก่คนตาบอดที่เป็นผู้ใหญ่ มักจะจัดเป็นรูปของการฝึกหัดปฏิบัติให้ความรู้ความชำนาญ สามารถนำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพได้

การเรียนรู้ที่จัดเป็นระบบในสถานศึกษาดังที่กล่าวต่อไปนี้เป็น การเรียนการสอนดนตรีที่จัดให้มีการศึกษาในโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯ เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร ซึ่งปัจจุบันนี้เป็นโรงเรียนสอนคนตาบอดแห่งเดียวที่มีความพร้อมมากที่สุดในการจัดการเรียนการสอนทางดนตรี

3.1.2.1 แนวความรู้เกี่ยวกับดนตรี

การให้ความรู้เกี่ยวกับดนตรีที่จัดในสถานศึกษามีรูปแบบของการเรียนการสอนเป็นไปตามหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ทั้งระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ซึ่งใช้หลักสูตรของนักเรียนปกติมาปรับปรุงใช้กับนักเรียนตาบอด ดังตัวอย่างของจุดประสงค์การเรียนรู้ของหลักสูตรวิชาดนตรีดังต่อไปนี้ (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา 2525: 80-145)

3.1.2.1.1 จุดประสงค์การเรียนรู้ กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย

จุดประสงค์การเรียนรู้สำหรับเด็กปกติ

จุดประสงค์การเรียนรู้สำหรับเด็กตาบอด

ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1

1. ทำท่าทาง หรือเคลื่อนไหวเข้าจังหวะเพลงได้	1. คงไว้ เหมือนของเด็กปกติ
2. ร้องเพลงได้ถูกต้องตามจังหวะ	2. คงไว้ เหมือนของเด็กปกติ
3. เลียนเสียงสัตว์และเสียงอื่น ๆ ได้	3. คงไว้ เหมือนของเด็กปกติ
4. ใช้ท่าทางในการสื่อความหมายได้พอสมควรแก่วัย	4. คงไว้ เหมือนของเด็กปกติ

ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 2

1. มีทักษะเบื้องต้นเกี่ยวกับจังหวะ	1. คงไว้ เหมือนของเด็กปกติ

จุดประสงค์การเรียนรู้สำหรับเด็กปกติ

จุดประสงค์การเรียนรู้สำหรับเด็กตาบอด

2. ร้องเพลงให้ถูกต้องตามทำนอง จังหวะ และใช้น้ำเสียงได้เหมาะสม	2. คงไว้ เหมือนของเด็กปกติ
3. บอกชื่อลักษณะและเสียงเครื่องดนตรีต่าง ๆ ได้	3. คงไว้ เหมือนของเด็กปกติ
4. บอกความหมายและแสดงท่าทางบางท่าในการแสดงนาฏศิลป์ไทยได้	4. คงไว้ เหมือนของเด็กปกติ

ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 3

1. เคลื่อนไหวแสดงท่าทาง และรำรำเข้ากับจังหวะ	1. คงไว้ เหมือนของเด็กปกติ
2. ร้องเพลงถูกต้องตามทำนองจังหวะ และร้องตามโน้ตสากลเบื้องต้นได้	2. คงไว้ เหมือนของเด็กปกติ
3. บอกลักษณะของเพลงต่าง ๆ เช่น เพลงพื้นเมือง เพลงลำตัด ฯลฯ ได้	3. คงไว้ เหมือนของเด็กปกติ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

1. เครื่องไหวร่างกายไปตามจังหวะเพลง และทำจังหวะกำกับได้	1. คงไว้ เหมือนของเด็กปกติ
2. ร้องเพลงไทยได้ถูกต้องตามทำนอง จังหวะ และเคลื่อนไหวร่างกายตามลีลาของเพลงได้	2. คงไว้ เหมือนของเด็กปกติ
3. ร้องเพลงบลูกาใจ เพลงไทยสากล เพลงพื้นเมืองได้	3. คงไว้ เหมือนของเด็กปกติ
4. อธิบายความหมาย ความเข้าใจ ความรู้สึก และสร้างมโนภาพจากดนตรี หรือเพลงที่ฟังได้	4. คงไว้ เหมือนของเด็กปกติ
5. แสดงท่าทางตามจินตนาการของตนเองได้	5. คงไว้ เหมือนของเด็กปกติ
6. บอกความหมาย แสดงท่าทางบางท่าในการแสดงนาฏศิลป์ไทย และใช้ภาษาทำสื่อความหมายได้	6. คงไว้ เหมือนของเด็กปกติ

จุดประสงค์การเรียนรู้สำหรับเด็กปกติ

จุดประสงค์การเรียนรู้สำหรับเด็กตาบอด

ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6

1. แสดงท่าทางและการเคลื่อนไหวเข้ากับจังหวะดนตรีได้	1. คงไว้ เหมือนของเด็กปกติ
2. ร้องเพลงประเภทเพลงไทย เพลงไทยสากลได้ถูกต้องตามทำนอง จังหวะ	2. คงไว้ เหมือนของเด็กปกติ
3. ร้องเพลงตามโน้ตสากลได้ถูกต้อง	3. คงไว้ เหมือนของเด็กปกติ
4. อธิบายความคิด ความเข้าใจ ความรู้สึกเกี่ยวกับเพลงที่ฟัง และบอกชื่อเครื่องดนตรีบางประเภทได้	4. คงไว้ เหมือนของเด็กปกติ
5. แสดงทำรำร่าเบื้องต้นของนาฏศิลป์ไทยได้	5. บอกลักษณะท่าทางรำร่าของนาฏศิลป์ไทยได้

สำหรับหลักสูตรในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 และปีที่ 2 ก็ใช้หลักสูตรเช่นเดียวกับของนักเรียนปกติ เพียงแต่ปรับปรุงบางอย่าง เช่น ให้ใช้สัญลักษณ์เบรลล์ดนตรี แทนตัวโน้ตของคนสายตาปกติสามารถเขียน อ่านโน้ตเบรลล์ได้ถูกต้อง เป็นต้น

3.1.2.1.2 อักษรเบรลล์ (Braille) และโน้ตเบรลล์ (Braille Music or Braille Natation)

ผู้ให้กำเนิดอักษรเบรลล์ คือ หลุยส์ เบรลล์ (Louis Braille ค.ศ. 1809-1852) เป็นครูตาบอดชาวฝรั่งเศส ได้ประดิษฐ์อักษรสำหรับคนตาบอดขึ้น โดยใช้สัญลักษณ์ตัวหนาใช้นิ้วสัมผัส เมื่อปี ค.ศ. 1824 (พ.ศ. 2367) เขาได้ความคิดจาก ร.อ. ชาร์ลส์ บาร์บิแอร์ (Charles Barbier) ซึ่งใช้กระดาษแข็งทำรหัสดิจิต, บีด ในการส่งข่าวสารของทหารในเวลากลางคืน ต่อมาในปี ค.ศ. 1829 (พ.ศ. 2493) องค์การยูเนสโกได้ปรับปรุงอักษรเบรลล์ (Braille) เพื่อให้ใช้เป็นระบบสากลดังที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน (วงพัคตร์ ภูพันธ์ศรี 2529: 152)

สำหรับอักษรเบรลล์ (Braille) ที่เป็นภาษาไทยทั้งที่เป็นพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ มีใช้เป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2482 โดยการคิดค้นของนางสาวเยเนวีฟ คอลฟิลด์ (Miss Geneviev Caulfield) และโดยความช่วยเหลือของนักศึกษาไทย คือ นายจิตร วัฒนเกษม การคิดรหัสใช้รากฐานของเสียงในภาษาอังกฤษเป็นหลักมาประยุกต์ใช้กับเสียงในภาษาไทย บันทึกเป็นรหัสตั้งที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน (ออรอร่า ศรีบัวพันธ์ สัมภาษณ์: 6 กรกฎาคม 2534)

โน้ตเบรลล์ (Braille Music or Braille Natation) มีใช้เป็นครั้งแรกเมื่อ ค.ศ. 1829 (พ.ศ. 2493) โดย หลุยส์ เบรลล์ (Louis Braille) มีการออกแบบเพื่อใช้ในระบอบการบันทึกเสียงดนตรี อัตราของตัวโน้ตและความเร็วของจังหวะโดยแปลรหัสจุดนูน ในปี ค.ศ. 1834 (พ.ศ. 2498) หลังจากที่ได้ทดลองใช้ก็ได้มีการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น เป็นระบบที่สามารถนำมาใช้ฝึกหัดได้ สามารถจัดระบบให้เรียนรู้ด้วยความเข้าใจ (Stanley Sadie 198: 90)

อักษรเบรลล์ (Braille) มีลักษณะเป็นจุดนูนใน 1 ช่อง ประกอบด้วยจุด 6 จุด นำมาจัดเป็นกลุ่มของจุดได้ถึง 63 แบบ ซึ่งใช้แทนตัวอักษร และสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ โน้ตดนตรี เป็นต้น

1 . . . 4

2 . . . 5

3 . . . 6

การเขียนอักษรเบรลล์มีเครื่องมือใช้ประกอบการเขียน คือ

1. สเลท (Slate) เป็นแผ่นแม่พิมพ์ที่ใช้กดให้เป็นจุดนูน ทำด้วยโลหะหรือพลาสติก ความยาวประมาณ 22 เซนติเมตร
2. สไตลัส (Stylus) เป็นเหล็กปลายแหลมทำหน้าที่แทนดินสอของคนตาบอด โดยใช้กดลงในช่องแผ่นสเลททำให้กระดาษเป็นรอยนูน
3. เครื่องพิมพ์ดีดเบรลล์ (Braille) เป็นเครื่องพิมพ์ดีดที่ใช้นิ้วกด 6 นิ้ว มีระบบการเคาะวรรค การเว้นระยะบรรทัด และการใช้งานเช่นเดียวกับระบบของเครื่องพิมพ์ดีดทั่วไป แต่เครื่องพิมพ์ดีดเบรลล์มีแป้นอักษรเพียง 6 แป้น คือ

ภาพที่ 3. การเขียนอักษรเบรลล์ โดยใช้สเลทเป็นแม่พิมพ์ของอักษร
และใช้สไตส์แทนดินสอกดกระดาษให้เกิดเป็นจุดนูน

ภาพที่ 4. การอ่านอักษรเบรลล์โดยใช้ปลายนิ้วสัมผัสจุดนูน

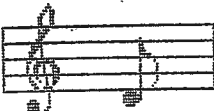
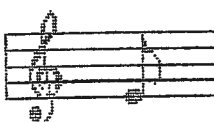
มือซ้าย	นิ้วชี้	พิมพ์จุดที่	1
	นิ้วกลาง	พิมพ์จุดที่	2
	นิ้วนาง	พิมพ์จุดที่	3
มือขวา	นิ้วชี้	พิมพ์จุดที่	4
	นิ้วกลาง	พิมพ์จุดที่	5
	นิ้วนาง	พิมพ์จุดที่	6

4. เครื่องอัดหนังสือเทอร์โมฟอร์ม (Thermoform) ใช้สำหรับอัดหนังสือเบรลล์ ด้วยกระดาษเบรลลอน (Brailon) เป็นกระดาษพิเศษปัจจุบันยังต้องสั่งซื้อจากต่างประเทศ เครื่องเทอร์โมฟอร์มทำหน้าที่เช่นเดียวกับเครื่องโรเนียว หรือเครื่องถ่ายเอกสาร แต่ต้องใช้ในการสร้างแม่พิมพ์ และพิมพ์เอกสารด้วยระบบความร้อน

ปัจจุบันอักษรเบรลล์ (Braille) ได้รับการพัฒนาใช้กับเครื่องคอมพิวเตอร์ (Computer) และเปลี่ยนจากระบบ 6 จุด มาเป็น 8 จุด เพื่อให้คนตาบอดอ่านได้สะดวก รวดเร็วกว่าระบบเดิม (พูนพิศ อมาตยกุล สัมภาษณ์: 5 มิถุนายน 2535) ระบบนี้ยังไม่ได้นำมาใช้ในประเทศไทย

การสอนเกี่ยวกับการอ่าน การเขียนโน้ตดนตรีนั้นใช้สัญลักษณ์อักษรเบรลล์ มาดัดแปลงใช้เป็นโน้ตเบรลล์ (Braille) เป็นระบบที่มีความสมบูรณ์มาก สามารถใช้แทนสัญลักษณ์เครื่องหมายต่าง ๆ ทางดนตรีเหมือนกับโน้ตดนตรีของคนตาดี การเรียนอ่านและเขียนโน้ตเบรลล์ ผู้เรียนต้องมีความชำนาญในการอ่านอักษรเบรลล์ (Braille) ก่อน จึงจะมีความพร้อมที่จะฝึกอ่านสัญลักษณ์ทางดนตรี (Braille Music or Braille Natation)

ครูผู้สอนการอ่านเบรลล์ (Braille) และโน้ตเบรลล์ (Braille Music) ควรสอนให้เด็กมีความเข้าใจการอ่านสัญลักษณ์ตัวโน้ตซึ่งมีบางตัวสามารถแปลความหมายได้มากกว่าหนึ่งอย่าง (Sona D. Nocera 1979: 248) ตัวอย่างเช่น

●● ○○ ○○	หมายถึง		มีความหมายตรงกับอักษรภาษาอังกฤษ คือ D ตรงกับอักษรภาษาไทย คือ ด และเลข 4
●○ ○○ ○○	หมายถึง		มีความหมายตรงกับอักษรภาษาอังกฤษ คือ E และเลข 5
●● ●○ ○○	หมายถึง		มีความหมายตรงกับอักษรภาษาอังกฤษ คือ F ตรงกับสระ คือ เ - และเลข 6

ฯลฯ

พูนพิศ อมาตยกุล ได้อธิบายถึงการเรียนนิตอักษรเบรลล์ที่พบในประเทศไทย เนเธอร์แลนด์ เมื่อปี พ.ศ. 2534 (อธิบายเมื่อ 13 พฤษภาคม 2535) กล่าวว่า ครูแบ่งนักเรียนตาบอดออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 มองเห็นเลือนลาง กลุ่มนี้อาจจะเรียนด้วยนิ้วตาสากลในบรรทัด 5 เส้น ที่เขียนให้มีขนาดใหญ่เป็นพิเศษ ใหญ่กว่าปกติประมาณ 10-20 เท่า ผู้ที่ใช้นิ้วตาระเภทนี้ต้องฝึกการอ่านโดยผ่านแว่นขยายขนาดใหญ่มาเป็นเวลาพอสมควร

กลุ่มที่ 2 สำหรับกลุ่มที่ตามองไม่เห็นเลย ไม่อาจใช้แว่นหรือนิ้วที่มีขนาดใหญ่ได้ ก็ต้องใช้ใช้นิตเบรลล์

การเริ่มต้นเรียนนิตเบรลล์ในเนเธอร์แลนด์นั้น ผู้สอนจะใช้กระดานไวท์บอร์ด (White Board) ขนาดใหญ่ซึ่งสร้างติดกับฝาผนังใช้แม่เหล็กสำหรับติดตัวนิตกับกระดานไวท์บอร์ด (White Board) ในขั้นต้นคนตาบอดต้องเข้าใจการแบ่งอัตราส่วน 4 จังหวะของนิตตัวกลม โดยใช้แผ่นพลาสติกรูปทรงกลมเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1 ฟุต แทนนิต 4 จังหวะ และแบ่งเป็น 2 ส่วน 4 ส่วน 8 ส่วน

แทนนิตตัวกลม 4 จังหวะ

แทนนิตตัวขาว 2 จังหวะ

แทนนิตตัวดำ 1 จังหวะ เป็นต้น

ครูให้เด็กไปสัมผัสรูปทรงต่าง ๆ ที่ติดบนกระดานซึ่งจัดทำเป็นบรรทัด 5 เส้น ครูบรรเลงคีย์บอร์ดประกอบเพื่อให้เด็กฟังเสียง และท่วงทามระดับเสียง ซึ่งเป็นขั้นต้นให้รู้จักนิตขั้นพื้นฐาน

กระดานไวท์บอร์ด (White Board) มีส่วนหนึ่งที่ตีเป็นบรรทัด 5 เส้น โดยที่เส้นบรรทัดนั้นขึ้นจากผิวของกระดาน หรือเป็นร่องลึกกลวงเล็กน้อย ผู้เรียนจะต้องสัมผัสตัวไม้ที่เหมือนกับไม้คอกที่มีขนาดใหญ่ และสามารถวางลงไปบนบรรทัด 5 เส้น ได้ด้วยแรงกดของแม่เหล็ก เด็กตามอดจะยืนอยู่หน้ากระดาน และใช้มือคลำไม้แล้วแปลงเสียงไปตามตัวไม้ พร้อมกับเสียงคีย์บอร์ดที่ครูบรรเลงให้ฟัง ในการเรียนไม้ชั้นพื้นฐานบางครั้งครูบันทึกเสียงไว้บนเทปบันทึกเสียง แล้วเปิดให้เด็กฟังและออกเสียงตามพร้อมกับคลำไม้ จุดประสงค์สำคัญคือ ให้เด็กรู้ว่าไม้จริง ๆ ของคนปกติเป็นอย่างไร เมื่อครูฝึกให้นักเรียนและอธิบายจนนักเรียนเข้าใจ ครูก็จะมอบสำเนาเทปนั้นให้เด็กนำมาฝึกด้วยตนเองพร้อมกับทบทวนหลายครั้ง ๆ เมื่อเด็กเข้าใจว่าไม้ที่ใช้กับคนปกติเป็นอย่างไรแล้วจึงสอนไม้เบรลล์ (Braille Music) ให้เด็กสัมผัสไม้เบรลล์ไปพร้อมกับเสียงดนตรีที่ครูเล่นจากคีย์บอร์ด จนกว่าเด็กจะเข้าใจและจำได้

ในการฝึกของครูนั้น เมื่อเริ่มต้นครูจะต้องช่วยเด็กอย่างใกล้ชิดจนเด็กเริ่มจำได้จึงจะมอบเทปบันทึกเสียงให้เด็กนำไปฝึกเอง ดังนั้นในห้องเรียนดนตรีของเด็กตามอดจึงต้องมีเครื่องบันทึกเสียงที่พร้อมจะให้ครูใช้อยู่เสมอ ในขณะที่สอนไปก็จะบันทึกลงบนเทปนั้นด้วย ช่วงหนึ่ง ๆ ของการสอนใช้เวลาประมาณ 15-20 นาที ไม่เกิน 30 นาที แล้วให้เด็กนำเทปบันทึกเสียงไปฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง วันรุ่งขึ้นนักเรียนต้องมาแสดงให้ครูเห็นว่าสามารถทำการบ้านนั้นได้ ถ้าเด็กไม่สามารถทำการบ้านได้ครูต้องสอนซ้ำอีก เด็กบางคนที่อยู่ไวและฉลาด อาศัยฝึกด้วยตนเองมาก ๆ อาจจำและอ่านไม้เบรลล์ (Braille Music) ได้เร็ว สัปดาห์หนึ่งจะพัฒนาได้มาก เมื่อนักเรียนอ่านไม้ได้คล่องแล้วครูจึงจะเริ่มต่อเพลงให้

นักเรียนที่เรียนคีย์บอร์ดกับไม้เบรลล์ (Braille Music) ส่วนมากจะใช้มือทั้งสองข้างอ่านไม้เบรลล์ (Braille Music) ก่อน เมื่อรู้ว่ามีระดับเสียงอะไรบ้างจึงฝึกบรรเลงกับคีย์บอร์ด ซึ่งทำให้ล่าช้าและเสียงเพลงขาดเป็นช่วง ๆ เด็กที่อ่านไม้เบรลล์ (Braille Music) ได้คล่องแล้วจะใช้มือซ้ายหรือขวาข้างใดข้างหนึ่งอ่านเบรลล์ แล้วมืออีกข้างหนึ่งจะวางไว้บนคีย์บอร์ด ในที่สุดก็ต้องจำไม้ให้ขึ้นใจ ไม้เปียโนจะมีทั้งมือขวาและมือซ้ายบรรเลงไปพร้อมกันจึงต้องใช้เวลานานมากกว่าจะบรรเลงเป็นเพลงได้ด้วยความชำนาญ ต้องอาศัยความสามารถในการฟังและจำเสียงเป็นสำคัญ เพื่อให้เรียนและฝึกหัดได้อย่างรวดเร็ว (พูนพิศ อมาตยกุล อธิบาย: 13 พฤษภาคม 2535)

การฝึกอ่านไม้ดนตรีด้วยไม้เบรลล์ (Braille Music) จะช่วยให้นักเรียนตามอดได้เรียนการอ่านเขียนไม้ดนตรีเหมือนกับคนตาดีทั่วไป เขาสามารถขับร้องและอ่านแนว

ทำนองได้ในเวลาเดียวกัน เมื่อเขาเล่นดนตรีโดยใช้มือข้างหนึ่งอ่านโน้ตและอีกข้างหนึ่งบรรเลง ดนตรีก็อาจจะมีการตัดแปลงโดยใช้เทคนิคการเล่นเครื่องดนตรีด้วยมือข้างเดียว หรือการเล่น เครื่องดนตรีโดยการท่องจำ

การเรียนอ่านและเขียนโน้ตเบรลล์ (Braille Music) เพื่อช่วยบันทึก โน้ต และพัฒนาความสามารถในการอ่านโน้ตเบรลล์ (Braille Music) แปลความหมายเป็น เสียงดนตรีโดยผ่านการผสมผสานของระบบการเขียน จะเป็นประโยชน์ต่อคนตาบอดทำให้ สามารถเรียนอ่านและเขียนโน้ตเบรลล์ได้ด้วยตนเอง (Juliette Alvin 1976: 127)

สำหรับการสอนเขียนและอ่านโน้ตเบรลล์ (Braille Music) ที่ใช้ใน โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯ ทำการสอนโดยครูสอนดนตรีคือ นายบุญล้ำ ชัยศิลป์ (ครูอัตรา จ้างของโรงเรียน) และนายยุทธนา ศรีมูรชัย (ครูพิเศษ) ครูทั้งสองคนมีความชำนาญทางดนตรี ตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเปียโน (Piano) ซึ่งเป็นดนตรีที่ถนัดมาก

เนื่องด้วยวิชาดนตรีที่จัดสอนในโรงเรียนสอนคนตาบอดทั้งในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา มักจะจัดอยู่ในรูปของกิจกรรม และมีวิชาทฤษฎีในหลักสูตรการเรียนการสอน ด้วย นักเรียนตาบอดจึงได้ศึกษาการเขียนการอ่านโน้ตเบรลล์ (Braille Music) เริ่มสอน ตั้งแต่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งนักเรียนสามารถอ่าน เขียนอักษรเบรลล์ (Braille) ได้คล่องแล้ว โดยจะสอนให้นักเรียนรู้จักสัญลักษณ์เบรลล์ที่ใช้แทนค่าตัวโน้ตในแต่ละระดับเสียง (บุญล้ำ สัมภาษณ์: สิงหาคม 2534) ตัวอย่างของสัญลักษณ์อักษรเบรลล์ที่ใช้แทนตัวโน้ตที่ภาคผนวก

3.1.2.2 การขับร้อง

การฟังเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง การที่จะขับร้องเพลงได้ดีนั้นจำเป็นจะต้องเริ่มมาจากการฟัง ไม่ว่าผู้นั้นจะเป็นคนตาดีหรือคนตาบอดก็ตาม การฟังเป็นพัฒนาการทางด้านสติปัญญา และทำหน้าที่ แทนการมองของคนตาบอด เป็นพัฒนาการที่สำคัญ โดยเขาเหล่านั้นต้องการพัฒนาความสามารถ ในการฟังอย่างรวดเร็วเพื่อให้เกิดประโยชน์ให้มากที่สุด และจะเป็นผลให้เกิดการพัฒนาสติปัญญา ในการฟังของได้อย่างดี ดนตรีก็สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องช่วยสนับสนุนในการพัฒนาการฟังให้ เกิดความสนุกสนานในการฟังและยังช่วยให้นักตาบอดเหล่านั้นเป็นประชาชนที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (Sona D. Nocera 1979: 247)

อนึ่ง คนตรีและภาษาพูดมีความสัมพันธ์กัน คนตรีเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับกระบวนการรับรู้ กระบวนการทางสมอง เพราะเป็นเรื่องของการฟัง การจำ และการเลียนแบบเสียงที่ได้ยิน การขับร้องเกี่ยวข้องกับโดยตรงกับการควบคุมการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อต่าง ๆ ซึ่งการพูดก็มีลักษณะคล้ายกันเสียงพูดที่เราเปล่งออกมาก็มีลักษณะเป็นเสียงดนตรี ดังนั้น คนตรีและการขับร้องจึงมีส่วนช่วยพัฒนาการพูดได้อย่างดี นอกจากนี้ทั้งการพูดและดนตรีต่างก็ใช้โสตประสาทอันเดียวกัน คือ ประสาทรับรู้โดยการฟัง เสียงจะเดินทางผ่านโสตประสาทเข้าไปยังสมองและสมองจะทำหน้าที่แปลความหมายของเสียงที่ได้ยิน ดังนั้นการฟังดนตรีด้วยความสนใจด้วยความตั้งใจอาจทำให้ผู้ฟังรับภาษาได้มากขึ้น เป็นการฝึกสมาธิในการฟังและการรับรู้ (อรรธรรม บรรจงศิลป์ 2524: 165)

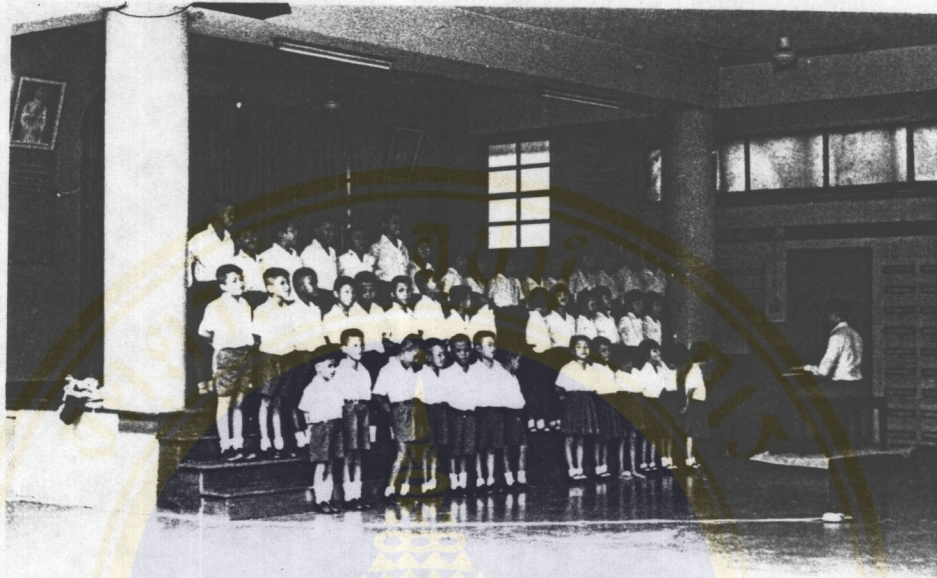
ดังที่กล่าวมานี้แสดงให้เห็นว่าดนตรีและการขับร้องมีผลช่วยพัฒนาความสามารถให้แก่คนตาบอดโดยเฉพาะอย่างยิ่งจะช่วยพัฒนา การฟัง การจำ การเลียนแบบ การเปล่งเสียงขับร้อง และพัฒนาทางด้านภาษา ซึ่งทางการศึกษาเกี่ยวกับการใช้ภาษาของคนตาบอดที่ศึกษาโดยแพทย์และนักจิตวิทยามักจะพบว่า เด็กตาบอดมีพัฒนาการทางการพูดช้ากว่าเด็กปกติ ขณะเดียวกันเด็กตาบอดก็ต้องใช้การฟังเป็นโสตประสาทรับรู้ที่เขาใช้เป็นสิ่งสำคัญในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ดังนั้นการขับร้องจึงมีส่วนช่วยในการพัฒนาการเรียนรู้ การฟังและพัฒนาทางด้าน การเปล่งเสียงอีกด้วย

การขับร้องที่ทางโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯ จัดสอนจะเริ่มสอนตั้งแต่นักเรียนชั้นอนุบาล เป็นต้นไป คือ

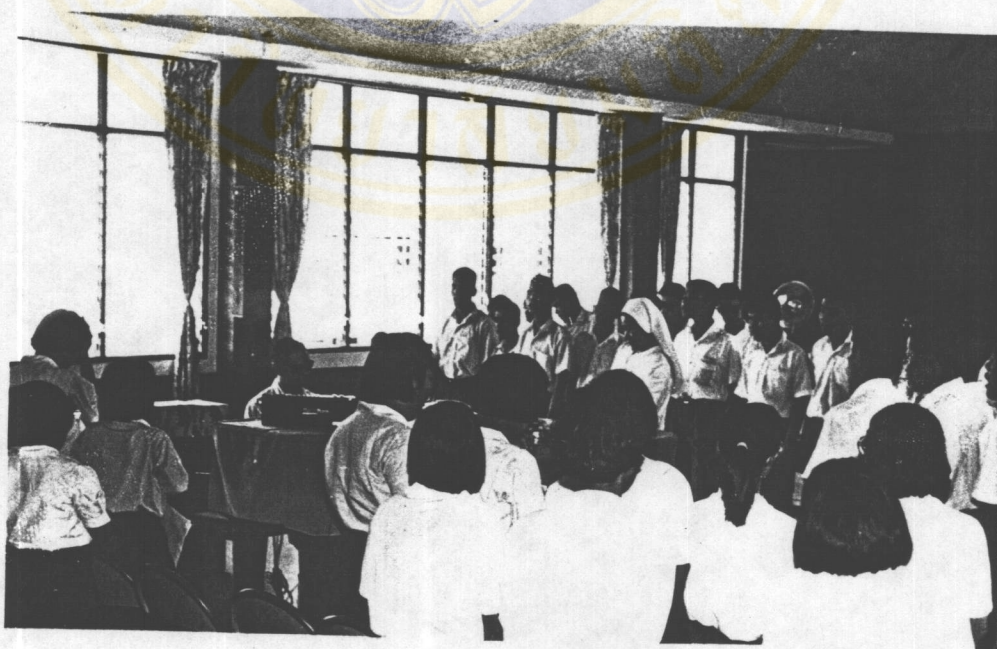
ชั้นอนุบาล ถึงประถมศึกษาปีที่ 2	เรียนขับร้องหมู่ เป็นการขับร้องทำนองเดี่ยว ไม่มีการประสานเสียง
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 3	ขับร้องประสานเสียง (Chorus)

3.1.2.2.1 การขับร้องทำนองเดี่ยว

สำหรับกลุ่มเด็กเล็กจะเรียนขับร้องหมู่ โดยขับร้องทำนองเดี่ยวไม่มีการประสานเสียง ดำเนินการสอนโดย นายบุญล้า ชัยศิลป์ (อาจารย์ตาบอด) และมีอาจารย์ที่สายตาปกติเป็นผู้ช่วยสอน ดูแลความเป็นระเบียบ บุคลิกของนักเรียนขณะขับร้องให้ทำท่าทางที่เหมาะสม และทำหน้าที่บอกเนื้อร้องให้นักเรียนท่องจำเมื่อต้องการสอนเพลงใหม่ ๆ การเรียน

ภาพที่ 5 การเรียนขับร้องทำนองเดี่ยวของนักเรียนชั้นอนุบาล - ป. 2
ของโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯ

ภาพที่ 6 การเรียนขับร้องประสานเสียงของนักเรียนชั้น ป. 5 - ม. 3
ของโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯ

ขับร้อง ทำนองเดี่ยวในชั้นเรียน ครูจะแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายเด็กชาย และ เด็กหญิงยืนเป็นเส้นตรงตามแนวบันได โดยหันหน้าออกมาจากเวที ฝ่ายเด็กชายจะอยู่ทางขวา เด็กหญิงอยู่ทางซ้ายของเวที

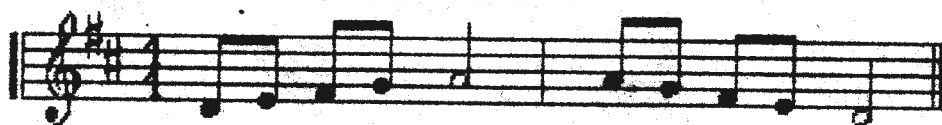
การสอนเริ่มตั้งแต่การให้นักเรียนเปล่งเสียง โด เร มี ฟา ซอล ซอล ฟา มี เร โด โดยร้องไปพร้อม ๆ กันกับเสียงเปียโนเป็นการฝึกให้นักเรียนรู้จักเปล่งเสียงให้มี ความสอดคล้องกับเสียงเปียโน และมีการเปลี่ยนระดับเสียงไปตามบันไดเสียงที่สูงขึ้นและต่ำลง ตามลำดับ โดยนักเรียนก็ยังคงใช้การเปล่งเสียง โด เร มี ฟา ซอล ซอล ฟา มี เร โด เหมือนเดิมแต่จะเปลี่ยนระดับเสียงตามเปียโน เช่น

บันไดเสียง C Major

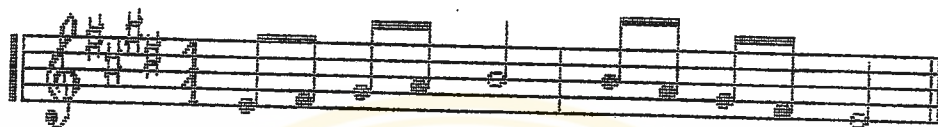
โด เร มี ฟา ซอล ซอล ฟา มี เร โด

บันไดเสียง D Major

โด เร มี ฟา ซอล ซอล ฟา มี เร โด

บันไดเสียง E Major

โด เร มี ฟา ซอล ซอล ฟา มี เร โด

หลังจากนั้นครูก็จะฝึกให้ร้องเพลงง่าย ๆ ครูจะบอกเนื้อเพลงให้นักเรียนฟังและจำ จากนั้นครูก็จะให้นักเรียนท่องพร้อม ๆ กันเป็นการทบทวนเนื้อร้องของบทเพลงนั้น ต่อจากนั้น ครูเล่นเปียโนพร้อมกับขับร้องให้นักเรียนฟัง และให้นักเรียนทดลองขับร้องตามเสียงเปียโน

จากการสังเกตพบว่า นักเรียนสามารถจดจำเนื้อร้อง ทำนองได้อย่างรวดเร็วและขับร้องโดยเปล่งเสียงไปพร้อมกับเปียโนได้เป็นอย่างดี บทเพลงที่นำมาให้นักเรียนฝึกขับร้องเป็นบทเพลงที่มีทำนองง่าย ๆ สนุกสนาน บทเพลงพระราชนิพนธ์ ตลอดจนบทเพลงที่ใช้แสดงในโอกาสต่าง ๆ เช่น งานวันแม่ งานกิจกรรมของโรงเรียน การต้อนรับหรือขอบคุณผู้ที่มาเยี่ยมโรงเรียนหรืองานรับเชิญให้ไปแสดงนอกสถานที่ เป็นต้น

การฝึกขับร้องของนักเรียนตาบอด มีเพลงหนึ่งที่นักเรียนทุกคนจะได้รับการฝึกหัดขับร้อง คือเพลงพระราชนิพนธ์ "ยี่มสู" เหตุที่นักเรียนตาบอดทุกคนขับร้องเพลงพระราชนิพนธ์นี้ได้ เพราะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราชได้พระราชทานบทเพลงพระราชนิพนธ์ "ยี่มสู" ให้แก่คนตาบอด และนักเรียนตาบอดในโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯ เมื่อประมาณ พ.ศ. 2497 (วิมล อ่องอัมพร สัมภาษณ์: 31 มกราคม 2535) ปัจจุบันนักเรียนตาบอดก็ยังขับร้องบทเพลงพระราชนิพนธ์ "ยี่มสู" อยู่เป็นประจำ บทพระราชนิพนธ์ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระเมตตาต่อคนตาบอดนั้น เป็นกำลังใจแก่คนตาบอดและชี้แนะให้ต่อสู้ชีวิตด้วยรอยยิ้ม ดังบทเพลงพระราชนิพนธ์ที่ขอัญเชิญมานี้

ยิ้มสู้

โลก จะ สุข สบายนั้น เป็น ได้ หลาย ทาง ต้องหลบสิ่ง กีดขวางหน ทาง ให้ พ้น ไป
 จะ สบความสุขสันต์สำ-คัญ ที่ ใจ สุขและทุกอย่างไเพราะใจ ตน เอง
 ผ่า ลู่ ทาง ซี-วิต ต้องคิด เผ่า ย้อม ใจ โลกมีค-มนเพียงใด หัว-ใจ อย่ากรำ เกรง
 กังหน้า ขึ้น เอา ไว้ ย้อมใจ ค้วยเพลง ไย นึกกลัววาทเกรง ยิ้ม สู้
 คน เป็น คน จะ จน หรือ มี ร้ายหรือ ดี คง มี หวัง อยู่
 ยามปวงมาร มา พาด ลบ หล่ ยิ้ม ละ-มัย ใจ สู้ หมุ่มวาลเภท-ภัย
 ใ้ กระจ-ทำ-ความดี ให้ มี จิต ไส-ภา สร้างแต่ความเมตตา หา ความสุข-สันต์ ไป
 จะ สบความสุขสันต์ สำ-คัญ ที่ ใจ เผ่า แต่ ยิ้ม สู้ ไป แล้ว ใจ ขึ้น-บาน

การเรียนขับร้องของนักเรียนตาบอด ครูจะคัดเลือกบทเพลงที่เห็นว่าเหมาะสมมาให้ นักเรียนฝึกหัด ส่วนใหญ่เป็นบทเพลงที่มีทำนองสั้น ๆ มีเนื้อหาง่ายต่อการจดจำ สุกสนานมีความหมายที่ดี และฝึกขับร้องบทเพลงที่ใช้ประกอบในเทศกาล หรืองานต่าง ๆ

สิ่งที่น่าสังเกตสำหรับการฝึกหัดขับร้องของโรงเรียนสอนคนตาบอด คือ นักเรียนมีตั้งแต่ชั้นอนุบาล 1-2 ชั้นเตรียม และชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 ทั้งหมดนี้ถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มเดียวกัน ดังนั้นพื้นฐานในการขับร้องจึงต่างกัน ในระยะแรก ๆ ของภาคเรียนที่ 1 นักเรียนที่เข้ามาเรียนใหม่จะขับร้องไม่ได้ เขาก็จะยืนฟัง และมีเพื่อนบางคนที่ยังขับร้องบทเพลงได้แล้วก็จะขับร้อง โดยหันหน้ามาที่หูของเพื่อนที่ยังขับร้องไม่ได้ เพื่อให้เพื่อนที่มาใหม่ฟังเสียงเพลงที่ตนขับร้องแล้วจำทำนองร้องและทำนองเพลงได้ ในเวลาต่อมา นักเรียนใหม่ก็สามารถขับร้องเพลงเหล่านั้นได้ตั้งแต่บทเพลงง่าย ๆ ไปจนถึงบทเพลงพระราชนิพนธ์ บทเพลงที่มีเนื้อร้องเป็นภาษาอังกฤษ และบทเพลงใหม่ ๆ ที่ครูสอนให้ขับร้อง

ขณะที่ขับร้องนักเรียนมักจะมีท่าทางที่สนุกสนาน เพลิดเพลิน และมีบางคนที่ยากแสดงออก และกล้าแสดงความสามารถเมื่อครูเปิดโอกาสให้ขับร้องเดี่ยว บางคนแสดงท่าทางเคลื่อนไหวประกอบการขับร้องด้วย ส่วนเพื่อน ๆ ก็ให้กำลังใจ เป็นลูกคู่ และปรบมือ เคาะจังหวะให้ได้อย่างสอดคล้องแม่นยำ

หากเราพิจารณาถึงการขับร้องของนักเรียนที่มีสายตาทาบอดกับนักเรียนตาบอดแล้ว ในช่วงวัยของนักเรียนชั้นอนุบาล ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 คงจะเป็นการยากลำบากมากที่จะสอนให้นักเรียนที่มีสายตาทาบอดขับร้องเพลงพระราชนิพนธ์ ซึ่งมีลักษณะทำนองเป็นแนวดนตรีแจ๊ส (Jazz) และมีโน้ตครึ่งเสียงมาก แต่เด็กตาบอดก็สามารถขับร้องได้ดีไม่ผิดเพี้ยน ผู้วิจัยเข้าใจว่าคนตาบอดมีไสตประสาทค่อนข้างดี ทั้งที่การสอนขับร้องก็ใช้เพียงบอกเนื้อเพลงให้ฟัง และจำทำนองเพลงและให้ขับร้องตาม นักเรียนตาบอดก็สามารถขับร้องบทเพลงพระราชนิพนธ์ที่มีแนวทำนองที่ขับร้องค่อนข้างยากได้อย่างไม่ผิดเพี้ยน

อย่างไรก็ดี การสอนและการฝึกหัดขับร้องของคนตาบอดก็ยังคงต้องมีการพัฒนาปรับปรุงให้ได้มาตรฐาน และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยอาศัยผู้ที่มีความรู้ความสามารถในด้านนี้โดยตรง หากคนตาบอดได้รับการชี้แนะอย่างถูกวิธีให้มีการพัฒนาอย่างจริงจังก็คงได้รับประโยชน์จากการฟัง และการขับร้องมากยิ่งขึ้น

3.1.2.2.2 การขับร้องประสานเสียง

นักเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีวิชาการขับร้องประสานเสียง สัปดาห์ละ 1 คาบ (50 นาที) อาจารย์ผู้สอนปัจจุบันคือ นายยุทธนา ศรีมูรชัย เป็นอาจารย์พิเศษ และมีอาจารย์สายตาศึกษาบางส่วนมาช่วยดูแลความเรียบร้อย และควบคุมนักเรียนให้อยู่ในระเบียบ

นักเรียนทั้งหมดตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 ถูกจัดรวมในชั้นเดียวกัน มีการแบ่งออกเป็นกลุ่มตามแนวระดับเสียงทั้ง 4 ระดับ ดังนี้

Soprano	แนวเสียงสูงของเด็กผู้หญิง
Alto	แนวเสียงต่ำของเด็กผู้หญิง
Tenor	แนวเสียงสูงของเด็กผู้ชาย
Bass	แนวเสียงต่ำของเด็กผู้ชาย

ในแนวเสียงแต่ละกลุ่มจะมีหัวหน้า 1 คน มีหน้าที่ควบคุมการซ้อมตามที่อาจารย์ผู้สอนมอบหมาย ในการฝึกขับร้องประสานเสียง ผู้สอนจัดที่นั่งแบ่งตามกลุ่มอย่างชัดเจน มีเปียโนอยู่ตรงกลางห้อง ส่วนนักเรียนจะนั่งเป็นวงล้อมรอบเปียโน

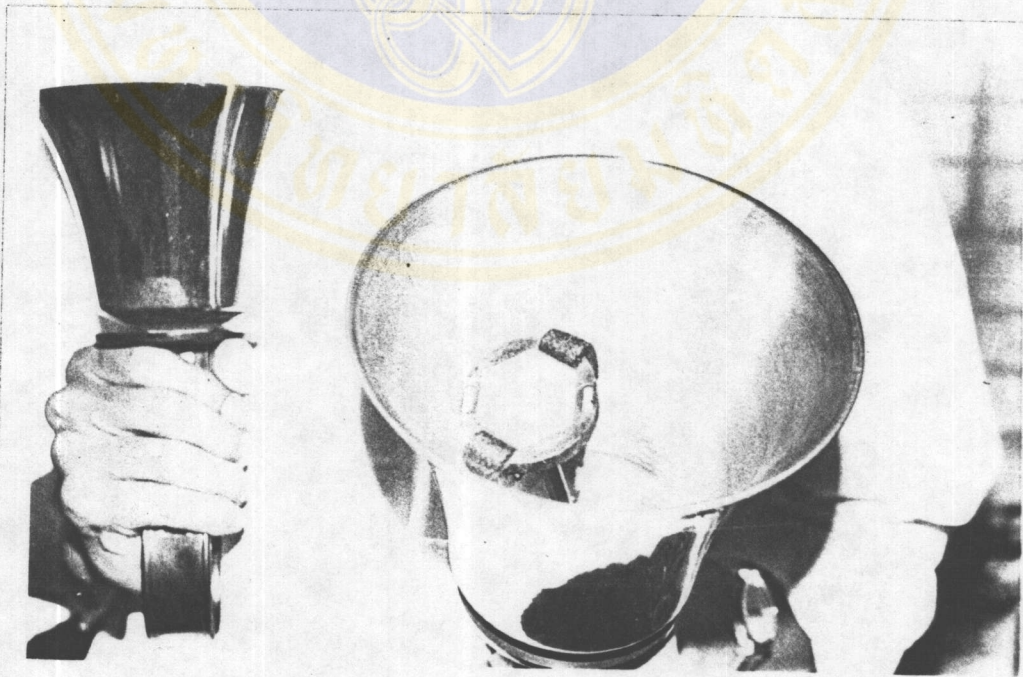
การสอนบทเพลงแต่ละเพลงผู้สอนใช้ทั้งเนื้อร้องและโน้ตเพลงของแต่ละระดับเสียงที่ทำขึ้นเป็นอักษรเบรลล์ (Braille) เริ่มจากให้นักเรียนอ่านเนื้อร้อง และอ่านโน้ตเพลงทีละประโยค จากนั้นครูก็คิดเปียโนตามแนวทำนองของแต่ละกลุ่มให้ฟัง และขับร้องตามทีละประโยค เมื่อทุกกลุ่มจำเนื้อร้องและทำนองได้แล้ว จึงขับร้องพร้อม ๆ กัน กระทำเช่นนั้นจนจบเพลงทุกแนว และนักเรียนจะร้องใหม่พร้อม ๆ กันทั้งเพลงเป็นการทบทวน

กรณีที่ฝึกร้องบทเพลงที่ยังไม่มีเนื้อร้องเป็นแผ่นอักษรเบรลล์ให้ ผู้สอนก็ใช้วิธีการบอกเนื้อร้อง แล้วให้นักเรียนท่องจำ จากนั้นก็คิดเปียโนบอกทำนองของแต่ละระดับเสียงไปทีละท่อนจนจบเพลง แล้วจึงทดลองขับร้องเพลงพร้อม ๆ กันทั้ง 4 แนว

การเรียนการสอนขับร้องประสานเสียงมีเวลาที่ใช้ในการเรียนน้อย คือ สัปดาห์ละ 1 คาบ (50 นาที) ดังนั้นหัวหน้ากลุ่มของแต่ละระดับเสียงจะมีบทบาทอยู่บ้างในการเป็นผู้ช่วยของครูผู้สอน โดยทำหน้าที่ฝึกซ้อมกลุ่มของตนนอกเวลาเรียนตามที่ได้รับมอบหมายจากครูผู้สอน

ภาพที่ 7 การฝึกปฏิบัติขลุ่ยรีคอร์เดอร์พร้อมกับการบรรเลงเปียโนหรืออิลีคโทน
ของนักเรียนชั้น ป. 3 - 4 โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯ

ภาพที่ 8 ลักษณะของเบลล์ (Bell) และวิธีการถือบรรเลง

บทเพลงที่กลุ่มนักเรียนขับร้องประสานเสียงต้องฝึก ได้แก่บทเพลงประสานเสียง You Never Walk Alone, The Wonderful World บทเพลงที่เป็นที่นิยมทั่วไป และบทเพลงที่ใช้แสดงตามโอกาสต่าง ๆ เป็นต้น

การฝึกขับร้องบทเพลงบางเพลงผู้สอนก็นำเทปเพลงมาเปิดให้นักเรียนฟังก่อน จากนั้นจึงเริ่มฝึกขับร้อง ซึ่งนับว่าเป็นผลดีมาก คือ นักเรียนได้รู้จักบทเพลงที่จะเรียนก่อน ทำให้สามารถฝึกขับร้องได้อย่างรวดเร็วและถูกต้องยิ่งขึ้น อนึ่ง การฝึกสอนขับร้องประสานเสียงนั้น แนวทำนองแต่ละระดับเสียงมีความสัมพันธ์และมีความแตกต่างกัน ดังนั้นจึงต้องมีการทบทวนฝึกซ้อมอยู่เป็นประจำ อาจารย์ผู้สอนจะทบทวนบทเพลงที่ฝึกหัดไว้ซ้ำหลาย ๆ ครั้ง ขณะเดียวกันก็ต่อเพลงใหม่ ๆ ให้ฝึกขับร้องตามแต่โอกาสจะอำนวย

นักเรียนตาบอดสามารถฝึกหัดขับร้องประสานเสียงได้เป็นอย่างดี ขณะเดียวกัน เขาก็ควรได้รับการพัฒนา ทั้งด้านความรู้พื้นฐานในการขับร้อง บุคลิก ท่าทาง อารมณ์ของบทเพลง และการอ่าน-เขียนโน้ตเบรลล์ (Braille Music)

3.1.2.3 การฝึกหัดดนตรี

การเรียนรู้ทางด้านทักษะปฏิบัติเกี่ยวกับการบรรเลงดนตรีของคนตาบอดเป็นสิ่งที่น่าสนใจในการศึกษา นักวิชาการทางดนตรีต้องมีความพยายามและอุทิศเวลาอย่างมากในการให้ความช่วยเหลือคนตาบอดให้ได้รับความสำเร็จในการศึกษาหาความรู้ความเข้าใจพื้นฐานทางดนตรี Bergathon and Boardman (ค.ศ. 1970) แนะนำว่า ขอให้ใช้เวลาให้มากในการช่วยเหลือสนับสนุนให้เขามีความชำนาญในการดนตรี ดนตรีที่ใช้ในเด็กปกติสามารถนำมาใช้ได้ อย่างเป็นผลสำเร็จ ต้องให้คนตาบอดศึกษาดนตรีที่มีความจำเป็นเป็นพื้นฐานเบื้องต้น ฝึกการฟัง รู้จักประยุกต์แนวคิด และมีความสามารถความชำนาญ (Richard M Graham. 1975: 73)

สำหรับการเรียนการสอนปฏิบัติดนตรีในโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯ ส่วนใหญ่จัดเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นการศึกษาในเวลาเรียน เช่น การฝึกปฏิบัติเปียโน เบลล์ (Bells) อังกะลุง และดนตรีไทย ดังนั้นจึงไม่มีการสอบและการวัดผลอย่างเป็นทางการ สำหรับวิชาปฏิบัติดนตรีที่มีการเรียนการสอนในช่วงเรียนก็คือ ซลุ่มรีคอร์ดเดอร์ (Recorder) ซึ่งจะสอนให้แก่เด็กเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3, 4 วิชานี้มีการทดสอบและวัดผลอย่างเป็นทางการโดยอาจารย์ผู้สอน

ผู้สอนทักษะการปฏิบัติดนตรีมีทั้งอาจารย์ประจำ อาจารย์พิเศษ และครูอาสาสมัครมาช่วยสอนตามแต่ประเภทของเครื่องดนตรี ในกลุ่มที่เลือกเรียนเป็นกิจกรรมนั้น ผู้เรียนมักจะมาจากผู้สมัครใจ สนใจปฏิบัติ แต่วิชาที่จัดการเรียนการสอนในเวลาเรียน ทุกคนต้องเข้าเรียนถือเป็นวิชาหนึ่งในหลักสูตร

3.1.2.3.1 การฝึกปฏิบัติขลุ่ยรีคอร์เดอร์ (Recorder)

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3, 4 ต้องฝึกปฏิบัติขลุ่ยรีคอร์เดอร์ สัปดาห์ละ 1 คาบ (50 นาที) อาจารย์ผู้สอนของทั้งสองชั้นปี คือ นายสถาพร พันธุ์ (สายตาเลื่อนกลาง) นายบุญล้ำ ชัยศิลป์ และครูอาสาสมัคร เป็นสุภาพสตรีชาวออสเตรเลีย นักเรียนที่มาเรียนจัดแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สองห้องเรียน 22 คน และชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สองห้องเรียน 21 คน

การเรียนการสอนปฏิบัติขลุ่ยรีคอร์เดอร์ ให้นักเรียนทั้ง 2 กลุ่มนี้จะสอนเป็นขั้นตอนตามลำดับ ดังนี้

- การวางนิ้ว ผู้สอนเริ่มต้นที่การใช้มือซ้ายจับขลุ่ยช่วงบนก่อน เนื่องจากมือซ้ายเป็นมือที่วางนิ้วส่วนบนของขลุ่ย และเสียงที่เป่าเป็นเสียงที่ปฏิบัติได้ง่ายกว่าเสียงต่ำและเสียงสูงอื่น การวางนิ้วใช้ทุกนิ้วยกเว้นนิ้วก้อย ระดับเสียงที่เป่าในมือซ้ายคือ ซอล ลา ที โด เร ส่วนทางมือขวาใช้จับส่วนล่างของขลุ่ย ใช้ทุกนิ้วยกเว้นนิ้วหัวแม่มือ จะใช้สำหรับประคองด้านหลังของขลุ่ย เสียงที่ได้จากการจับทั้งสองมือในเสียงต่ำ คือ โด เร มี พา

- ทดลองเป่าขลุ่ย เมื่อวางนิ้วถูกต้องและสามารถจำระดับเสียงต่าง ๆ ในการปิดเปิดนิ้วได้แล้ว ผู้สอนจะให้นักเรียนทดลองเป่าขลุ่ยตามระดับเสียงต่าง ๆ ไปพร้อม ๆ กับเปียน เริ่มตั้งแต่ ซอล ลา ที โด โด ที ลา ซอล และฝึกบทเพลงสั้น ๆ ที่ใช้เฉพาะเสียงซอลถึงเสียงโด เมื่อเด็กสามารถเป่าได้แล้วจึงให้เด็กทดลองเป่าเสียงต่ำถึงเสียงสูง ตามบันไดเสียง คือ โด เร มี พา ซอล ลา ที และเสียงโด

- ฝึกบทเพลงง่าย ๆ ผู้สอนฝึกให้ผู้เรียนเป่าขลุ่ยโดยใช้บทเพลงง่าย ๆ ครูจะบอกและท่องระดับเสียงของโน้ตเพลงให้ผู้เรียนฟัง และจำจากเสียงเปียน จากนั้นจึงให้นักเรียนเป่าขลุ่ยไปพร้อม ๆ กับเสียงเปียนที่ครูเล่นให้ฟัง การบอกโน้ตจะให้ผู้เรียนจำเพียงทำนองสั้น ๆ เช่น ครั้งละ 1-2 ท้องเพลง และบทเพลงสั้น ๆ ก็จะมีความยาวประมาณ 8 ท้อง

เพลง ระดับเสียงไม่กระโดดมากนัก บันทึกด้วยโน้ตตัวดำเป็นส่วนใหญ่ เมื่อผู้เรียนจำและเป่าขลุ่ยได้ทั้งเพลงแล้วผู้สอนก็จะให้เป่าขลุ่ยพร้อมกันทั้งเพลง ครูเป็นผู้บรรเลงเปียโนไปพร้อมกับผู้เรียน เพื่อควบคุมทำนอง จังหวะ และสอดแทรกเสียงประสานบ้างเพื่อให้เด็กเกิดความสนุกสนานในการฝึกหัด และชื่นชมในบทเพลง

- ฝึกบทเพลงที่ยากขึ้น เมื่อผู้เรียนมีทักษะในการเป่า ขลุ่ยด้วยเพลงง่าย ๆ มากพอสมควรแล้ว ครูก็จะเลือกบทเพลงที่ยากขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะปฏิบัติให้มีความสามารถสูงขึ้น โดยเริ่มมีโน้ตที่บันทึกโดยโน้ตรูปแบบอื่น ๆ มากกว่าโน้ตตัวดำ เช่น โน้ตตัวกลม ตัวขาว ตัวดำ และเซบ็ต 1 ขึ้น ระดับเสียงก็เริ่มมีระดับเสียงสูง-ต่ำมากขึ้น และมีการใช้โน้ตเพลงที่ใช้ระดับเสียงที่มีเครื่องหมายชาร์ป (#) แพลต (b) ต่าง ๆ แต่ก็ยังคงเป็นบทเพลงที่ไม่ยากจนเกินไปสำหรับนักเรียนตามระดับที่ฝึกหัดขั้นพื้นฐานระยะเริ่มต้น ซึ่งในระดับนี้จะไม่สอนเทคนิคพิเศษใด ๆ เกี่ยวกับการบรรเลงให้

- การสอบเก็บคะแนน หลังจากที่นักเรียนได้ฝึกทักษะการเป่าขลุ่ยรีคอร์เดอร์ ไปแล้วระยะหนึ่งก็จะมีทดสอบเก็บคะแนน โดยให้นักเรียนเป่าขลุ่ยรีคอร์เดอร์ด้วยบทเพลงที่ฝึกหัดปฏิบัติขั้น ๆ ในห้องเรียน โดยให้เป่าทีละคน ครูท่านหนึ่งเป็นผู้เล่นเปียโนให้แก่เด็กทุกคน และอีกท่านหนึ่งจะเป็นผู้ให้คะแนนโดยพิจารณาจากความถูกต้องในการบรรเลง ทำนองและจังหวะในการเป่าขลุ่ยรีคอร์เดอร์ ซึ่งนับได้ว่าเป็นสิ่งที่ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการฝึกซ้อมเพื่อเกิดการพัฒนาทางความสามารถยิ่งขึ้น

การฝึกปฏิบัติขลุ่ยรีคอร์เดอร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 4 ยังไม่มีการใช้โน้ตเบรลล์ ผู้เรียนต้องใช้วิธีการจำโน้ตเพลงจากการบอกระดับเสียง และจากการฟังเสียงเปียโนของครูผู้สอน จากการศึกษาพบว่านักเรียนตามความสามารถจะระดับเสียงต่าง ๆ ของตัวโน้ตในบทเพลงได้เป็นอย่างดี และสามารถปฏิบัติได้ในเวลารวดเร็ว สำหรับเด็กบางคนที่ช้ากว่าเพื่อนนั้น เขาก็พยายามไปฝึกซ้อมกับเพื่อนคนที่เล่นได้เก่งกว่า

การปฏิบัติขลุ่ยรีคอร์เดอร์ นอกจากจะเรียนในช่วงเรียนแล้ว นายสถาพร พันธุ์ อาจารย์ผู้สอนก็ยังฝึกพิเศษให้แก่นักเรียนที่อยู่ประจำในวันเสาร์-อาทิตย์ ซึ่งเป็นการช่วยสนับสนุนให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และสร้างทักษะความสามารถให้มากยิ่งขึ้นด้วย

3.1.2.3.2 การฝึกปฏิบัติเปียโน (Piano)

เปียโนเป็นเครื่องดนตรีที่นักเรียนตาบอดของโรงเรียนสอนคนตาบอดให้ความสนใจเป็นอย่างมาก ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์นักเรียนตาบอดที่โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯ พบว่า สาเหตุที่มีความต้องการที่จะฝึกเปียโนก็มาจากเหตุผลดังต่อไปนี้

1. ได้ยินรุ่นพี่หรือเพื่อน ๆ บรรเลงอยู่บ่อย ๆ
2. ชอบฟังเสียงที่ไพเราะของเปียโน
3. เป็นเครื่องดนตรีที่สามารถฝึกหัดได้อย่างปกติไม่มีอุปสรรคในการฝึกซ้อมสำหรับคนตาบอดมากนัก
4. อยากประกอบอาชีพเป็นนักเปียโน

การเรียนการสอนเปียโน จัดเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งที่ทางโรงเรียนจัดให้แก่เด็กที่สนใจมีความประสงค์ที่จะฝึกหัด ผู้สอนเป็นอาจารย์พิเศษที่มีความรู้ความสามารถทางเปียโนโดยตรง และบางครั้งก็เชิญศิษย์เก่าตาบอดที่จบการศึกษาไปแล้ว แต่เป็นผู้ที่มีความสามารถในการเล่นเปียโน และสามารถถ่ายทอดได้มาทำการสอนเป็นพิเศษแก่นักเรียนที่สนใจ

ผู้เรียนเปียโนมีตั้งแต่ระดับเด็กเล็กไปจนถึงนักเรียนชั้นสูงสุดของโรงเรียน คือ ม. 3 จำนวนของผู้เรียนก็มีจำนวนไม่แน่นอนจะอยู่ประมาณ 10-20 คน วิธีการเรียนโดยทั่วไปก็มีขั้นตอน ดังต่อไปนี้

- การไล่นิ้ว นักเรียนตาบอดที่ฝึกหัดใหม่ ๆ ครูจะให้ฝึกการวางนิ้วและทำความรู้จักระดับเสียงต่าง ๆ ของเปียโน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือระดับเสียงของ Middle C ซึ่งอยู่ที่ตรงกึ่งกลางของเปียโน เป็นจุดที่สังเกตได้ง่ายทั้งคนตาบอดและคนตาดี จากนั้นให้วางนิ้วไล่เสียงทั้งมือขวา และมือซ้าย การฝึกขั้นพื้นฐานเบื้องต้นก็จะใช้ทักษะแบบเดียวกับเด็กสายตาปกติทั่วไป

- ฝึกบทเพลงง่าย ๆ บทเพลงที่ใช้เป็นลักษณะบทฝึกแบบเดียวกับของเด็กปกติ คือ ยังใช้โน้ตเพลงง่าย ๆ ฝึกการใช้โน้ตให้มีความสัมพันธ์กัน แต่การฝึกบทเพลงต่าง ๆ จะได้รับการบอกโน้ตจากผู้สอน ยังไม่มีการใช้โน้ตเบรลล์ (Brailles Music) เด็กจะท่องจำทำนองเพลงที่ครูบอก และฝึกปฏิบัติบทเพลงเหล่านั้นตามที่ครูบรรเลงให้ฟัง

- ฝึกบทเพลงที่มีความสัมพันธ์ของมือมากขึ้น บทเพลงที่ใช้ฝึกเป็นบทเพลงที่ต้องใช้ทั้งมือซ้ายและมือขวาบรรเลงอย่างสัมพันธ์กัน อย่างเช่น มือซ้ายจับคอร์ด มือขวาเล่นทำนองหลัก หรือเล่นบทเพลงที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นแบบเดียวกับการฝึกหัดของคนตาดี ครูผู้สอนต้องมีความอดทนที่ต้องจับมือให้นักเรียนตาบอดฝึกหัดบทเพลงเหล่านั้น ซึ่งนักเรียนต้องจดจำวิธีการฝึกหัดทุกขั้นตอน เด็กนักเรียนตาบอดจะมีความตั้งใจดีมาก สามารถจำบทเพลง การวางนิ้ว และวิธีการบรรเลงได้อย่างรวดเร็ว

- การทดสอบ เมื่อนักเรียนฝึกหัดแต่ละขั้นตอนได้แล้ว ครูผู้สอนก็จะทำการทดสอบโดยให้นักเรียนเล่นเปียโน ครูจะสังเกตการวางนิ้ว ความถูกต้องของทำนอง จังหวะ บุคลิก ท่าทาง และความถูกต้องในการบรรเลง

เปียโนเป็นเครื่องดนตรีที่ได้รับความนิยมอย่างมากในการฝึกพื้นฐานทางดนตรี แทนที่จะเริ่มฝึกหัดคีย์บอร์ด ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนดนตรีที่ตาบอดและนักดนตรีตาบอดพบว่า

1. เปียโนเป็นเครื่องดนตรีที่มีชื่ออยู่ในโรงเรียน และง่ายต่อการดูแล
2. ทางด้านความสะดวก เปียโนสามารถใช้งานได้โดยมีต้องใช้ไฟฟ้าที่อาจจะก่อให้เกิดอันตรายจากการถูกไฟดูด
3. คีย์บอร์ด มีปุ่มปรับมาก ซึ่งมีผลต่อการทำให้เกิดความยุ่งยากในขณะที่ทำการฝึกซ้อมหรือบรรเลงดนตรี ส่วนเปียโนไม่มีปุ่มปรับที่ยุ่งยาก
4. อาจารย์ผู้สอนควรเป็นผู้ที่มีความชำนาญทางการบรรเลงเปียโน

3.1.2.3.3 การฝึกหัดเบลล์ (Bells)

เบลล์ (Bells) เป็นระฆังขนาดเล็กมีเส้นผ่าศูนย์กลางที่บริเวณปากระฆัง ตั้งแต่ประมาณ 10-20 เซนติเมตร ภายในระฆังมีไม้เคาะซึ่งเป็นหนังแข็ง บริเวณปลายระฆังมีที่จับเป็นหนังที่ผูกติดกับตัวระฆัง เนื่องจากลูกระฆังมีน้ำหนักมากพอสมควร จึงต้องจับโดยหงายปากระฆังขึ้น แล้วจับที่บริเวณหนังที่ผูกติดกับระฆังนั้น เพื่อให้มือและท่อนแขนสามารถรับน้ำหนักของระฆังได้ และไม่ทำให้ระฆังต้องพลัดตกลงพื้นซึ่งจะเกิดความเสียหายได้ การบรรเลงใช้หลักการแบบเดียวกับอังกะลุงคือ เขย่าได้ลูกละ 1 เสียง ขณะที่เขย่าไม้ตีที่อยู่ตรงกลางจะกระทบกับลูกระฆังทำให้เกิดเสียง ระดับเสียงของระฆังมีมากพอที่จะบรรเลงบทเพลงที่มีเครื่องหมายชาร์ป

( ) แพลต ( ) ต่าง ๆ ได้ นักดนตรีคนหนึ่งสามารถบรรเลงระสังได้ 1-2 ลูก จำนวน นักดนตรีก็ขึ้นอยู่กับเสียงที่ใช้และจำนวนของระสังด้วย

การฝึกหัดเขย่า Bells เริ่มต้นด้วยการท่องโน้ตทั้งเพลงก่อน เมื่อท่องโน้ต เพลงจนคล่องแล้ว จึงเริ่มเขย่าโดยจำให้ได้ว่าเราถือเสียงอะไร จากนั้นก็บรรเลงไปตามโน้ต ระยะแรก ๆ ก็ท่องไปเขย่าไป แต่เมื่อจำได้ดีแล้วก็ท่องในใจมือก็ทำหน้าที่เขย่าไปตามระดับ เสียงที่เราต้องบรรเลงในบทเพลงนั้น ๆ

ระยะเวลาที่ฝึกหัดเขย่า Bells เป็นช่วงภาคเรียนที่ 2 ซึ่งใกล้เทศกาล คริสมาสต์และปีใหม่ การฝึกหัดสามารถกระทำได้ในระยะเวลานั้น ๆ เพราะฝึกง่าย และใช้ ผู้เล่นจำนวนน้อย บทเพลงที่นำมาฝึกสอนเป็นบทเพลงที่นิยมเล่นในเทศกาลเหล่านั้น

3.1.2.3.4 การฝึกหัดอังกฤษกลอง

อังกฤษกลองเป็นเครื่องดนตรีที่ใช้เขย่าให้เกิดเสียง ใช้บรรเลงร่วมกับเครื่อง กำกับจังหวะ คือ กลองแขก ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง บทเพลงที่ใช้เป็นเพลงไทยต่าง ๆ ตาม ความเหมาะสมหรือตามที่ต้องการบรรเลง ขั้นตอนการฝึกก็เริ่มด้วยการท่องโน้ตให้คล่องก่อนแล้ว จึงบรรเลงเช่นเดียวกับการบรรเลง Bells

อังกฤษกลอง เป็นเครื่องดนตรีที่ได้รับความนิยมแพร่หลายในสถาบันการศึกษา ต่าง ๆ ของไทย ลักษณะการเล่น การใช้งานก็เป็นแบบเดียวกันไม่แตกต่างกัน จะต่างก็เพียงตรง ที่การต่อเพลง ถ้าเป็นนักเรียนตาดก็อาจจะจดโน้ตไว้ที่กระดานดำได้แล้วก็ท่องไปเขย่าไป แต่สำหรับ คนตาบอดต้องใช้เวลาท่องจำก่อนแล้วจึงเขย่าตามโน้ตเพลง เพราะไม่สามารถอ่านโน้ตเพลง ในกระดานดำได้

3.1.2.3.5 ดนตรีไทย

ทางด้านดนตรีไทยของโรงเรียนสอนคนตาบอดก็มีการสนับสนุนให้นักเรียนได้ ฝึกหัด และมีนักเรียนจำนวนหนึ่งให้ความสนใจมารับการฝึกหัด เช่น ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ซอด้วง ซออู้ จะเข้ ขลุ่ย กลองแขก ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง

ภาพที่ 9 บุคลิกทำทางขณะบรรเลงดนตรีที่ต้องปรับปรุงให้มีทำทางที่ถูกต้องสวยงาม

ภาพที่ 10 การฝึกปฏิบัติดนตรีไทยของนักเรียนตาบอด โรงเรียนสอนคนตาบอด
กรุงเทพฯ

ระยะเวลาในการฝึกหัดดนตรีไทยใช้เวลาฝึกสัปดาห์ละ 2 ครั้ง คือ หลังเลิกเรียนของวันอังคารและวันพฤหัสบดี วันละ 2 ชั่วโมง รวมเป็น 4 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ จัดเป็นกิจกรรมพิเศษ นักเรียนที่มาฝึกหัดอยู่ในระดับชั้นตั้งแต่ประถมศึกษาปีที่ 5 จนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 นักดนตรีไทยมีจำนวนประมาณ 15-20 คน

การสอนดนตรีไทยทางโรงเรียนได้เชิญอาจารย์พิเศษจากกองทหารสื่อสารผู้สอนแบ่งลูกศิษย์ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มเครื่องตี และเครื่องกำกับจังหวะ ควบคุมโดย ส.อ.ทองหล่อ สุขประเสริฐ
2. กลุ่มเครื่องสายและขับร้อง ควบคุมวงโดย นางจุฑามณี วรวิทย์สัตตฤณ การต่อเพลงให้กับนักเรียนตามอคไม่มีการใช้น้ดที่บันทึกเป็นอักษรเบรลล์ แต่ครูผู้สอนจะใช้วิธีการให้เด็กท่องจำโน้ตเพลงให้ได้เสียก่อนจากนั้นจึงต่อเพลงตามวิธีการดังนี้

กลุ่มเครื่องตี ครูผู้สอนจะให้เด็กท่องโน้ตเพลงที่จะต่อ และให้เด็กตีโดยครูจะใช้มือจับที่ไม่ดีแล้วจับให้เด็กเคลื่อนไหวมือไปตามการเคลื่อนไหวมือของผู้สอน ให้เด็กจำทำนองและแนวทิศทางการตีให้ได้ ครูจะต่อให้กับเด็กตัวต่อตัวจนครบทุกคน แล้วจึงให้เด็กตีตามทางที่ต่อให้พร้อม ๆ กัน กลุ่มเครื่องกำกับจังหวะ ผู้สอนแนะนำให้ท่องเสียงการตีหน้าทับ และสอนให้เข้าใจว่า บทเพลงประเภทใดใช้หน้าทับอะไร การตีจึง ฉาบ กรับ โหม่ง ตีอย่างไร ใช้จังหวะความเร็วเท่าไร

กลุ่มเครื่องสายผู้สอนแบ่งไปตามประเภท เช่น ซอด้วง ซออู้ จะเข้ ขิม ผู้สอนจะสอนให้ทีละกลุ่ม โดยให้แต่ละกลุ่มท่องโน้ตตามแนวของตน แล้วสีหรือตีตามโน้ตที่ท่องฝึกสีพร้อม ๆ กับครูผู้สอน กลุ่มเครื่องสายครูต้องดูแลเอาใจใส่อย่างมากเพราะหากวางตำแหน่งนิ้วบนสายซอพลาด หรือคลาดเคลื่อนไปก็จะทำให้เสียงผิดเพี้ยนไปด้วย ส่วนการขับร้องครูให้เด็กท่องจำเนื้อ และขับร้องให้ฟัง และฝึกหัดให้เด็กขับร้องไปที่ละท่อนจนจบเพลง

การสอนดนตรีไทยทั้งเครื่องตี เครื่องสาย และเครื่องกำกับจังหวะ ครูจะดูแลขณะฝึกซ้อมตลอดเวลา เพื่อให้เด็กเรียนบรรเลงได้อย่างถูกต้อง กลุ่มเครื่องสายจะมีปัญหาในการสอนมากกว่าเครื่องตีตรงที่ต้องระมัดระวังการเทียบเสียงในการตั้งสายอยู่เป็นประจำ การวางนิ้วและการใช้คันชักก็ต้องเอาใจใส่เป็นพิเศษ การต่อเพลงครูผู้สอนแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย ครูจะสอนให้นักเรียนฝึกหัดทีละกลุ่มตามจัดแบ่งตามประเภทของเครื่องดนตรี ครูให้คำแนะนำและควบคุมความถูกต้องในการบรรเลงให้แก่เด็กเรียนทุกคน เมื่อนักเรียนฝึกซ้อมเฉพาะตัวจน

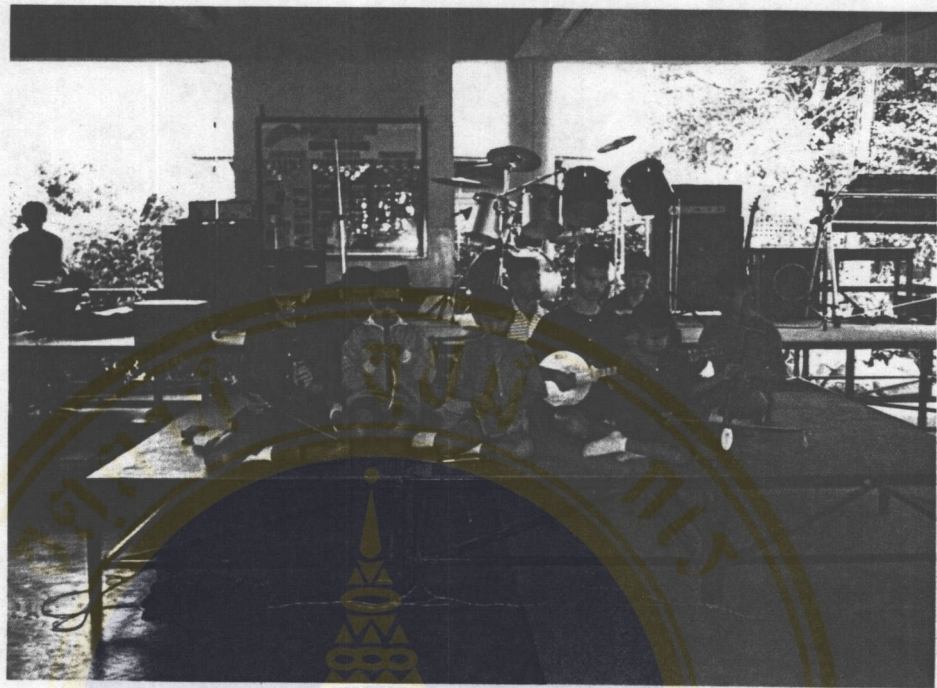
คล่องแล้ว ครูจึงให้นักเรียนเข้ามานั่งรวมกันเพื่อบรรเลงพร้อมกันทั้งวง บทเพลงที่ใช้ในการบรรเลง ได้แก่ เพลงไทยประเภทเพลงเถา และเพลงเกร็ดต่าง ๆ ตามความเหมาะสมกับพื้นฐานการฝึกหัดดนตรีไทยของนักเรียน

3.1.2.4. การบรรเลงรวมวง

วงดนตรีที่มีในโรงเรียนสอนคนตาบอด ได้แก่ วงดนตรีไทย, วงอังกฤษ, วงสตริง (String), วงเบลล์ (Bells), วงเมโลดิก้า (Melodica) วงดนตรีเหล่านี้มักมีการจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นกิจกรรมพิเศษสำหรับนักเรียนตาบอดที่มีความสนใจได้มีโอกาสเข้าร่วมฝึกซ้อมบรรเลงเป็นวงดนตรี วงดนตรีบางวงฝึกซ้อมกันตลอดปีการศึกษา เช่น วงดนตรีไทย วงอังกฤษ ซึ่งสามารถพบเห็นในสถาบันการศึกษาทั่วไป ส่วนวงดนตรีพื้นเมืองที่พบได้ในโรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ คือ วงสะล้อ ซอ ซึง เป็นวงดนตรีพื้นเมืองของจังหวัดทางภาคเหนือ ทางโรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือ จัดให้มีการฝึกซ้อมและบรรเลงตลอดปีการศึกษา ส่วนวงดนตรีที่จะฝึกซ้อมเฉพาะโอกาส ได้แก่ วงสตริง (String), วงเบลล์ (Bells), และวงเมโลดิก้า (Melodica) ทางโรงเรียนสอนคนตาบอดจะจัดให้มีการฝึกซ้อมเฉพาะโอกาส เช่น มีงานเทศกาล งานรับเชิญให้ไปแสดง หรือมีงานกิจกรรมของโรงเรียน เป็นต้น

การบรรเลงรวมวงของนักดนตรีตาบอดหรือของนักเรียนตาบอด ค่อนข้างมีปัญหามากกว่า ดนตรีที่บรรเลงรวมวงของคนตาบอดในเรื่องของการควบคุมวง การบังคับความดัง ความเบา (Dynamic) จังหวะ (Rhythm) อารมณ์ของบทเพลงที่ต้องอาศัยผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยเพลง (Conductor) ทั้งนี้เพราะผู้บรรเลงมีจำนวนมากขึ้น ผู้นำการบรรเลงของแต่ละคนก็อาจจะมึนน้ำหนักร่วมกัน ดังนั้น ดังเช่นผู้อำนวยเพลงจะทำหน้าที่ช่วยแก้สถานการณ์ขณะบรรเลงได้โดยให้สัญญาณเตือนนักดนตรีได้ แต่สำหรับคนตาบอดแล้วเขามองไม่เห็นสัญญาณเหล่านั้น จึงไม่สามารถใช้ผู้อำนวยเพลงในขณะที่เขากำลังบรรเลงอยู่นั้น ผู้ควบคุมวงจะกระทำได้ดีก็โดยการฝึกซ้อมก่อนออกแสดง ปรับวงให้ได้เสียงที่ต้องการ ได้อารมณ์ของบทเพลง และต้องใช้เวลาในการฝึกบรรเลงให้มากพอสมควร

ลักษณะของการบรรเลงรวมวงของคนตาบอดได้ผ่านการฝึกซ้อมโดยการจำมากกว่าที่จะใช้โน้ต ทำให้มีขีดจำกัดในเรื่องของการบรรเลงบทเพลงที่ไม่เคยได้ยิน ไม่เคยบรรเลงมาก่อนก็กระทำไม่ได้ ไม่สามารถอ่านโน้ตไปพร้อมกับการบรรเลงได้ หากสังเกตที่เทคนิคการ

ภาพที่ 11 วงดนตรีสี่ล้อ ซอ ซิ่ง ของนักเรียนตาบอด โรงเรียนสอนคนตาบอด
ภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่

ภาพที่ 12 การบรรเลงรวมวงสตริงของนักเรียนตาบอด โรงเรียนสอนคนตาบอด
ภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่

บรรเลงและการสอดใส่อารมณ์ลงในบทเพลง คนตาบอดจะมีความกล้าในการใช้เทคนิคการบรรเลงรูปแบบต่าง ๆ ตามที่จะคิดขึ้นมาได้ บรรเลงสอดแทรกอารมณ์ได้อย่างเต็มความสามารถของเขา

การรวมวงสำหรับวงเมโลดิก้า เป็นวงดนตรีที่ใช้นำขบวนพาเหรด หรือขบวนแห่ ซึ่งนิยมใช้ในโรงเรียนประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ทางโรงเรียนสอนคนตาบอดก็มีวงเมโลดิก้าเช่นกัน แต่จะฝึกซ้อมเพื่องานกีฬาของโรงเรียน การบรรเลงก็ใช้วิธีการยืนบรรเลง ไม่ได้เดินบรรเลงดังที่โรงเรียนคนตาดีปฏิบัติกัน หากทางโรงเรียนสอนคนตาบอดจะกระทำก็คงจะทำได้ แต่การเดินแถวมักจะทำให้เกิดปัญหามากมาย เช่น

- การเดินแถวจะไม่เป็นเส้นตรง ระยะห่าง ระยะเคียงภายในแถวของนักดนตรีไม่สม่ำเสมอ ขาดความเป็นระเบียบ และความสวยงาม
- ขณะเดินอาจประสบอุบัติเหตุได้ง่าย อาจจะเป็นการเดินสะดุดสิ่งกีดขวาง ตกหลุม เดินชนสิ่งกีดขวาง ฯลฯ

มีปัญหานั้นเรื่องการสื่อสารรับรู้สัญญาณประกอบการเดินแถว เช่น ให้หยุดแถวให้ยืน บรรเลงหรือหยุดเพลง เป็นต้น

สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งสำหรับการบรรเลงรวมวง คือ เรื่องวินัยของนักดนตรี ซึ่งนักเรียนตาบอดสามารถควบคุมตนเองให้อยู่ในระเบียบวินัยได้ เพราะโดยทั่วไปแล้วเขาจะไม่ซุกซนเหมือนกับเด็กสายตาปกติทั่วไป หากผู้ควบคุมวงสั่งให้เขาทำอะไร เขาก็จะทำตาม อาจจะมีการพูดคุยกันบ้าง ซึ่งไม่เป็นปัญหาเท่าไรนัก

ข้อที่น่าสังเกตสำหรับการบรรเลงรวมวงของคนตาบอด คือ เขาจะใช้การฟังเป็นประสาทรับรู้ที่สำคัญ การบรรเลงรวมวงจะลดปัญหาทางด้านความเพี้ยนลงไปก็ตรงที่พวกเขาจะใช้การฟังให้เป็นประโยชน์ เขาจะฟังและพิจารณาว่าตอนนี้เล่นเพลงอะไรถึงทำนองไหน แล้วจะจบอย่างไร เล่นเสียงดังเกินไปหรือไม่ เสียงที่เล่นนั้นผิดเพี้ยนไปจากผู้อื่นหรือไม่ หากผู้สอนสามารถช่วยพวกเขาให้เกิดการพัฒนาในจุดนี้ได้ การมีผู้อำนวยเพลงหรือไม่มีนั้นก็ไม่ใช่ปัญหา เพราะตัวนักดนตรีเองสามารถเป็นผู้ควบคุมตนเองได้

สำหรับการเล่นเครื่องดนตรีต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว ปรากฏว่า มีนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมพิเศษอย่างการฝึกปฏิบัติเปียโน (Piano) ทั้งนี้เนื่องมาจากครูผู้สอนนอกเวลาเรียนมีเพียงคนเดียว เปียโน (Piano) มี 2-3 หลักร ทำให้นักเรียนที่สนใจที่จะฝึกหัดบ้างต้องมาขอฝึกหัดโดยให้รุ่นพี่ หรือเพื่อน ๆ ช่วยสอนซึ่งมักจะพบเห็นบ่อย ๆ เช่น เด็กหญิงสนธยา สิงภาณจน์

อายุ 14 ปี ได้เรียนเปียโนจากครู ตอนพักกลางวันก็นั่งฝึกซ้อมเปียโนที่ตั้งไว้ในห้องประชุม เพื่อน ๆ ก็มานั่งฟังแล้วมีความรู้สึกอยากจะเล่นให้ได้บ้างจึงขอให้เด็กหญิงสนธยา สอนให้จนเพื่อนสามารถเล่นเปียโนได้ เหมือนกับที่เด็กหญิงสนธยาเล่น เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีนักเรียนที่ฝึกหัดในลักษณะดังกล่าวนี้อีกหลายคน

ดังที่กล่าวมาแล้วในภาคปฏิบัติ เครื่องดนตรีแสดงให้เห็นว่านักเรียนตาบอดมีความสามารถที่จะศึกษา ฝึกหัดดนตรีได้ เหมือนกับคนปกติ หรือบางคนอาจจะฝึกได้รวดเร็วกว่า แต่ก็เป็นการศึกษาจากการจำเป็นส่วนมาก ยังไม่มีการใช้นิตเบรลล์ (Braille Music) อย่างจริงจัง

นอกจากการเรียนดนตรีในระบบสถานศึกษาดังได้กล่าวมาแล้วยังมีการจัดการเรียนในหลักสูตรระยะสั้นตามที่หน่วยงานต่าง ๆ จัดทำขึ้น เช่น การเรียนดนตรีตามหลักสูตรการฝึกอาชีพของศูนย์พัฒนาสมรรถภาพของคนตาบอด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มีวิชาอาชีพต่าง ๆ และมีวิชาดนตรีเป็นวิชาเลือก ในหลักสูตรผู้เรียนจะเรียนสัปดาห์ละ 2 ครั้ง ๆ ละ 2 ชั่วโมง ภายใน 8 เดือน ขณะที่ศึกษาอยู่นี้ (พฤษภาคม 2534 ถึง กุมภาพันธ์ 2535) มีแต่การฝึกหัดดนตรีไทย และจำนวนผู้เรียนมีประมาณ 10-14 คน ส่วนที่สมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย มีการจัดทำโครงการฝึกสอนความรู้และทักษะทางดนตรี จัดอบรมให้แก่คนตาบอดทั่วไป และผู้ที่ เป็นสมาชิกของสมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย มีผู้ร่วมโครงการประมาณ 20 คนต่อรุ่น ซึ่งนับว่ายังมีผู้เข้าร่วมโครงการน้อย ทั้งนี้เนื่องจากงบประมาณที่จำกัดที่ไม่ทั่วถึง เป็นต้น

หลักสูตรที่ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด และโครงการของสมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย จัดทำขึ้นนับเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการให้การศึกษาดนตรีต่อคนตาบอด แต่หลักสูตรเหล่านี้ก็ยังไม่มีความต่อเนื่องกัน จนทำให้ผู้เข้ารับการอบรมนำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพอย่างจริงจัง

อย่างไรก็ตาม การเรียนรู้เพื่อให้เกิดความรู้ความชำนาญทางด้านเครื่องดนตรีของคนตาบอดก็ยังคงต้องการพัฒนาความสามารถให้ประสบผลสำเร็จและมีแนวทางที่ถูกต้องยิ่งขึ้น โดยการนำศักยภาพในการใช้สายตาประสาทและร่างกายของเขามาใช้ให้เกิดประโยชน์ให้มากที่สุด เพื่อการปรับปรุงรูปแบบและเทคนิคต่าง ๆ อันเป็นการสร้างควมมีคุณภาพให้คนตาบอดสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

3.2 อุปสรรคการเรียนรู้ของคนตาบอด

การเรียนรู้ของคนตาบอดสามารถใช้วิธีการเรียนเช่นเดียวกับของคนสายตาทปกติ แต่จากสาเหตุที่เขาไม่สามารถใช้สายตาได้จึงเป็นอุปสรรคอยู่บ้างในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ อุปสรรคทางการเรียนดนตรี และฝึกหัดดนตรี ได้แก่

3.2.1 ขาดครูที่มีความสามารถในการสอนดนตรีและชี้แนะเกี่ยวกับบุคลิกท่าทางขณะบรรเลงดนตรี

3.2.2 ปัญหาการอ่านและการเขียนโน้ตเบรลล์ (Braille Music)

3.2.3 ขาดการฝึกฝนทักษะในการบรรเลงดนตรีอย่างถูกวิธี และให้มีความไพเราะ

3.2.1 ขาดครูที่มีความสามารถในการสอนดนตรีและชี้แนะเกี่ยวกับบุคลิกท่าทางขณะบรรเลงดนตรี

การเรียนรู้ของคนตาบอดปัจจุบันยังขาดครูที่มีความสามารถในการสอนดนตรีให้แก่คนตาบอดโดยตรงประจำอยู่ในโรงเรียนสอนคนตาบอด เพื่อสอนและฝึกหัดให้คนตาบอดเล่นดนตรีอย่างถูกวิธี และสามารถให้คำแนะนำเกี่ยวกับบุคลิก กิริยาท่าทางที่เหมาะสม เพราะบุคลิกการแสดงออกเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้ที่จะประกอบอาชีพเป็นนักดนตรี ทั้งนี้เพราะดนตรีเป็นศิลปะที่ต้องออกมาปรากฏตัวที่เวที เป็นการแสดงต่อสาธารณชน หากนักดนตรีมีกิริยาท่าทางที่ไม่เหมาะสมก็ย่อมมีผลให้ผู้ที่มาชมดนตรีนั้นเสื่อมความนิยมในตัวนักดนตรีลงไปด้วย

การฝึกหัดดนตรีขั้นพื้นฐานจำเป็นต้องเรียนรู้วิธีการบรรเลง เพื่อให้สามารถได้ถูกต้อง และฝึกหัดได้รวดเร็ว ซึ่งต้องอาศัยการอธิบายวิธีการเล่น การวางนิ้ว และให้ผู้เรียนได้ใช้มือสัมผัสมือของครูเพื่อการเรียนรู้การวางนิ้วและการเคลื่อนไหวของมือขณะที่บรรเลง ครูต้องให้ความเอาใจใส่ดูแล ให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิดผู้เรียนจึงจะสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

3.2.1.1 กลุ่มนักดนตรีที่เรียนรู้ด้วยตนเองจากประสบการณ์

นักดนตรีกลุ่มนี้มักจะฝึกหัดดนตรีด้วยตนเอง ขาดครูผู้ให้คำแนะนำการบรรเลงอย่างถูกวิธีให้ ดังนั้นจึงจะพบบ่อย ๆ ว่านักดนตรีกลุ่มนี้ถือเครื่องดนตรีตามความถนัดของตน เช่น

ถือกีตาร์หรือกีตาร์เบสโดยจับตั้งขึ้นในลักษณะแนบกับลำตัว ซึ่งไม่ใช่วิธีถือกีตาร์ที่ถูกต้องตามวิธีการบรรเลง การเล่นคีย์บอร์ดโดยใช้นิ้วเพียงนิ้วเดียวหรือสองนิ้วในการบรรเลง หรือบรรเลงเครื่องดนตรีชนิดอื่น ๆ ซึ่งเป็นการเล่นดนตรีอย่างไม่ถูกวิธี

บุคลิก กิริยาท่าทางของนักดนตรีกลุ่มนี้ค่อนข้างมีปัญหามากกว่ากลุ่มที่ผ่านการเรียนในระบบโรงเรียน กล่าวคือ กิริยาท่าทางของนักดนตรีมักจะปล่อยไปตามสบายโดยไม่ระวัง กิริยาท่าทาง ไม่คำนึงถึงความเหมาะสมสวยงาม เพราะเขาไม่รู้ถึงความเหมาะสมและไม่ได้รับการปลูกฝังเกี่ยวกับการวางกิริยาท่าทางให้เหมาะสมต่อสาธารณชน ซึ่งจะพบได้บ่อย ๆ เช่น การเล่นดนตรีของนักดนตรีวัยฝึกที่เล่นตามริมถนน ตลาดสด หรือสวนสาธารณะ ขณะที่บรรเลงอยู่นั้นบางคนก็ส่ายหน้าไปมาตลอดเวลา บางคนนั่งหลังงอมาก บางคนก็ก้มหน้าตลอดเวลา ท่าทางในการนั่งหรือยืนยังไม่สำรวมระวังเท่าที่ควร สิ่งเหล่านี้นับเป็นปัญหาสำหรับนักดนตรีวัยฝึกที่ควรให้ความช่วยเหลือโดยรัฐบาลควรจัดตั้งหน่วยงานและจัดอบรมบุคลากรให้เป็นครูสอนดนตรีให้แก่คนตาบอด จัดอบรมพิเศษให้แก่คนตาบอดเพื่อปรับปรุงพื้นฐานความรู้ทางดนตรีและปรับปรุงบุคลิกท่าทางให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

3.2.1.2 กลุ่มนักดนตรีที่เรียนรู้อย่างเป็นระบบในสถานศึกษา

นักดนตรีที่เรียนในระบบสถานศึกษามีโอกาสได้เรียนรู้วิธีการบรรเลงดนตรีอยู่พอสมควร แต่ก็ยังไม่สามารถพัฒนาไปได้อย่างรวดเร็ว เพราะขาดครูผู้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับเทคนิควิธีการบรรเลง เพื่อให้เกิดเสียงดนตรีที่มีความไพเราะซึ่งผู้สอนต้องมีความพยายามและต้องเสียสละเวลาให้แก่ผู้เรียน

กิริยาท่าทางของนักดนตรีตาบอดที่กล่าวมาแล้วในข้อ 1.1 นั้น ในกลุ่มของนักดนตรีที่เรียนรู้ในระบบสถานศึกษาก็มีปัญหา เช่นเดียวกัน ถึงแม้ว่าในสถานศึกษามักจะมีการปลูกฝังทางด้านบุคลิกภาพที่เหมาะสมอยู่เป็นประจำก็ตามแต่เมื่อนักดนตรีเผลอก็จะนั่งหลังงอ ก้มหน้าทำให้เกิดภาพที่ไม่สวยงามและไม่เป็นระเบียบ การแก้ปัญหานี้คงต้องใช้เวลาพอสมควร จนกระทั่งนักเรียนได้ปฏิบัติจนเกิดความเคยชิน กิริยาท่าทางก็จะถูกปรับปรุงให้มีการพัฒนายิ่งขึ้น

3.2.2 ปัญหาการอ่านและเขียนโน้ตเบรลล์ (Braille Music)

ปัจจุบันมีการใช้โน้ตเบรลล์ในวงแคบมาก คือ ใช้ที่โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯ ในวิชาทฤษฎีดนตรี และในวิชาขับร้องประสานเสียง นักเรียนทุกคนจะได้ศึกษาการอ่านโน้ตเพลง และเนื้อร้อง ส่วนนักเรียนที่มีความสนใจเป็นพิเศษก็จะหาเวลามาปรึกษากับอาจารย์ผู้สอนบ้าง ปรึกษากับรุ่นพี่ที่อ่านโน้ตเบรลล์ได้บ้าง เพื่อได้รับความรู้จนสามารถนำไปใช้ได้ สำหรับการให้ความรู้ทางด้าน การอ่าน-การเขียนโน้ตเบรลล์ของโรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือ จังหวัด เชียงใหม่ ในขณะที่ทำการสอนเฉพาะวิชาทฤษฎีดนตรีให้แก่ นักเรียนที่เลือกเรียนดนตรี นักเรียน จะได้เรียนรู้ลักษณะ สัญลักษณ์ใช้แทนระดับเสียงต่าง ๆ ของตัวโน้ต โดยยังไม่มุ่งให้นักเรียนนำ ความรู้เกี่ยวกับโน้ตเบรลล์ไปใช้อย่างจริงจัง มิได้นำมาใช้ในวิธีการบรรเลงหรือขับร้อง เมื่อ นักเรียนผ่านการเรียนแล้วก็มักจะสับสนกันว่ายังไม่ประสบผลในการเรียน

คนตาบอดไม่สามารถอ่านโน้ตไปพร้อม ๆ กับการบรรเลงดนตรีได้ ก่อนที่จะไปเล่น ดนตรีที่ใดเขาจึงต้องฝึกซ้อมเพลงนั้น ๆ ก่อน และที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ความแพร่หลาย ของโน้ตเบรลล์ยังไม่ได้รับความนิยมเท่าที่ควร นักดนตรีจะใช้โน้ตเบรลล์ก็ต้องเขียนกันขึ้นมาเอง เพราะไม่มีใครทำโน้ตเบรลล์ขาย ซึ่งก็เป็นการใช้เวลามากสำหรับการเขียนโน้ตเพลงสักเพลง หนึ่ง คนตาบอดมีความเคยชินกับการฟังเพลงและจำอยู่แล้ว เขาจึงหันมาใช้วิธีฟังแล้วจำมากกว่า ที่จะใช้โน้ตเบรลล์ในการบรรเลง

นักดนตรีตาบอดจำนวนไม่น้อยที่ต้องการศึกษาและฝึกใช้โน้ตเบรลล์ (Braille Music) ในการฝึกหัดบรรเลง ฝึกบทเพลงใหม่ ๆ และบันทึกโน้ตเพื่อช่วยทบทวนความจำ อุปสรรคการอ่านและเขียนโน้ตเบรลล์ (Braille Music) ก็ไม่ได้อยู่ที่ความยากลำบาก แต่มี อุปสรรคตรงที่ไม่มีผู้สอน ขาดวัสดุ อุปกรณ์ในการฝึกซ้อม โน้ตเบรลล์ (Braille Music) มี ไม่เพียงพอกับความต้องการใช้งาน ขาดความเอาใจใส่ในการปลูกฝังความรู้ ความสำคัญของการอ่านและเขียนโน้ตเบรลล์ (Braille Music) มีไม่เพียงพอกับความต้องการใช้งาน ขาด ความเอาใจใส่ในการปลูกฝังความรู้ ความสำคัญของการอ่านและเขียนโน้ตเบรลล์ (Braille Music) ด้วยเหตุนี้จึงทำให้นักดนตรีตาบอดซึ่งมีความเคยชินกับการฟังและจำอยู่แล้วมุ่งฝึกหัด ดนตรีโดยไม่ใช้โน้ต ส่วนผู้ที่ต้องการใช้โน้ตเบรลล์ (Braille Music) ก็จำเป็นต้องจัดทำขึ้นมาเอง ใช้เวลามากสำหรับการเขียนโน้ตเพลงแต่ละเพลง

3.2.3 ขาดการฝึกฝนทักษะในการบรรเลงดนตรีอย่างถูกวิธีและให้ความไพเราะ

ศิลปะดนตรีที่จะนำไปสู่ความงามได้ต้องอาศัยพื้นฐานของการเลียนแบบ การสืบทอด อารมณ์ ประสบการณ์ จินตนาการ และการพัฒนาการจากสิ่งที่เป็นอยู่ นักดนตรีตาบอดจึงมักประสบปัญหาเกี่ยวกับการขาดการฝึกฝนทักษะอย่างถูกวิธีและให้สามารถบรรเลงได้อย่างไพเราะ ทั้งนี้สาเหตุเพราะ

3.2.3.1 ขาดการฟังเพลง

การฟังเพลงเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้นักดนตรีเรียนรู้ ทำความเข้าใจถึงทำนอง จังหวะ การใช้คอร์ด (Chords) การประสานเสียง และวิธีการบรรเลงเพลงต่าง ๆ นักดนตรีต้องฟังเพลงด้วยความตั้งใจสามารถแยกเสียงต่าง ๆ ได้ และสามารถนำเครื่องดนตรีมาเล่นได้ตรงกับเสียงจริงของเพลงที่ฟังนั้น นักดนตรีวิพากษ์ที่ไม่ได้เรียนดนตรีมาก่อนก็อาจจะมีปัญหาเกี่ยวกับการฟังเพลง ไม่รู้ว่าจะฟังอะไรก่อน ควรจำอะไร และเสียงที่ได้ยินนั้นเป็นเครื่องดนตรีชนิดใด แต่ถ้านักดนตรีวิพากษ์มีโอกาสได้รับความรู้เกี่ยวกับวิธีการฟังเพลงและฝึกหัดฟังเพลงก็จะช่วยให้นักดนตรีนำความรู้เกี่ยวกับการฟังเพลงมาใช้ในการบรรเลงดนตรีให้เกิดความไพเราะได้

3.2.3.2 ขาดการฝึกหัด

นักดนตรีวิพากษ์ที่ไม่มีโอกาสได้เรียนดนตรีในระบบสถานศึกษาก็ย่อมไม่มีความรู้เกี่ยวกับการฝึกหัดดนตรีอย่างถูกวิธี เพราะไม่มีใครชี้แนะวิธีการบรรเลงเป็นผลให้นักดนตรีวิพากษ์ฝึกหัดเล่นดนตรีเพียงแต่ฟังเป็นทำนองเพลงไม่มีการฝึกซ้อมก่อนที่จะออกเล่นจริง ความไพเราะของเพลงจึงไม่มีเท่าที่ควร

อนึ่ง ปัจจุบันนี้มีหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือทางด้านการฝึกหัดดนตรี เช่น ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด และสมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย แต่การจัดอบรมทางดนตรียังขาดความต่อเนื่อง ผู้เข้ารับการอบรมจึงไม่สามารถนำไปใช้ประกอบอาชีพได้อย่างคล่องตัวเท่าที่ควร

3.2.3.3 ขาดประสบการณ์ในการได้ชมการบรรเลงดนตรี

นักดนตรีตาบอดไม่สามารถเห็นการแสดงหรือการบรรเลงดนตรีประเภทต่าง ๆ ที่มีรูปแบบการจัดวงดนตรีที่ถูกต้อง หรือรูปแบบของดนตรีที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย คนตาบอดจึงขาดโอกาสที่จะได้มองเห็นถึงวิธีการจัดรูปแบบของวงดนตรี ขาดโอกาสได้มองเห็นวิธีการจัดเวที แสงสี และการจัดการแสดงประกอบการบรรเลงดนตรี การได้มองเห็นสิ่งเหล่านี้จะเป็นประโยชน์อย่างมากในการนำความรู้จากการมองมาพัฒนาฝีมือ คุณภาพ และความทันสมัยในการบรรเลงดนตรี

3.2.3.4 ขาดประสบการณ์ในการรับรู้ความรู้สึกจากใบหน้าที่ของผู้ฟังและผู้บรรเลง

การรับรู้วิธีที่ว่าคุณคนมีอารมณ์ เช่นไรนั้น สามารถสังเกตได้จากใบหน้าที่ของบุคคลนั้น ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับนักดนตรีและนักแสดง เพื่อเข้าใจว่าการบรรเลงหรือการแสดงนั้นเป็นที่ถูกใจ เป็นที่ชื่นชอบของผู้ฟังมากน้อยเพียงใดหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อการแก้สถานการณ์เฉพาะหน้าบนเวที ขณะที่ทำการแสดงอยู่นั้นให้สร้างความพึงพอใจแก่ทั้งผู้บรรเลงและผู้ฟัง

อนึ่ง การถ่ายทอดความรู้สึกมาที่ใบหน้าที่ของนักดนตรี ผู้อำนวยการเพลงหรือผู้แสดงมีผลอย่างมากในการช่วยสนับสนุนให้การบรรเลงหรือการแสดงนั้นได้อารมณ์ยิ่งขึ้น แต่คนตาบอดไม่สามารถรับรู้ความรู้สึกจากการสังเกตใบหน้าที่ของผู้บรรเลงและผู้ฟังได้เลย

3.2.3.5 ขาดอุปกรณ์และเครื่องดนตรีที่มีคุณภาพดี

เครื่องดนตรีและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการบรรเลงมีผลอย่างมากในการสร้างเสียงดนตรี หากใช้เครื่องดนตรีที่มีคุณภาพดีเสียงดนตรีที่เล่นก็จะมีคุณภาพไพเราะน่าฟัง แต่ถ้าใช้เครื่องดนตรีที่มีอายุการใช้งานมานานปี หรือหมดอายุการใช้งานแล้ว คุณภาพเสียงของเครื่องดนตรีชิ้นนั้นก็จะมีปัญหาเกี่ยวกับความเพี้ยนเสียง เสียงไม่สดใสขาดความไพเราะ ดังนั้นปัญหาของนักดนตรีที่ไม่มีฐานะพอที่จะซื้อเครื่องดนตรีที่มีคุณภาพดีแต่ราคาค่อนข้างแพง จึงต้องซื้อเครื่องดนตรีที่มีราคาถูกแต่คุณภาพการใช้งานไม่ดีนักมาใช้บรรเลง เสียงดนตรีที่ได้จึงขาดความไพเราะและอาจจะเพี้ยนเสียงไปบ้างตามแต่สภาพของเครื่องดนตรี

3.2.3.6 ขาดประสบการณ์ในการสื่อความหมายกันขณะบรรเลง

การบรรเลงดนตรีของคนสายตาปกติทั่วไปไม่ว่าจะเป็นวงดนตรีที่มีขนาดใหญ่ อย่างเช่น วงดุริยางค์ (Orchestra) โยธาพิท, Big Band, String Combo, String จนกระทั่งวงเล็ก ๆ เช่น วง Chamber Music ทุกวงต่างก็อาศัยการสื่อความหมายกันและกัน ระหว่างนักดนตรีกับผู้อำนวยเพลง นักดนตรีกับนักดนตรี หรือนักดนตรีกับนักร้อง การสื่อความหมาย จะมีการใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ เช่น ใช้สัญลักษณ์จากการใช้มือของผู้อำนวยเพลง การพยักหน้า การแสดงสีหน้า หรือแสดงกิริยาต่าง ๆ เพื่อสื่อความหมายกันขณะบรรเลงหรือขับร้อง เพื่อให้ การบรรเลงและขับร้องเป็นไปด้วยความไพเราะ ได้อารมณ์เป็นที่พอใจ เกิดความสนุกสนานหรือ บางครั้งอาจจะมีการให้หยุดบรรเลงขณะที่กำลังบรรเลงไม่จบเพลงก็กระทำได้โดยให้สัญญาณกัน

สำหรับนักดนตรีตาบอดยังขาดประสบการณ์ในการสื่อความหมายขณะบรรเลง เพราะไม่สามารถมองเห็นสัญญาณต่าง ๆ เหล่านี้ได้ การบรรเลงดนตรีเพื่อให้เข้าถึงสุนทรียที่ ลึกซึ้ง จึงไม่สามารถกระทำได้ดีเท่าที่ควร การปรับอารมณ์ของการบรรเลงในขณะที่ฝึกซ้อม และ การบรรเลงจริงค่อนข้างกระทำได้ยาก และจะยากมากสำหรับวงดนตรีที่ใช้ผู้เล่นจำนวนมาก เพราะนักดนตรีตาบอดไม่สามารถรับรู้การสื่อความหมายของผู้ควบคุมวงได้ การบรรเลงที่มีความ ดัง-เบา (Dynamic) ความช้า-เร็ว (Tempo) จึงเกิดปัญหาในการถ่ายทอดอารมณ์เพลง อย่างเห็นได้ชัด หากขณะบรรเลงอยู่นั้นมีความผิดพลาดเกิดขึ้นผู้ควบคุมวงจะไม่สามารถให้สัญญาณ ในการแก้ไขสถานการณ์นั้นได้ ดังนั้นนักดนตรีจึงควรรู้จักฟังผู้อื่นขณะกำลังบรรเลง รู้จักควบคุม การบรรเลงของตนเองให้มีความกลมกลืนสอดคล้องกับผู้อื่น ก่อนที่จะแสดงจริงผู้ควบคุมวงควร ฝึกซ้อมปรับเพลงให้มีความไพเราะได้อารมณ์ตามที่ต้องการเสียก่อน

3.2.3.7 ขาดผู้ชี้แนะในการจัดรูปแบบวงที่ถูกต้อง

รูปแบบของการจัดวงดนตรีที่ถูกต้อง ตามตำแหน่งของ เครื่องดนตรีมีผลต่อการ บรรเลงให้เกิดความไพเราะ กลมกลืนและความสวยงาม เนื่องจากคนตาบอดไม่เคยเห็นลักษณะ การจัดวงที่ถูกต้องนั้นว่ามีความเหมาะสม สวยงามอย่างไร จึงไม่ระมัดระวังในการวางตำแหน่ง ของนักดนตรี และไม่ระวังกิริยาท่าทางที่แสดงออกขณะที่กำลังบรรเลงอยู่ซึ่งบางครั้งอาจจะกลายเป็นภาพที่ไม่น่ามอง

นอกจากการวางตำแหน่งที่ถูกต้องจะมีผลต่อความสวยงามแล้วยังมีผลต่อเสียงที่มีความไพเราะอีกด้วย เช่น การจัดเครื่องดนตรีที่มีความถี่ของเสียงใกล้เคียงกันอยู่ในกลุ่มเดียวกันจะเกิดความกลมกลืนมากกว่าจัดกลุ่มที่มีความถี่แตกต่างกันมากไว้ในกลุ่มเดียวกัน อนึ่ง การบรรเลงของเครื่องดนตรีที่มีลักษณะของแนวการบรรเลงคล้าย ๆ กัน ทำหน้าที่เหมือนกัน เช่น กีตาร์กับคีย์บอร์ด ควรจะอยู่คู่กันเพื่อเอื้ออำนวยต่อการบรรเลง

3.3 การให้ความสำคัญสนับสนุนดนตรีคนตาบอดของหน่วยงานต่าง ๆ

ดนตรีทุกประเภท มีประโยชน์อย่างมากต่อคนตาบอด ทั้งในด้านการดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ การให้ความสำคัญสนับสนุนช่วยเหลือเพื่อพัฒนาความสามารถ ความรู้ความเข้าใจ ความชำนาญในการบรรเลง จนกระทั่งสามารถนำความรู้เหล่านี้มาใช้ในการประกอบอาชีพนี้ เป็นสิ่งที่หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งของรัฐบาลและเอกชนควรเอาใจใส่และให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในปัจจุบันนี้หน่วยงานต่าง ๆ ได้ดำเนินการอยู่บ้าง ดังนี้

- 3.3.1 ด้านการศึกษาและฝึกหัดดนตรี
- 3.3.2 การสร้างครูดนตรีเพื่อคนตาบอด
- 3.3.3 การให้ความช่วยเหลือเรื่องทุนจัดซื้อหรือซ่อมเครื่องดนตรี
- 3.3.4 การแสดงผลงานทางดนตรี

3.3.1 ด้านการศึกษาและฝึกหัดดนตรี

มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับคนตาบอดโดยตรงให้ความสำคัญสนับสนุนทางการศึกษา และฝึกหัดดนตรี เช่น

- โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯ เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร จัดการเรียนการสอนตามสายสามัญ และให้ความสำคัญสนับสนุนทางการศึกษาและฝึกหัดดนตรีไทย ดนตรีสากลและการอ่าน-เขียนโน้ตเบรลล์ (Braille Music) โดยจัดการเรียนการสอนทั้งที่เป็นรายวิชาที่ต้องเรียนในชั่วโมงเรียนและในรูปของกิจกรรมพิเศษนอกเวลาเรียน ทำให้นักเรียนตาบอดทุกคนมีโอกาสได้ฝึกหัดขับร้องฝึกหัดดนตรี เขียน-อ่านโน้ตเบรลล์ และมีโอกาสได้ออกไปแสดงความสามารถนอกสถานที่

- โรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ จัดการเรียนการสอนเป็นสายสามัญ เช่นเดียวกับโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯ และให้ความสนับสนุนทางด้านดนตรีไทย ดนตรีสากล และดนตรีพื้นเมือง (วงสะล้อ ซอ ซึง) ส่วนใหญ่จัดเป็นกิจกรรมพิเศษให้นักเรียนที่มีความสนใจ

- ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด อำเภอปากเกร็ด นนทบุรี มีการสอนปฏิบัติดนตรีไทยโดยจัดหาอาจารย์พิเศษมาทำการสอน สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ๆ ละ 2 ชั่วโมง รวมเป็น 4 ชั่วโมง โดยใช้เวลาเรียนรุ่นละ 8 เดือน ส่วนทางด้านดนตรีสากลทางศูนย์ฯ มีเครื่องดนตรีที่ใช้ในวงสตริงไว้ให้ผู้เข้าอบรมที่มีความสามารถทางด้านดนตรีสากล มารวมเป็นวงดนตรีเพื่อใช้ในการฝึกซ้อมออกไปบรรเลงในงานต่าง ๆ ตามแต่โอกาส

- สมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย ขอຍບຸຣູຢູ່ ແຂວງສາໂນເສນໃນ ເຂດພູຖາໄທ ກຸງເທພຫານຸຸ ໃຫ້ຄວາມສຳນັບສຸນທາງດ້ານດຸນຕຸຸຸຸໄທໄດຍຈັດໂຄຣງການຝຶກສອນແລະພັດທະນາຄວາມຮູ້ຄວາມສາມາດທາງດ້ານດຸນຕຸຸຸໄທໃຫ້ແກ່ຄຸນຕາບອດ

โครงการแรกที่จัดทำ คือ "โครงการฝึกสอนอิเล็กทรอนิกส์ และขับร้อง" เมื่อ พ.ศ. 2533 เปิดเป็น 2 รุ่น คือ

1. เดือนมีนาคม-มิถุนายน พ.ศ. 2533
2. เดือนกันยายน-ธันวาคม พ.ศ. 2533

โครงการที่สอง คือ "โครงการฝึกสอนและพัฒนาความรู้ความสามารถในด้านดนตรีไทย" พ.ศ. 2535 เปิดเป็น 2 รุ่น คือ

1. เดือนมีนาคม-สิงหาคม พ.ศ. 2535
2. เดือนกันยายน พ.ศ. 2536-กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2536

เชิญวิทยากรและอาจารย์ผู้สอนจากบุคคลที่มีความสามารถทางด้านนี้โดยตรง (สมชาย ปัญเอกวงศ์ สัมภาษณ์: 30 มกราคม 2535)

โครงการที่ทางสมาคมจัดทำขึ้นนี้ก็เพื่อพัฒนาทักษะความสามารถ ความรู้ ความเข้าใจทางดนตรีให้มีประสิทธิภาพ ได้มาตรฐาน เพื่อนำไปใช้ในการประกอบอาชีพต่อไป

ผลของการจัดทำโครงการนี้ปรากฏว่าผู้เข้าร่วมการอบรมได้รับความรู้เพิ่มเติมและประสบผลสำเร็จ (สมชาย ปัญเอกวงศ์ สัมภาษณ์ : 30 มกราคม 2535) แต่จำนวนของผู้เข้าร่วมโครงการยังมีไม่มากนักคือมีประมาณ 20-30 คน ทางสมาคมจึงควรปรับปรุงทางการประชาสัมพันธ์ให้คนตาบอดได้ทราบอย่างทั่วถึง เพื่อขยายโอกาสให้แก่ักคนตาบอด

3.3.2 การสร้างครุดนตรีเพื่อคนตาบอด

ปัจจุบันยังไม่ปรากฏว่ามีการจัดการศึกษาเพื่อสร้างครุดนตรีสำหรับคนตาบอดโดยตรง ชั้น ๗ สถาบันใด ๆ ในประเทศไทย ครูที่สอนดนตรีในโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯ ก็เป็นศิษย์เก่าที่จบการศึกษาไปแล้ว แต่มีความสามารถทางดนตรีจึงได้มาเป็นครูสอนดนตรีให้แก่ นักเรียนตาบอด ส่วนโรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ ต้องจ้างครูพิเศษที่มีสายตาปกติมีความรู้ ความสามารถทางดนตรีมาช่วยสอนให้แก่ นักเรียนตาบอด

ครุดนตรีที่สอนให้แก่คนตาบอดควรมีความรู้ดังนี้

1. มีความเข้าใจปัญหาและสามารถแก้ไขปัญหของคนตาบอดได้โดยการให้คำแนะนำในด้านต่าง ๆ เช่น บุคลิกท่าทาง มารยาทที่ดีในการเข้าสังคม เป็นต้น
2. มีความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับการอ่าน เขียน และใช้โน้ตเบรลล์ (Braille Music) สามารถสอนให้คนตาบอดใช้โน้ตเบรลล์ (Braille Music) ได้อย่างคล่องตัว
3. สามารถถ่ายทอดความรู้ทางดนตรีให้แก่คนตาบอดทั้งวิชาทฤษฎีและวิชาปฏิบัติจนผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพได้

ปัญหาบุคลากรนี้มีผลต่อการเรียนการสอนดนตรีของคนตาบอดอย่างมาก ทำให้นักเรียนไม่ได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถ และไม่ได้รับประโยชน์จากการฟัง การฝึกหัดบรรเลงดนตรีเท่าที่ควร หากทางรัฐบาล หรือหน่วยงานใด ๆ เร่งให้ความช่วยเหลือสนับสนุนเรื่องนี้ อย่างเร่งด่วนก็จะช่วยพัฒนาการเรียนการสอนดนตรีของคนตาบอดให้ได้รับประโยชน์จากดนตรีอย่างเต็มที่

3.3.3 การให้ความช่วยเหลือเรื่องทุนจัดซื้อหรือซ่อมเครื่องดนตรี

จากการศึกษากลุ่มนักดนตรีอาชีพและสมัครเล่น ยังไม่พบว่าหน่วยงานใดให้ความช่วยเหลือโดยตรงเกี่ยวกับทุนจัดซื้อเครื่องดนตรีเป็นของตนเอง หรือจัดซ่อมเครื่องดนตรีให้ แต่สถานศึกษา คือที่โรงเรียนสอนคนตาบอด มีการจัดซื้อโดยให้ทุนต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น

3.3.3.1 โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯ สามารถจัดซื้อเครื่องดนตรีที่มีความจำเป็นต่อการเรียนการสอน และซ่อมบำรุงเครื่องดนตรีได้โดยใช้งบจาก (นายบุญล้ำ ชัยศิลป์ สัมภาษณ์: มิถุนายน 2535)

- เงินสะสมของชมรมดนตรี ซึ่งได้จากการออกไปแสดงนอกสถานที่ เมื่อได้รับเงินบริจาค อาจจะจัดแบ่งให้นักเรียนคนละ 50 บาท โดยพิจารณาตามความเหมาะสม หรือบางครั้งอาจจะไม่ให้นักดนตรี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความจำเป็น เช่น เก็บเงินไว้ซื้อเครื่องดนตรี ซ่อมเครื่อง ฯลฯ ส่วนเงินที่เหลือจากค่าใช้จ่ายจะเก็บเข้าชมรมดนตรี เพื่อนำเงินส่วนนี้มาใช้ในการซื้อหรือซ่อมเครื่องดนตรี
  - เงินมูลนิธิ ในกรณีที่จำเป็นซื้อหรือซ่อมเครื่องดนตรี แต่ทุนที่มีอยู่ในชมรมไม่เพียงพอก็สามารถขอความช่วยเหลือจากมูลนิธิให้จัดซื้อให้ ซึ่งมูลนิธิก็ได้เงินทุนมาจากการรับบริจาค
  - งบประมาณแผ่นดิน เป็นเงินที่รัฐบาลจัดสรรให้แก่สถานศึกษา เกือบจะนับได้ว่า ทางหมวดวิชาดนตรี ไม่ได้ใช้เงินงบประมาณ เพราะใช้เงินจากชมรมดนตรี และมูลนิธิ เป็นสำคัญ
  - การบริจาคเครื่องดนตรี และวัสดุ อุปกรณ์ทางดนตรี ซึ่งโรงเรียนไม่ต้องใช้งบประมาณในการซื้อเครื่องดนตรีบางชิ้น
- งบประมาณหรือทุนสนับสนุนทางด้านดนตรี ไม่สามารถบอกได้ว่าปีหนึ่งใช้งบประมาณเท่าไร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพต่าง ๆ เช่น บางปีซื้อเครื่องดนตรีเข้ามาใหม่ต้องใช้เงินมาก บางปีซื้อน้อย หรือไม่ได้จัดซื้อเลย

3.3.3.2 โรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ ได้รับความช่วยเหลือเกี่ยวกับการจัดซื้อ หรือซ่อมเครื่องดนตรี และวัสดุอุปกรณ์ทางดนตรี คล้าย ๆ กับของโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯ คือ ใช้เงินทุนในการจัดซื้อและซ่อมจากเงินบริจาค และเงินของมูลนิธิ เป็นหลัก ส่วนทางด้านเงินงบประมาณแผ่นดินแทบจะไม่ได้ใช้ (พรพัทธ์ ศิริ และอารี เพลินชัยวณิช สัมภาษณ์: มิถุนายน 2535)

ในการออกแสดงนอกสถานที่ของนักเรียนตาบอด เมื่อได้รับบริจาคมาทางโรงเรียนจะจัดแบ่งโดย มอบให้นักดนตรีและครู 25 % จากเงินที่ได้รับบริจาคทั้งหมด ส่วนที่เหลือ 75 % ให้จัดเก็บเป็นเงินกองทุนของหมวดดนตรี ซึ่งจะนำมาใช้จ่ายในการจัดซื้อ หรือซ่อมแซมเครื่องดนตรี และวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ

3.3.4 การแสดงผลงานทางดนตรี

เนื่องจากการให้การศึกษาและการฝึกหัดดนตรีแก่คนตาบอดยังอยู่ในวงจำกัดเพียงแค่นักเรียนตาบอดตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 เท่านั้นจึงทำให้การแสดงเป็นเพียงกิจกรรมของโรงเรียนที่จัดขึ้นตามเทศกาลต่าง ๆ อาทิเช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษา คริสมาสต์ ปีใหม่ กีฬาสี ในบางครั้งก็ได้รับเชิญ ให้ไปแสดงนอกสถานที่ การแสดงมิได้เน้นความสามารถทางดนตรีโดยตรง แต่ทางโรงเรียนสอนคนตาบอดก็ให้ความสำคัญสนับสนุนอย่างเต็มที่ และได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นบ้างตามแต่โอกาส

การแสดงผลงานทางดนตรีของคนตาบอดยังต้องการการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ อื่นๆ ทั้งด้านการศึกษาและฝึกหัดดนตรี บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ วัสดุ อุปกรณ์ทางดนตรี และได้มีโอกาสแสดงความสามารถต่อสาธารณชน เพื่อพัฒนาการทางด้านดนตรีของคนตาบอดเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นอีก

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาเกี่ยวกับการเรียนดนตรีและการประกอบอาชีพของนักดนตรีตาบอด ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลโดยการออกภาคสนามเก็บข้อมูลจากนักดนตรีตาบอด ทั้งที่เป็นนักดนตรีอาชีพและสมัครเล่นที่เล่นดนตรีเพื่อขอรับเงินบริจาคจากผู้คนที่ผ่านไปมาตามสถานที่ต่าง ๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร เช่น ริมนถนน ตลาดสด หน้าศูนย์การค้า บริเวณสะพานลอย และสวนสาธารณะ ทั้งยังศึกษาข้อมูลจากโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯ เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร, โรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ และศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด อำเภอปากเกร็ด นนทบุรี ดังพอจะสรุปผลการศึกษาที่สำคัญได้ดังนี้

1. ดนตรีมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อคนตาบอด

เนื่องจากการสูญเสียสายตาทำให้คนตาบอดต้องพัฒนาประสาทสัมผัสที่เหลืออยู่อย่างเต็มที่เพื่อประโยชน์ในการใช้งาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งใช้ประสาทเพื่อสามารถจดจำเสียง รู้ตำแหน่งที่เกิดเสียง แยกแยะเสียง ใช้ประสาททำหน้าที่แทนการมองและจำเสียงต่าง ๆ ได้อย่างแม่นยำ (สมทรง พันธุ์สุวรรณ 2529: 17)

จากการสังเกตและสัมภาษณ์ครูผู้สอนวิชาขับร้องของนักเรียนตาบอดตั้งแต่ชั้นอนุบาลจนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนตาบอดสามารถขับร้องเพลงต่าง ๆ ที่จัดสอนในชั่วโมงได้อย่างไม่ผิดเพี้ยน สามารถจำเพลงได้อย่างรวดเร็ว

ดนตรีสามารถถ่ายทอดความรู้สึก และอารมณ์ต่าง ๆ โดยใช้เสียงเป็นสื่อซึ่งจะมีความสัมพันธ์กับการรับรู้โดยการใช้ประสาทประสาทของคนตาบอด ดังนั้น ดนตรีจึงมีประโยชน์ต่อคนตาบอด ดังพอจะสรุปได้คือ

1.1 ใช้ในการประกอบอาชีพ

1.2 เป็นนันทนาการ เพื่อผ่อนคลายความตึงเครียด เป็นเพื่อนคลายเหงาในยาม

ต้องอยู่ตามลำพังคนเดียวในโลกของความมืด เมื่อคนตาบอดใช้เวลาว่างไปกับการฟังหรือฝึกหัด ดนตรีจะช่วยทำให้รู้สึกว่าชีวิตมีค่ายิ่งขึ้น และรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

1.3 เนื้อหาสาระของบทเพลงทำให้คนตาบอดสามารถเข้าใจสภาพความเป็นอยู่ของคนในสังคม สภาพความเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตโดยอาศัยเนื้อหาสาระของบทเพลงเป็นสื่อ

1.4 คนตาบอดสามารถใช้ดนตรีเป็นเครื่องมือในการสร้างความสัมพันธ์กับคนทั่วไป และถ้ายังมีความสามารถทางดนตรีก็ยิ่งจะเป็นที่ยอมรับในสังคมง่ายขึ้น

2. อภิปรายผลจากการศึกษา

2.1 การเรียนและการสอนดนตรี

ความรู้ทางดนตรีที่จัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาของคนตาบอดใช้หลักสูตรตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ซึ่งเป็นแบบเดียวกันกับของนักเรียนปกติทั่วไป แต่ผู้สอนต้องปรับปรุงสภาพการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพการศึกษาของคนตาบอด การเรียนดนตรีในโรงเรียนสอนคนตาบอดมิได้มุ่งเน้น เพื่อให้ให้นักเรียนนำความรู้ความสามารถจากการเรียนดนตรีมาใช้ในการประกอบอาชีพอย่างจริงจัง การจัดการเรียนการสอนดนตรีเป็นเพียงกิจกรรมพิเศษ และจัดสอนเฉพาะพื้นฐานความรู้ทางดนตรีทั้งวิชาทฤษฎีและปฏิบัติ หากผู้เรียนมีความสนใจที่จะใช้ในการประกอบอาชีพก็ต้องไปฝึกหัดเพิ่มเติม เพื่อให้มีทักษะมากพอที่จะใช้ในการประกอบอาชีพ

ผู้ที่ฝึกหัดดนตรีให้ประสบผลสำเร็จจะต้องได้รับการปลูกฝังความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักวิชาการดนตรี และการฝึกหัดดนตรีที่ถูกต้อง เพื่อให้เห็นคุณค่าความงามทางศิลป-ดนตรีจึงสามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้ แต่ปัญหาที่พบเกี่ยวกับการเรียนการสอนดนตรีในปัจจุบัน คือ

โรงเรียนสอนคนตาบอดยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญทางด้าน การสอนดนตรีโดยตรงมาทำหน้าที่เป็นครูประจำ การเรียนการสอนจึงมักไม่บรรลุผลตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร วิธีการสอนมักจะเปลี่ยนแปลงไปตามความถนัดของครู หรือตามแต่โอกาสที่ครูจะสามารถทำการสอนได้ เช่น โรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ ทางโรงเรียนได้ให้ความสำคัญสนับสนุนทางด้านดนตรีอย่างเต็มที่ พยายามจัดกิจกรรมให้แก่ นักเรียน แต่ทางโรงเรียนประสบปัญหา คือ ไม่มีครูดนตรีประจำอยู่เลย มีครูพิเศษเพียง 2 คน และมาสอนให้แก่ นักเรียนได้ก็เฉพาะตอนเลิกเรียน สอนเฉพาะวิชาฝึกปฏิบัติรวมวงดนตรีไทย วงอังกะลุง

วงล้อ ข้อ ขิง และวงดนตรีสากลเท่านั้น การเรียนดนตรีจึงจัดเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร และนอกจากจะมีข้อจำกัดในเรื่องครุภัณฑ์แล้ว ยังมีปัญหาเรื่องคุณภาพและจำนวนของเครื่องดนตรีจึงทำให้นักเรียนบางคนเท่านั้นที่ได้เข้าร่วมกิจกรรม

ปัญหาด้านบุคลากรนี้เป็นปัญหาที่โรงเรียนสอนคนตาบอดเกือบทุกโรงเรียนประสบอยู่ในขณะนี้ ทางโรงเรียนต้องการความช่วยเหลือเพื่อให้การเรียนการสอนดนตรีประสบผลตามจุดประสงค์ของหลักสูตรที่ทางกระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ เพื่อให้ให้นักเรียนตาบอดสามารถนำความรู้ทางดนตรีนี้ไปใช้ในการประกอบอาชีพ หรือใช้ในชีวิตประจำวันต่อไป

นอกจากนี้คนตาบอดที่เรียนในโรงเรียนสอนคนตาบอดจะมีโอกาสได้เรียนดนตรีเพราะวิชาดนตรีเป็นวิชาหนึ่งในหลักสูตรการเรียนการสอน นักเรียนสามารถเลือกเรียนได้ตามความสนใจ แต่ขณะเดียวกันการให้ความรู้ในการฝึกหัดดนตรีของโรงเรียนสอนคนตาบอดแต่ละแห่งก็จะมีข้อจำกัดที่ครุภัณฑ์ และจำนวนของเครื่องดนตรีที่มีอยู่ในโรงเรียนไม่เพียงพอสำหรับนักเรียนทุกคน ทำให้นักเรียนตาบอดสามารถจะเลือกศึกษาและฝึกหัดดนตรีได้ในจำนวนจำกัด สำหรับคนตาบอดที่ไม่ได้เข้ารับการศึกษาในโรงเรียนสอนคนตาบอดก็จะได้ไม่เรียนวิชาดนตรีอย่างเป็นระบบในสถานศึกษา ถ้าต้องการเป็นนักดนตรีก็จะต้องเข้ารับการอบรมพิเศษจากศูนย์หรือมูลนิธิต่าง ๆ ที่จัดอบรมให้ความรู้ทางด้านดนตรีแก่คนตาบอดหรือคนตาบอดเหล่านั้นอาจจะฝึกหัดดนตรีกันเองอย่างไม่มีรูปแบบที่แน่นอน ปัญหานี้รัฐบาลและหน่วยงานต่าง ๆ ควรให้ความช่วยเหลือสนับสนุนให้มีสถานที่ให้ความรู้ทางดนตรีให้เพียงพอต่อจำนวนของคนตาบอด

2.2 การฝึกหัดดนตรีของคนตาบอด

คนตาบอดมีวิธีการฝึกหัดดนตรีได้ 2 แบบใหญ่ ๆ คือ

2.2.1 การเรียนรู้ด้วยตนเอง

2.2.2 การเรียนดนตรีอย่างเป็นระบบในสถานศึกษา

การฝึกหัดดนตรีด้วยตนเอง เป็นวิธีการที่เข้ามามีในกลุ่มวิญญูชนที่ไม่มีโอกาสได้เข้าศึกษาในสถานศึกษา และกลุ่มนักดนตรีตาบอดที่เคยฝึกหัดดนตรีมาบ้างแล้ว แต่ต้องการฝึกหัดเพิ่มเติมโดยขอคำแนะนำจากเพื่อนหรือผู้ที่มีประสบการณ์ในการเล่นดนตรี ข้อเสียของวิธีการเรียนแบบนี้ก็คือ เป็นการฝึกหัดที่ไม่มีแบบแผนและขั้นตอนการฝึกหัดที่แน่นอน มีการลองผิดลองถูก มีปัญหา

ทางด้านวิธีการเล่น บุคลิกท่าทางขณะบรรเลงดนตรีทำให้ดนตรีขาดคุณภาพ ส่วนข้อดีก็คือ การฝึกหัดดนตรีด้วยวิธีนี้เป็นการทำอาชีพช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งทำให้เกิดความสามัคคีในกลุ่มคนตาบอดด้วยกัน

สำหรับการเรียนดนตรีในสถานศึกษานอกจากจะสอนแนวความรู้ทางดนตรีตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการแล้ว ยังจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในการฝึกหัดดนตรีให้แก่ นักเรียนตาบอดที่สนใจ โดยผู้เรียนไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียนเพิ่ม ขณะนี้สถานศึกษาสำหรับคนตาบอดโดยตรงเปิดให้การศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 แต่ยังมีข้อจำกัดในการรับนักเรียน เนื่องจากยังขาดครูและเครื่องดนตรี ทำให้ไม่สามารถให้การศึกษาศาสตร์ความรู้ทางดนตรีให้แก่คนตาบอดได้อย่างทั่วถึง

การฝึกหัดดนตรีของโรงเรียนคนตาบอดกรุงเทพฯ แม้ว่าทางโรงเรียนจะพยายามทำให้ความรู้แก่นักเรียนอย่างเต็มความสามารถโดยจ้างครูดนตรีประจำ และมีครูพิเศษมาช่วยสอน เช่น วิชาปฏิบัติดนตรีไทย ขั้บร้อง การฝึกหัดเปียโน และฝึกหัดปฏิบัติรวมวงดนตรีประเภทต่าง ๆ แล้ว แต่ก็ยังต้องจำกัดจำนวนของผู้เรียนเพราะมีครูไม่เพียงพอ หากรับนักเรียนมากก็จะดูแลไม่ทั่วถึง และสาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่ง คือจำนวนของเครื่องดนตรีมีน้อยไม่พอกับจำนวนนักเรียน

การฝึกหัดดนตรีที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน นักเรียนมักจะเลือกเครื่องดนตรีที่สามารถเล่นได้คนเดียว เช่น เปียโน คีย์บอร์ด กีตาร์ ส่วนดนตรีไทย ดนตรีพื้นเมือง หรือการรวมวงเป็นรูปแบบของวงดนตรีต่าง ๆ ก็จะมีฝึกหัดเป็นกิจกรรมพิเศษสำหรับผู้สนใจ และตามความถนัดของครูผู้สอน มิได้หวังผลนำไปใช้ในการประกอบอาชีพโดยตรง

2.3 การใช้นักร้องในการประกอบอาชีพ

จากการศึกษา การใช้นักร้องในการประกอบอาชีพของคนตาบอด 2 กลุ่ม คือ

2.3.1 นักดนตรีอาชีพ ได้แก่ คนตาบอดที่ผ่านการเรียนดนตรี ฝึกหัดเล่นดนตรีจนมีความสามารถนำความรู้มาใช้ในการประกอบอาชีพได้เป็นอย่างดี รูปแบบของการบรรเลงมีทั้งที่บรรเลงเพียงคนเดียวโดยใช้เปียโน (Piano) อิเล็กโทรน (Electone) ประเภทของเพลงที่ใช้นักร้องได้แก่ เพลงคลาสสิก (Classic) ไลท์มิวสิก (Light Music) เพลงลูกทุ่ง ลูกกรุง และเพลงไทยสากล (Popular Music) เป็นต้น สถานที่เล่นดนตรีของนักดนตรีอาชีพ มักจะมีการว่าจ้างให้บรรเลงอยู่ตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น ร้านอาหาร ภัตตาคาร โรงแรม และมีการรับจ้างไปเล่นนอกสถานที่

2.3.2 นักดนตรีวิพาก ได้แก่ คนตาบอดที่เล่นดนตรีในรูปแบบวงสตริงที่ใช้เครื่องดนตรีต่าง ๆ ได้แก่ คีย์บอร์ด (Key Board) กีตาร์ (Guitar) กีตาร์เบส (Guitar Bass) และ กลองชุด ส่วนนักดนตรีวิพากที่เล่นดนตรีเพียงคนเดียวจะใช้คีย์บอร์ด (Key Board) บรรเลงเพลงโดยเปิดเสียงของจังหวะต่าง ๆ ที่มีอยู่ในคีย์บอร์ด (Key Board) แทนกลองชุด เพลงที่ใช้บรรเลง ได้แก่ เพลงลูกทุ่ง ลูกกรุง เพลงไทยสากล (Popular Music) และเพลงพื้นเมือง นักดนตรีวิพากจะบรรเลงดนตรีตามตลาดสด ริมนก และสถานที่สาธารณะ คนตาบอดทั้งที่เป็นนักดนตรีอาชีพและวิพาก ประสบปัญหาเกี่ยวกับการเล่นดนตรี เช่น ขาดความคล่องตัวในการใช้เครื่องดนตรีที่มีไม่ปรับเสียงมาก ๆ, การจัดตั้งเครื่องดนตรีประเภทที่ใช้ไฟฟ้าซึ่งต้องอาศัยคนสายตาคือช่วยเหลือในการติดตั้งให้ เป็นต้น

นอกจากนี้แล้วนักดนตรีวิพากมักจะมีปัญหาอื่น ๆ อีก เช่น การบรรเลงไม่ถูกต้องตามหลักการบรรเลงดนตรี ไม่มีการควบคุมคุณภาพของเสียง ขาดสุนทรียทางดนตรี มุ่งเล่นเพียงแต่เสียงที่ดังพอฟังรู้ว่ากำลังเล่นเพลงอะไร และมีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพเมื่อต้องสูดควันพิษจากรถยนต์ เป็นต้น

2.4 ดนตรีเป็นเครื่องมือช่วยนำคนตาบอดเข้าร่วมสังคมคนปกติ

การปรับตัวเข้าอยู่ในสังคมทั่วไปต้องอาศัยความเข้าใจ การยอมรับในสภาพภาพของตนเอง การพึ่งพาอาศัยกัน และไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน ดนตรีเป็นสิ่งที่คนตาบอดเลือกใช้ในการเล่นประกอบอาชีพ ใช้เป็นสื่อในการสร้างความสัมพันธ์และทัศนคติที่ดีกับบุคคลทั่วไป และทำให้เกิดการยอมรับในความสามารถของคนตาบอด

จากการสัมภาษณ์นักดนตรีตาบอด ทำให้ทราบว่า

2.4.1 ดนตรีมีส่วนช่วยยกฐานะคนตาบอดให้เทียบเคียงกับคนปกติได้

เช่น ในการเล่นดนตรีร่วมกับคนตาดี นักดนตรีตาบอดจะได้รับความยอมรับในความสามารถจากเพื่อนร่วมงาน ผู้ฟัง และบุคคลทั่วไป

2.4.2 ดนตรีช่วยลดช่องว่างระหว่างคนตาบอดกับคนสายตาคือ ทำให้

คนตาบอดมีความมั่นใจว่าสามารถกระทำการสิ่งต่าง ๆ ได้เหมือนกับคนปกติ สามารถหารายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัวได้

ข้อเสนอแนะ

1. เสนอแนะแนวคิด

จากการศึกษาพบว่า การเรียนดนตรีและการประกอบอาชีพนักดนตรีของคนตาบอดในประเทศไทยยังต้องการความช่วยเหลือ สนับสนุนทางการทำให้ความรู้ทางดนตรีเพื่อนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ และการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการปรับปรุงบุคลิกภาพให้มีความเหมาะสมต่อการเป็นนักร้อง นักดนตรี และการอยู่ในสังคม ทั้งนี้หน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐบาลและเอกชนควรให้การสนับสนุน ให้ความช่วยเหลืออย่างเต็มที่ เพื่อพัฒนาคนตาบอดให้มีคุณภาพที่ดี สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ผู้วิจัยขอเสนอแนวคิดในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการทำให้การศึกษาทางดนตรีของคนตาบอดทั้งทางด้าน การเรียนการสอน และการฝึกทักษะให้เกิดความชำนาญจนสามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยจะเสนอแนะในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

- 1.1 ให้โอกาสแก่คนตาบอดเรียนดนตรีอย่างเป็นระบบในสถานศึกษา
- 1.2 ให้การสนับสนุนในเรื่องอุปกรณ์การเรียนการสอนดนตรี
- 1.3 สนับสนุนให้มีครูดนตรีที่มีความรู้ความสามารถด้านการสอนดนตรี
- 1.4 สนับสนุนให้นักดนตรีตาบอดได้แสดงความสามารถ

1.1 ให้โอกาสแก่คนตาบอดเรียนดนตรีอย่างเป็นระบบในสถานศึกษา

ดนตรีมีประโยชน์ต่อคนตาบอดจึงควรส่งเสริมให้คนตาบอดมีโอกาสได้เรียนดนตรี แต่ปัจจุบันสถานศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อคนตาบอดมีไม่เพียงพอจึงไม่สามารถให้คนตาบอดเข้าเรียนได้อย่างทั่วถึง รัฐบาลควรให้ความช่วยเหลือโดยจัดสร้างโรงเรียนสอนคนตาบอดให้เพียงพอต่อจำนวนคนตาบอด และจัดการเรียนการสอนวิชาสามัญ วิชาดนตรี และวิชาชีพต่าง ๆ ในส่วนของวิชาดนตรีควรให้ฝึกหัดดนตรีอย่างจริงจังโดยกำหนดเป็นวิชาบังคับทั้งวิชาทฤษฎีและวิชาปฏิบัติ

การจัดการเรียนดนตรีให้แก่คนตาบอดนั้นสามารถนำรูปแบบของการฝึกหัดดนตรีไทยมาใช้ในการเรียนดนตรีของคนตาบอดเพราะการฝึกหัดใช้ระบบต่อเพลงโดยท่องจำโน้ต การบรรเลงดนตรีไทยจึงไม่จำเป็นต้องดูโน้ต ปัจจุบันการฝึกหัดดนตรีไทยในโรงเรียนสอนคนตาบอด

มีการฝึกหัดเป็นกิจกรรมเสริมนอกหลักสูตร แต่ไม่มีครูดนตรีไทยที่เป็นครูประจำอยู่ในโรงเรียน การเรียนการสอนจึงไม่เน้นหนักเท่าที่ควร ปัญหาจึงควรแก้ไขเพื่อส่งเสริมให้เกิดการพัฒนา ทางด้านการเรียนการสอนดนตรีไทยยิ่งขึ้น

การเรียนดนตรีอย่างเป็นระบบของดนตรีสากลที่ต้องเรียนการอ่านการเขียนโน้ตเบรลล์ (Braille Music) หากสนับสนุนให้เรียนตั้งแต่อายุน้อย ๆ ดังเช่นนักดนตรีตาบอดต่างประเทศ ก็ทำให้เขาเขียนและอ่านโน้ตเบรลล์ (Braille Music) ได้ไม่ยาก และสามารถประสพผล สำเร็จในการเรียนดนตรี และนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้ ตัวอย่างเช่นนักดนตรีตาบอด คือ เรย์ ชาร์ลส์ (Ray Charles) และสตีฟี่ วอนเดอร์ (Stevie Wonder) ทั้งสองคนได้ศึกษาดนตรีตั้งแต่วัยอายุน้อย ๆ เขาสามารถผ่านอุปสรรคต่าง ๆ ในชีวิตจนสามารถเป็นนักดนตรีอาชีพ ที่มีชื่อเสียงระดับโลก ซึ่งในประเทศไทยยังไม่ได้ให้โอกาสแก่คนตาบอดแสดงความสามารถ หรือจัดการเรียนการสอน เพื่อให้คนตาบอดได้รับความรู้ที่จะนำมาพัฒนาการดนตรีของเขาเหมือนอย่าง ประเทศทางตะวันตก

ดังนั้น เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนดนตรีของคนตาบอดในประเทศไทย จึงควรสนับสนุน โดยเปิดโอกาสให้คนตาบอดได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ในสถานศึกษาตามหลักสูตรที่กระทรวง ศึกษาธิการกำหนดไว้ มีโอกาสได้แสดงความสามารถและนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตอย่าง มีประสิทธิภาพซึ่งรัฐบาลและหน่วยงานต่าง ๆ ของเอกชนควรรีด้วยความสนับสนุน ดังนี้

1. จัดวิชาดนตรีเป็นวิชาบังคับในหลักสูตรให้เด็กเรียนตาบอดทุกคนเรียนทั้งวิชาทฤษฎี และวิชาปฏิบัติ โดยมุ่งเน้นให้สามารถนำความรู้ ความชำนาญไปใช้ในการประกอบอาชีพได้
2. วิชาดนตรีที่จัดเป็นกิจกรรมเสริมควรจัดระบบการเรียนการสอนอย่างเป็นขั้นตอน มุ่งให้ฝึกหัดดนตรีอย่างจริงจัง สามารถบรรเลงร่วมกันเป็นวงดนตรีแบบต่าง ๆ ทั้งที่เป็นดนตรีไทย และดนตรีตะวันตก
3. จัดอบรมนักดนตรีตาบอดที่กำลังประกอบอาชีพนักดนตรีอยู่แล้วให้ได้รับความรู้ ความชำนาญจนนำมาใช้ในการพัฒนาทักษะทางดนตรีและรู้จักปรับปรุงบุคลิกท่าทางให้ดีขึ้น
4. มูลนิธิและศูนย์ต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้ความช่วยเหลือคนตาบอดอาจจะจัด หลักสูตรดนตรีหรือจัดเป็นโครงการให้ความรู้ทางดนตรี ส่งเสริมให้คนตาบอดได้ฝึกหัดอย่างมี ขั้นตอนที่ถูกต้อง สามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้ยิ่งขึ้น
5. รัฐบาล หน่วยงานต่าง ๆ และเอกชน ควรให้ความช่วยเหลือทางด้านงบประมาณที่จะนำมาใช้เป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการจัดอบรม การให้ความรู้ทางดนตรีแก่คนตาบอด และจัดเป็นค่าจ้างของครูดนตรีที่ต้องจัดหาผู้สอนให้เพียงพอต่อการเรียนการสอน

6. หน่วยงานต่าง ๆ และสถาบันที่สอนดนตรีให้แก่คนตาบอดควรจัดให้ผู้เรียนได้มี
โอกาสแสดงความสามารถทางดนตรี จัดรูปแบบการแสดงที่เหมาะสม มีการประชาสัมพันธ์
ชักชวนให้บุคคลทั่วไปซื้อบัตรเข้าชมการแสดง

1.2 ให้การสนับสนุนในเรื่องอุปกรณ์การเรียนการสอนดนตรี

การพัฒนาการเรียนการสอนดนตรีเพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ และทักษะการ
บรรเลงดนตรีไปใช้ในชีวิตประจำวัน หรือใช้ในการประกอบอาชีพนั้นจำเป็นต้องใช้ เครื่องดนตรี
และวัสดุอุปกรณ์ทางดนตรีเป็นจำนวนมาก เพื่อให้เพียงพอต่อจำนวนผู้เรียน ในการจัดซื้อเครื่อง
ดนตรีและวัสดุอุปกรณ์ต้องใช้งบประมาณค่อนข้างมาก ผู้บริหารระดับสูงมักจะส่งเสริมงบประมาณ
เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนสาขาอื่น ๆ โดยมองข้ามดนตรีไป ดังนั้นงบประมาณทางดนตรีทุก
ระดับการศึกษาแม้แต่สถาบันการศึกษาของคนสายตาปกติก็จะได้รับงบประมาณดำเนินการน้อย
ยิ่งการศึกษาทางดนตรีของคนตาบอดด้วยแล้วจะต้องอาศัยรายได้จากการรับบริจาค หรือจาก
มูลนิธิ ผู้บริหารในโรงเรียนสอนคนตาบอดก็มีความรู้ความเข้าใจเรื่องความสำคัญของดนตรีใน
ขอบเขตที่จำกัด และคิดว่าดนตรีเป็นเพียงส่วนหนึ่งของนันทนาการและกิจกรรมเสริมหลักสูตร
เท่านั้น ดังนั้นผู้บริหารจึงควรให้ความสำคัญกับดนตรี และช่วยเหลือในด้านการจัดสรรงบประมาณ
เพื่อจัดซื้อ เครื่องดนตรี และวัสดุอุปกรณ์ทางดนตรีที่มีคุณภาพ จัดงบประมาณในการจัดซ่อมเครื่อง
ดนตรีที่ชำรุดเพื่อให้คนตาบอดได้ฝึกหัดดนตรีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดหาเครื่องดนตรีและอุปกรณ์ต่าง ๆ ทางดนตรี อาจจะดำเนินการโดย

1. เสนอการจัดซื้อเครื่องดนตรีและอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนดนตรี โดยใช้
เงินงบประมาณประจำปี
2. จัดงานหารายได้เพื่อสมทบทุนในการซื้อเครื่องดนตรีโดยมูลนิธิ ศูนย์ต่าง ๆ
หน่วยงานทั้งของรัฐบาลและเอกชนให้ความช่วยเหลือ
3. จัดการแสดงทางดนตรี นาฏศิลป์ และศิลปะต่าง ๆ โดยขายบัตรเข้าชม
4. รับบริจาคเงินหรือเครื่องดนตรีจากผู้ที่มีความประสงค์จะให้การสนับสนุน

1.3 สนับสนุนให้ครูคนตรีที่มีความรู้ความสามารถด้านการสอนดนตรี

ปัจจุบันยังไม่มีมีการฝึกอบรมครู เพื่อสอนดนตรีให้แก่คนตาบอดโดยตรง และครูที่จบการศึกษาทางด้านดนตรีก็ไม่มีความรู้ความเข้าใจคนตาบอดอย่างเพียงพอ และขาดความรู้เกี่ยวกับไนต์เบรลล์ (Braille Music) อีกทั้งการดำเนินงานของโรงเรียนสอนคนตาบอดก็กระทำโดยเอกชน โดยมีกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้ความช่วยเหลือทางด้านครูผู้สอนเพียงจำนวนหนึ่ง ส่วนตำแหน่งของครูคนตรีต้องใช้จ่ายเงินของมูลนิธิในการว่าจ้าง โดยมีได้บรรจุเป็นข้าราชการประจำ สาเหตุดังกล่าวนี้อาจเป็นผลให้ครูผู้สอนดนตรีมีความรู้สึกรู้ว่าการเป็นครูที่ว่าจ้างโดยมูลนิธิ เป็นอาชีพที่ไม่มั่นคงอาจมีการเปลี่ยนแปลงไปตามงบประมาณที่มูลนิธิจะสามารถให้การสนับสนุนได้ ปัญหาดังกล่าวเป็นเหตุให้ต้องมีการเปลี่ยนแปลงครูผู้สอนบ่อย ๆ การเลือกสรรครูผู้สอนดนตรีกระทำโดยติดต่อศิษย์เก่าตาบอดที่จบการศึกษาจากโรงเรียนสอนคนตาบอดหรือครูคนตรีสายตาปกติที่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับคนตาบอด ดังนั้น หน่วยงานของรัฐบาลจึงควรให้ความช่วยเหลือทางการเงินการผลิตครูคนตรีเพื่อคนตาบอด และมีการบรรจุเป็นข้าราชการประจำ หน่วยงานต่าง ๆ เพื่อปฏิบัติงานทางด้านการศึกษา การเรียนการสอนดนตรี นอกจากนี้ในสถาบันการศึกษาที่ผลิตครูคนตรีก็อาจจะส่งนักศึกษาไปฝึกสอนในโรงเรียนสอนคนตาบอดด้วย

การว่าจ้างครูคนตรีในโรงเรียนสอนคนตาบอดในปัจจุบันว่าจ้างโดยมูลนิธิ ค่าตอบแทนอยู่ในขั้นต่ำ และไม่มีสวัสดิการ เทียบเท่ากับข้าราชการในกระทรวง ทั้งที่ครูคนตรีต้องรับภาระสำคัญในการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับผู้ที่จะนำความรู้ทางด้านดนตรีไปใช้ในการประกอบอาชีพต่อไป ค่าตอบแทนนี้เป็นส่วนหนึ่งซึ่งสร้างความมั่นใจ กำลังใจ ในการทำงานให้บรรลุผลเป็นที่น่าพอใจ เพื่อให้คนตาบอดได้รับประโยชน์ทางการเรียนการสอนดนตรีอย่างเต็มที่ จึงควรจัดสรรเงิน เพื่อเป็นค่าตอบแทนครูคนตรีในอัตราที่เหมาะสม และควรจะจ้างครูให้มีจำนวนเพียงพอต่อจำนวนของนักเรียน และควรจัดสวัสดิการต่าง ๆ ให้มีสิทธิ เช่นเดียวกับข้าราชการหรือลูกจ้างประจำทั่วไป

ทางด้านการศึกษาขณะนี้ยังขาดครูคนตรีที่มีความสามารถ ดังนั้นสถานศึกษาและหน่วยงานต่าง ๆ ที่จัดการเรียนการสอนดนตรีให้แก่คนตาบอดอาจจะแก้ปัญหาการขาดแคลนครูคนตรีได้โดยเลือกสรรครู หรือบุคลากรในสถาบันนั้นที่มีความประสงค์จะช่วยเหลือสอนดนตรีให้ไปศึกษาวิชาดนตรีเพิ่มเติมโดยอาจจะศึกษาในหลักสูตรระยะสั้นของสถาบันการดนตรีต่าง ๆ หรือหลักสูตรคนตรีของคนปกติก็ควรจัดอบรมการสอนดนตรีให้แก่คนตาบอด โดยเชิญวิทยากรที่มีความรู้เกี่ยวกับการเรียนการสอนดนตรีของคนตาบอด มาร่วมในการอบรมนี้

หรืออีกวิธีหนึ่งที่น่าจะดำเนินการได้ คือ การจัดสรรทุนให้บุคลากรทางสาขาวิชานี้เดินทางไปเรียนหลักสูตรดนตรีของคนตาบอดโดยตรงในต่างประเทศ

1.4 การสนับสนุนให้นักดนตรีตาบอดได้แสดงความสามารถ

การแสดงดนตรีของคนตาบอดในประเทศไทย ไม่มีหน่วยงานใดหรือสถาบันใดให้ความสนับสนุนให้นักดนตรีตาบอดได้แสดงความสามารถทางดนตรี ทำให้เขาไม่สามารถพัฒนาการแสดงให้มีคุณภาพและเป็นมาตรฐานได้ ดังนั้นเพื่อให้การแสดงดนตรีของคนตาบอดมีประสิทธิภาพ เล่นดนตรีอย่างมีสุนทรีย์ รวมทั้งนักดนตรีมีกิจรทำทางที่เหมาะสมในการเล่น จึงควรเปิดโอกาสให้นักตาบอดได้แสดงความสามารถทางด้านนี้ของเขาในโอกาสต่าง ๆ ที่เหมาะสมและอาจจะจัดให้มีการประกวดความสามารถทางดนตรีระหว่างคนตาบอดด้วยกัน หรือคนตาบอดกับบุคคลทั่วไป เพื่อให้ให้นักดนตรีได้มีการฝึกหัดและพัฒนาการเล่นดนตรีอยู่เสมอ รวมทั้งควรมีการเผยแพร่ผลงานของคนตาบอดทางสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น

2. เสนอแนะสิ่งที่ควรศึกษาต่อไป

สิ่งที่น่าสนใจในการทำวิจัยต่อไป ขอเสนอแนะดังนี้

1. การวิจัยเรื่องเทคนิคการสอนดนตรีให้แก่คนตาบอด
2. การวิจัยเพื่อสนับสนุนการพัฒนาด้านความรู้ความสามารถทางดนตรีของคนตาบอด

2.1 พัฒนาหลักสูตรระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษาของคน

ตาบอด

2.2 พัฒนาการหัดดนตรีของคนตาบอดเพื่อฝึกให้นักตาบอดเป็นนักฟังและสามารถวิเคราะห์วิจารณ์ดนตรีจนสามารถเป็นนักวิเคราะห์ วิจารณ์เพลง และนักวิชาการดนตรี

บรรณานุกรม

กองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา. เอกสารแนะแนวสถานศึกษาในด้านการศึกษาพิเศษและการศึกษาสงเคราะห์. กองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2531.

กองบรรณาธิการ. วารสารถนนคนตรี. ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 เดือนพฤศจิกายน 2529. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์, 2529.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงาน. รายงานการวิจัยการศึกษาและความต้องการ และโอกาสทางการศึกษาของผู้ที่มีความบกพร่องทางร่างกายและสติปัญญา. ม.ป.ป. (อัครสำเนา).

คณะกรรมการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานคนตรีไทย และคณะกรรมการจัดทำเกณฑ์มาตรฐานคนตรีไทย, ทบวงมหาวิทยาลัย. เกณฑ์มาตรฐานสาขาวิชา และวิชาชีพคนตรีไทย ด้านปี่พาทย์ ด้านเครื่องสายไทย ด้านการขับร้องเพลงไทย. วันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2535. (อัครสำเนา).

ซูซีฟ อ่อนโคกสูง. จิตวิทยาเด็กปกติ. เอกสารนิเทศศึกษา ฉบับที่ 262. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา, 2527.

นภาพร. "มองคนตาบอดอย่างไร". หนังสือที่ระลึกงานเปิดศูนย์พัฒนาอาชีพคนตาบอด. มูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทย. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2530.

ปรีชา อักษรมี. "การปรับตัวในการเคลื่อนไหวของคนตาบอด". รวมบทความการศึกษาพิเศษ เอกสารทางวิชาการ คณะวิทยาศาสตร์ วิทยาลัยครูสวนดุสิต, 2526.

พูนพิศ อมาตยกุล. ดนตรีวิจักษ์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บริษัท สยามสมัย จำกัด, 2529.

- เยเนวิท คอลฟิลด์. อาณาจักรภายใน. มูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์, กรุงเทพฯ: คอนบอสโกการพิมพ์, 2532.
- วงพักตร์ ภูพันธ์ศรี. จิตวิทยาเด็กพิเศษ. พิมพ์ครั้งที่ 2 มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การพิมพ์, 2529.
- วารี ธีระจิตร. การศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ. เอกสารคำสอนคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- วินัย เพชรช่วย. จิตวิทยาเด็กพิเศษ. เอกสารประกอบการเรียนวิชา ศึกษา 324 ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะวิชาครุศาสตร์ วิทยาลัยครูยะลา, 2523.
- สมทรง พันธุ์สุวรรณ. การศึกษาสำหรับคนที่บกพร่องทางการเห็น. ภาคการศึกษาพิเศษ คณะวิชาครุศาสตร์ วิทยาลัยครูสวนดุสิต, 2529.
- สุกรี เจริญสุข, "ปิยะ โกศินานนท์ ศิลปินเอกแห่งยุค". อนุสรณ์งานศพ นายปิยะ โกศินานนท์. ม.ป.ท., 2533.
- สุชา จันทร์เอม. จิตวิทยาเด็กพิเศษ. ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ: อักษรบัณฑิต, 2525.
- สุภาณี สนธิรัตน์. จิตวิทยาเด็กพิเศษ. ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ม.ป.ป.
- อรทัย โกศินานนท์. แทนคำนับพันในคืนวันหวาน. "บันทึกเรื่องราวของพ่อ...ผู้เป็นที่รักยิ่ง". หนังสือที่ระลึกในงาน "แทนคำนับพันในคืนวันหวาน" วันคอนเสิร์ตเพื่ออาจารย์ปิยะโกศินานนท์, ม.ป.ท., 2533.

เอนก นาวิกมูล. "ชีวิตต้องสู้ของน้ำลำอ่าง เพลงของท่าน". วารสารถนนดนตรี. ปีที่ 1
ฉบับที่ 2 เดือนพฤศจิกายน 2529. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์, 2529.

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. คู่มือการจัดการศึกษาพิเศษ. กรุงเทพฯ: อมรินทร์
การพิมพ์, 2523.

_____. หลักสูตรพิเศษประกอบหลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช
2521 ซึ่งปรับปรุงสำหรับคนตาบอด (พ.ศ. 2525) กรุงเทพฯ: ทิพย์อักษร, 2525.

E. Thayer Gaston. Music in Therapy. New York: Macmilan Publishing Co,
Inc., 1968.

Gabriell Farrell. The Blind in Asia. American foundation for Overseas
Blind. New York: The William Byrd Press, inc., 1958.

Hamlyn. Black Music. West Germany: Mohn-Gordon Ltd., 1974.

Juliette Alvin. Music for the Handicapped Child. Second Edition.
London: Oxford University, 1976.

Richard M. Graham. Music for the Exception Child. Virginia, U.S.A.,
1975.

Sona D. Nocera. Reaching the Special Learner Through Music. New
Jersey: Silver Burdett Company, Morristown., 1979

United Mission. 1960 Primer of Braille Music. PPI - Asia & Pacific
October, 8 -16. in Seoul, South Korea., 1986.

ประวัติการจัดการศึกษาสำหรับคนตาบอด

การจัดการศึกษาสำหรับคนตาบอดในต่างประเทศเริ่มมีขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2327 (ค.ศ. 1784) โดย Valentin Haüy ได้ก่อตั้งโรงเรียนสอนคนตาบอดแห่งแรกขึ้นที่กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส อีก 7 ปีต่อมา Edward Rushton ได้จัดตั้งโรงเรียนสอนคนตาบอดที่เมือง Liverpool ประเทศอังกฤษ และได้มีการจัดตั้งโรงเรียนสอนคนตาบอดเพิ่มที่ Bristol, London, Norwich, York, Exeter, Newcastle, Manchester, Nottingham and Birmingham

John D. Fisher ชาวอเมริกันเดินทางไปดูงานที่โรงเรียนสอนคนตาบอด ณ เมืองปารีส และกลับมาจัดตั้งโรงเรียนสอนคนตาบอดในสหรัฐอเมริกาในปี พ.ศ. 2372 (ค.ศ. 1829) เริ่มที่ Boston, New York และ Philadelphia ในระยะแรกดำเนินงานโดยเอกชน อีก 8 ปีต่อมา รัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้สร้างโรงเรียนสอนคนตาบอดที่เป็นของรัฐขึ้น และจัดเป็นโรงเรียนของรัฐแห่งแรกของโลกคือ โรงเรียนสอนคนตาบอดแห่งรัฐโอไฮโอ (Ohio School for the Blind) ต่อมากลุ่มบุคคลทางศาสนาจึงจัดให้มีโรงเรียนสอนคนตาบอดแบบอยู่ประจำในสหรัฐอเมริกา (สุชา จันทรเอ็ม 2525 : 80)

ประเทศจีน จัดตั้งโรงเรียนสอนคนตาบอดขึ้นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2419 (ค.ศ. 1876) โดยชายตาบอดชื่อ William Hill Murrey (Gabriel Farrell 1958 : 13)

ประเทศญี่ปุ่น จัดตั้งโรงเรียนสอนคนตาบอดครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2420 (ค.ศ. 1877) ที่เมือง Osaka ต่อมาจัดตั้งเพิ่มขึ้น จัดที่ Kyoto และ Tokyo (Gabriel Farrell 1958 : 9) ต่อจากนั้นก็มีการจัดตั้งโรงเรียนสอนคนตาบอดเพิ่มมากขึ้น

ประวัติการจัดการศึกษาสำหรับคนตาบอดในประเทศไทย

การศึกษาของคนตาบอดในประเทศไทย เริ่มค้นขึ้นโดยสุภาพสตรีตาบอดชาวอเมริกัน ชื่อนางสาวเจเนวีฟ คอลฟิลด์ (Miss Genevieve Caulfield) ซึ่งเดินทางไปกรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น เมื่อ พ.ศ. 2466 (ค.ศ. 1923) ในฐานะครูสอนภาษาอังกฤษ โดยสอนให้กับคนสายตาปกติ ในขณะเดียวกันก็เข้าเป็นนักศึกษาของสถาบันการศึกษาสังคมและการเมืองที่ญี่ปุ่น ประมาณ พ.ศ. 2478 (ค.ศ. 1935) นางสาวคอลฟิลด์ ได้มีโอกาสได้พบกับนายแพทย์ฝน

แสงสิงแก้ว จิตแพทย์ และนักจิตวิทยาแห่งโรงพยาบาลสมเด็จพระเจ้าพระยา ขณะเดินทางไปดูงานด้านการรักษาโรคจิตที่กรุงโตเกียวซึ่งทำให้ นางสาวคอลฟีลด์ ทราบว่า มีคนตาบอดอยู่มากในประเทศไทย แต่ยังไม่มีการจัดการศึกษาให้กับคนตาบอดเหล่านั้น ทำให้นางสาวคอลฟีลด์ คิดว่าเป็นโอกาสดีหากได้มาเริ่มงานจัดตั้งโรงเรียนสอนคนตาบอดขึ้นในประเทศไทย

เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2479 (ค.ศ. 1936) นางสาวคอลฟีลด์ และนางสาวฮาร์โกะ (บุตรบุญธรรม) เดินทางมากรุงเทพมหานคร โดยวางแผนว่าจะใช้เวลาหนึ่งเดือน ในการสำรวจเพื่อเตรียมการจัดตั้งโรงเรียนสอนคนตาบอด การเดินทางมากรุงเทพมหานคร นายแพทย์แผนแสงสิงแก้ว ช่วยอำนวยความสะดวกเป็นอย่างดี

เดือนตุลาคม พ.ศ. 2481 (ค.ศ. 1938) นางสาวคอลฟีลด์ และฮาร์โกะเดินทางมากรุงเทพมหานครอีกครั้ง เพื่อเริ่มงานของท่านในการวางรากฐานและจัดการศึกษาแก่เด็กตาบอด ได้จัดตั้งมูลนิธิและโรงเรียนสอนคนตาบอด โดยใช้ชื่อ "มูลนิธิช่วยและให้การศึกษแก่คนตาบอดในประเทศไทย"

โรงเรียนสอนคนตาบอดเกิดขึ้นครั้งแรกเมื่อวันที่ 2 มกราคม พ.ศ. 2482 ที่บ้านหลังเล็ก ๆ ในซอยศาลาแดง ถนนสีลม บางรัก กรุงเทพมหานคร (หลังโรงแรมดุสิตธานี ในปัจจุบัน) เป็นการเริ่มแรกที่ลำบากและมีอุปสรรคเพราะทั้งฝ่ายรัฐบาล และประชาชนทั่วไปขณะนั้นเห็นว่าการให้การศึกษแก่คนตาบอดเป็นเรื่องใหม่ที่ไม่น่าจะทำอะไรได้มากนัก จึงขาดผู้สนใจให้การส่งเสริม

ผู้ที่มาสมัครเป็นนักเรียนคนแรกในโรงเรียนสอนคนตาบอด คือ หม่อมเจ้าหญิงพวงมาศ ผกา ดิศกุล (ท่านหญิงเล็ก) เป็นพระธิดาของสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอเจ้าฟ้าประชาธิปกศักดิเดชน์ (ท่านหญิงเล็ก) เป็นพระธิดาของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ากรมพระยาเดชาดิศรราชานุกาฬ ขณะนั้นท่านหญิงมีพระชนมายุเกือบ 30 ปีแล้ว ภายในปีแรกท่านได้เรียนรู้อักษรเบรลล์ (Braille) ภาษาไทย ทั้งอ่านและเขียนได้อย่างรวดเร็ว มีการเรียนทอผ้า ต่อมาท่านหญิงผู้เป็นที่สาวทรงเป็นห่วงสุขภาพท่านหญิงเล็ก จึงขอเรียนที่โรงเรียนเพียงระยะเวลาหนึ่ง และขอให้เรียนต่อที่ในวัง (เยเนวีฟ คอลฟีลด์ 2535: 79-180)

ต่อมานักเรียนในโรงเรียนมีจำนวนมากขึ้น ทำให้บ้านที่ใช้เป็นโรงเรียนมีขนาดเล็กลงไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียนที่เพิ่มขึ้น ปลายปี พ.ศ. 2482 จึงย้ายมาอยู่ที่ตรอกพระยาพิพัฒน์ ถนนสีลม (ซอยพิพัฒน์ ในปัจจุบัน) (ออรอร่า ศรีบัวพันธุ์ สัมภาษณ์: 6 กรกฎาคม 2534)

พ.ศ. 2484 โรงเรียนย้ายจากตรอกพระยาพิพัฒน์ มาอยู่ที่ถนนประมวญ ด้านสาธรใต้ ซึ่งอยู่ใกล้ ๆ กับตรอกพระยาพิพัฒน์ โรงเรียนดำเนินกิจการไปด้วยดี นักเรียนมีผลงานจากการ

แสดง เช่น นักเรียนหญิงชื่อ สหทัยา โชติกเสถียร เป็นผู้ที่มีความสามารถในการเขียนบทละคร และฝึกสอนคนอื่น ๆ ให้แสดงได้ การแสดงแต่ละครั้งก็ได้ผลดี พ.ศ. 2486 ได้มีโอกาสไปแสดงที่สมาคมวัฒนธรรมหญิง ซึ่งทำนุผู้หญิงละเอียดย พิบูลสงคราม (ภรรยาจอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี สมัยนั้น) เป็นประธานกรรมการฯ มีผลให้ในปีเดียวกันนั้นกรมประชาสัมพันธ์ กระทรวงสาธารณสุข ประกาศจ่ายเงินสงเคราะห์ให้แก่โรงเรียนสอนคนตาบอดปีละ 20,000 บาท (เยเนวีฟ คอลฟีลด์ 2535: 241-244)

เดือนธันวาคม พ.ศ. 2486 ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ด้วยเกรงว่าเด็กอาจได้รับอันตรายจากการทิ้งระเบิดของทหารต่างชาติ นายสาวคอลฟีลด์ จึงติดต่อกับบาทหลวงพระนักบวชชาวเลเซียนของนักบุญคอน บอสโก (Don Bosco) เพื่อไปอยู่ชั่วคราวที่วัดและโรงเรียนคาทอลิกที่ตำบลคลองบางตาล อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี และต่อมาได้ย้ายไปเรียนที่กิ่ง-อำเภอหัวหิน อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีที่พักเป็นตึกใหญ่อยู่ใกล้กับพระราชวังไกลกังวล

เดือนธันวาคม พ.ศ. 2488 สงครามสิ้นสุดลงเจ้าของบ้านที่หัวหินต้องการบ้านกลับคืน จึงต้องจัดหาบ้านเช่าใหม่ในกรุงเทพฯ บ้านเช่าแห่งใหม่อยู่ไม่ไกลจากบ้านหลังแรกที่ซอยศาลาแดง ถนนสีลม ต่อมา พ.ศ. 2499 เจ้าของบ้านต้องการสถานที่คืน ทำให้ต้องย้ายโรงเรียนไปอีก โดยนางสาวคอลฟีลด์หาได้ที่ซอยพระโลหะ หรือซอยเทียนเซียง สาธิตได้ ในปีเดียวกันนี้นางสาวคอลฟีลด์ มีความจำเป็นต้องเดินทางไปญี่ปุ่นจึงได้ติดต่อขอให้คณะแม่ชีคาทอลิกชาวเลเซียน มาช่วยดูแลนักเรียนสืบจากท่านนับตั้งแต่ พ.ศ. 2490 เป็นต้นมา

พ.ศ. 2492 กรมประชาสัมพันธ์จัดที่ดินให้ 8 ไร่ ที่ตำบลทุ่งพญาไท และจัดสร้างอาคารเรียน หอพัก อาคารอเนกประสงค์ ตึกอำนวยการ และบ้านพักเจ้าหน้าที่ โดยจอมพล ป. พิบูลสงครามมาเป็นประธานในพิธีวางศิลาฤกษ์ (สหทัยา โชติกเสถียร สัมภาษณ์ : 31 กรกฎาคม 2534)

พ.ศ. 2493 นักเรียนตาบอดย้ายมาจากซอยเทียนเซียง เข้ามาอยู่ในโรงเรียนแห่งใหม่ชื่อ "โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯ" เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร อันเป็นที่อยู่ปัจจุบัน

พ.ศ. 2494 มุลนิธิฯ ได้รับพระราชทานพระมหากรุณาธิคุณจากสมเด็จพระบรมราชินีนาถ โปรดเกล้าฯ รับมูลนิธิฯ ไว้ในพระบรมราชูปถัมภ์

พ.ศ. 2503 ทางโรงเรียนได้จดทะเบียนเป็นโรงเรียนราษฎร์ประเภทสงเคราะห์คนพิการ มีข้าราชการจากกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เป็นผู้จัดการ และจัดส่งครูมา

ช่วยสอนในโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯ และในปี พ.ศ. 2503 นี้ มีการเปิดโรงเรียนสอนคนตาบอดขึ้นเป็นแห่งที่ 2 โดยดำเนินการสอนเช่นเดียวกับโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯ คือ "โรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือ" อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

พ.ศ. 2506 มูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทยในพระบรมราชินูปถัมภ์ ขยายงานช่วยเหลือคนตาบอดให้กว้างยิ่งขึ้น โดยจัดตั้งศูนย์ฝึกอาชีพคนตาบอดขึ้นที่อำเภอปากเกร็ด นนทบุรี เพื่อฝึกอาชีพให้แก่คนตาบอดที่มีความรู้ ความชำนาญที่จะสามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้ตามสมควร (เขื่อนวิฑูรย์ คอลฟิลด์ 2532: ภาคผนวก 4-7)

พ.ศ. 2528 โรงเรียนสอนคนตาบอดภาคใต้ ตั้งอยู่ที่ ตำบลขุนทะเล อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี เปิดทำการสอนเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2528 เป็นโรงเรียนรัฐบาลประเภทโรงเรียนกึ่งอยู่ประจำสังกัดกองการศึกษาพิเศษกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (จากสำเนาประวัติโรงเรียนสอนคนตาบอดภาคใต้ กองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ)

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

คณาจารย์ผู้มีประสบการณ์และมีความรู้เกี่ยวกับดนตรีของคนตาบอด

คำอ้าย จอมจารย์ย์. ผู้ควบคุมวงสะล้อ ซอ ซึง โรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือ จังหวัด เชียงใหม่.

จุฑามณี วรวิทย์สัตตฤาณ. อาจารย์พิเศษวิชาปฏิบัติดนตรีไทย โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯ. บุญล้ำ ชัยศิลป์. (ตาบอด) อาจารย์สอนดนตรี โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯ.

พรพัฒน์ ศิริ. ผู้อำนวยการโรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือ จังหวัด เชียงใหม่.

พูนพิศ อมาตยกุล, รศ. นพ. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา นครปฐม.

ยุทธนา ศรีมูรชัย. (ตาบอด) อาจารย์พิเศษวิชาขับร้องประสานเสียง โรงเรียนสอนคนตาบอด กรุงเทพฯ.

วัชร นิ่มดิษฐ์. อาจารย์สอนดนตรี-นาฏศิลป์ โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯ

วินิจ หน่อคำ. อาจารย์พิเศษวิชาปฏิบัติดนตรีสากล โรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือ จังหวัด เชียงใหม่.

วิมล อ่องอัมพร. (ตาบอด) อดีตอาจารย์สอนดนตรี โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯ.

วิรัช ศรีตุลานนท์. (ตาบอด) อาจารย์โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯ.

วิริยะ นามศิริพงศ์. (ตาบอด) อาจารย์คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สถาพร สุวิณสุสส์. 276 ซอย 34 หมู่บ้านประชาชนิเวศน์ เขตประชาชื่น กรุงเทพมหานคร.

สนั่น บางท่าไม้. (ตาบอด) อดีตอาจารย์สอนดนตรี โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯ.

สมชาย บัญญเอกวงศ์. (ตาบอด) นายกสมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย. ซอยบุญอยู่ เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร.

สวัสดิ์ ต่ายพูน. อาจารย์พิเศษวิชาปฏิบัติดนตรีไทย โรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือ จังหวัด เชียงใหม่.

สว่าง ไทตรภวานนท์. อาจารย์พิเศษสอนวิชาปฏิบัติดนตรีไทย ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด ปากเกร็ด นนทบุรี.

สัททยา โชติกเสถียร. (ตามอด) อดีตอาจารย์สอนขับร้องและวิชาภาษาอังกฤษ โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯ. ปัจจุบันพักอาศัยอยู่บ้านเลขที่ 68/11 หมู่ 6 ซอยพงษ์คำริ 3 พงษ์เพชรนิเวศน์ 3 เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร.

ออรอร่า ศรีบัวพันธ์. (ตามอด) มุลินีคอลลิจเพื่อคนตาบอด เลขที่ 1424/268 ซอยข้างโรงเรียนครูเทพวิทยา ถนนประชาสงเคราะห์ แขวงดินแดง เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร. อารีย์ เพลินชัยวาณิช. ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ฝ่ายวิชาการ โรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่.

นักเรียนตาบอดจากโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯ (ปีการศึกษา 2534)

กฤษฎา รักเมือง. อายุ 9 ปี กำลังศึกษาชั้น ป.2
 กมลลา สุดโต. อายุ 13 ปี กำลังศึกษาชั้น ป.4
 เทวพงษ์ พวงเพชร. อายุ 10 ปี กำลังศึกษาชั้น ป.4
 รัตนะ มากรุ่ง. อายุ 18 ปี กำลังศึกษาชั้น ป.6
 วิกร บุษโสสม. อายุ 10 ปี กำลังศึกษาชั้น ป.4
 วิมลวรรณ อังสุวรรณ. อายุ 15 ปี กำลังศึกษาชั้น ม.2
 ศิราณี แสงเพชร. อายุ 17 ปี กำลังศึกษาชั้น ม.1
 สุธยา สิงกาญจน์. อายุ 14 ปี กำลังศึกษาชั้นพิเศษ
 สมจิตร จินดาวงศ์. อายุ 8 ปี กำลังศึกษาชั้นพิเศษ
 อำไพ วิชัยดิษฐ์. อายุ 16 ปี กำลังศึกษาชั้น ม.1

นักเรียนตาบอดจากโรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ (ปีการศึกษา 2534)

กมล แสงบุญเรือง. อายุ 17 ปี กำลังศึกษาชั้น ม.3
 บุญเรือง ทิศกำ. อายุ 20 ปี กำลังศึกษาชั้น ม.3
 บุญเริ่ม ทิศกำ. อายุ 26 ปี กำลังศึกษาวิชาชีพ
 ประจวบ อวมสุนันท์. อายุ 19 ปี ฝึกวิชาชีพ และศึกษามัคค้ำระดับชั้น ม.3 ในโรงเรียนมัธยมจังหวัดเชียงใหม่
 วินัย พันยาวงศ์. อายุ 17 ปี กำลังศึกษาชั้น ป.5

นักดนตรีตาบอดระดับอาชีพ และประวัติโดยย่อ

บุญล้ำ ชัยศิลป์. เกิดเมื่อ 1 มีนาคม 2493 ที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ตาบอดเมื่ออายุ 3 ขวบ สาเหตุจากโรคตาแดง การศึกษา จบ ป.7 จากโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯ ม.ศ.3 จากโรงเรียนเซนต์คาเบรียล เครื่องดนตรีที่ถนัดคือ อิเล็กโทน กีตาร์ เปียโน ปัจจุบันเป็นอาจารย์สอนดนตรีที่โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯ และเล่นดนตรีในร้านอาหาร ในย่านตรอกจันทน์ กรุงเทพมหานคร

ประจวบ อวมุสนี. เกิดเมื่อ 2 สิงหาคม 2515 ตาบอดสนิททั้งสองข้าง เมื่ออายุ 4 ขวบ การศึกษา จบ ป.6 จากโรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ และกำลังศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาที่โรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่ ในจังหวัดเชียงใหม่ เครื่องดนตรีที่ถนัด กีตาร์ กลองชุด และขับร้อง ปัจจุบันเป็นหมอนวดแผนโบราณอยู่ที่โรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่

ประทีน สิทธิชัย. เกิดเมื่อ 12 เมษายน 2492 ภูมิลำเนาเดิมอยู่ที่ 24 หมู่ 3 ตำบลคิ่งตะเกา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ตาบอดเมื่ออายุ 2 ขวบ ด้วยโรคซาง การศึกษาจบ ป.7 จากโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯ ม.ศ.3 จากโรงเรียนเซนต์คาเบรียล เคยฝึกหัดเปียโนในขณะที่เรียนอยู่ในโรงเรียนสอนคนตาบอด ปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่ 1184/191 ซอยใหม่เงินทาวนเฮาส์ ตรอกจันทน์ ถนนวัดใหม่เงิน เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร เปิดบริการให้เข้าเครื่องดนตรีรับจ้างเล่นนอกสถานที่ และเล่นประจำร้านอาหาร

ประยุทธ์ มาเร็ว. เกิดเมื่อวันที่ 5 กันยายน 2515 ภูมิลำเนาอยู่ที่ 85/3 หมู่ 3 ตำบลเด่นชัย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ ตาบอดทั้งสองข้างตั้งแต่กำเนิด จบการศึกษาชั้น ป.6 โรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ เครื่องดนตรีที่ถนัดคือ กลองชุด กีตาร์ ปัจจุบันเป็นหมอนวดแผนโบราณที่ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด ปากเกร็ด นนทบุรี

แปลก เทพมงคล. เกิดเมื่อ 11 พฤษภาคม 2498 ที่อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ตาบอดทั้งสองข้างตั้งแต่กำเนิด เนื่องจากโรคคอตีบ การศึกษา จบ ป.7 จากโรงเรียนสอน

คนตาบอดภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ เครื่องดนตรีที่ถนัดคือ กีตาร์ และอิเล็กทรอนิกส์ ปัจจุบันรับจ้างเล่นอิเล็กทรอนิกส์ตามงานสังสรรค์ งานเลี้ยงต่าง ๆ และขายลิสดเตอร์ในเวลากลางวัน

ยุทธนา ศรีมูรชัย. เกิดเมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2485 ตาบอดเมื่ออายุ 3 ขวบ ด้วยโรคตาแดง การศึกษาขั้นสูงระดับปริญญาตรี หลักสูตร New Correspond Course มหาวิทยาลัยชินยี เครื่องดนตรีที่ถนัดคือ เปียโน เคยเป็นลูกศิษย์ของอาจารย์ปิยะ โกศินานนท์ ปัจจุบันทำงานอยู่ที่สถานทูตออสเตรเลีย แพนกแปลข่าว เล่นดนตรีประจำอยู่ที่โรงแรมโอเรียนเต็ล และเป็นอาจารย์พิเศษวิชาขับร้องประสานเสียง โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯ

วิมล อ่องอัมพร. เกิดเมื่อพ.ศ. 2485 ตาบอดตั้งแต่กำเนิด จบการศึกษาขั้นต้นจากโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯ ขึ้นสูงระดับปริญญาตรีทางมนุษยศาสตร์จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง เคยปฏิบัติหน้าที่เป็นครูสอนดนตรีในโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯ และหน่วยงานต่าง ๆ ปัจจุบันกลับเข้ามาทำงานอยู่ที่โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯ

ศิลา นามท้าว. เกิดเมื่อ 14 พฤศจิกายน 2496 ที่ตำบลเย็บปราสาท อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ตาบอดเมื่ออายุ 2 ขวบ ด้วยโรคชาง การศึกษาจบม.ศ. 3 จากโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯ เครื่องดนตรีที่ถนัดคือเปียโน ปัจจุบันเล่นดนตรีประจำอยู่ที่โรงแรมธารา และโรงแรมอิมพาลา

สนั่น บางท่าไม้. เกิดเมื่อ 1 ธันวาคม 2490 ตาบอดเมื่ออายุ 5 ขวบ ด้วยโรคตาแดงและสุภาพไม่แข็งแรง การศึกษาขั้นสูงสุดชั้น Secondary High School และหลักสูตรทางการดนตรีอีก 3 ปี จากประเทศออสเตรเลีย เมื่อจบการศึกษาได้เข้ามาช่วยสอนดนตรีที่โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯ ระยะเวลาหนึ่ง ปัจจุบันเล่นดนตรีประจำอยู่ในร้านอาหารในย่านถนนเพชรบุรี กรุงเทพฯ เครื่องดนตรีที่ถนัดคือ เปียโน คีย์บอร์ด กีตาร์

สหทัย โชติกเสถียร. เกิดเมื่อ 5 สิงหาคม 2465 ตาบอดทั้งสองข้างตั้งแต่กำเนิด การศึกษาขั้นต้นจบจากโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯ ขึ้นสูงสุดระดับปริญญาตรี จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เคยได้รับทุนไปเรียนต่อหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ เป็นเวลา 1 ปี

ที่ประเทศออสเตรเลีย เคยเข้าทำงานเป็นครูสอนภาษาอังกฤษ และสอนขับร้องที่โรงเรียนสอนคนตาบอด กรุงเทพฯ ปัจจุบันเป็นหมอดูประจำอยู่ที่ 98/11 หมู่ 6 ซอยพงษ์คำริ 2 พงษ์เพชร-นิเวศน์ 2 เขตประชาชื่น กรุงเทพมหานคร

สุเทพ อินทรศักดิ์. เกิดเมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2490 กรุงเทพมหานคร ตาบอดด้วยโรคเกล็ดกระดี่ขึ้นตา และโรคชาง การศึกษาจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (เทียบเท่ากับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปัจจุบัน) จากโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯ ได้ฝึกหัดเล่นดนตรีไทยในขณะที่เรียนอยู่ในโรงเรียน สอนคนตาบอดกรุงเทพฯ เครื่องดนตรีไทยที่ถนัดก็คือ ระนาดเอก ปัจจุบันพักอาศัยอยู่บ้านเลขที่ 17 หมู่ 14 ซอยอารีย์ แขวงฉิมพลี เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร มีวงดนตรีประเภทวงมโหรีเป็นของตนเอง เนื่องจากมีผู้ว่าจ้างน้อย จึงต้องประกอบอาชีพขายล็อตเตอรี่ และทำนายโชคชะตาเป็นอาชีพหลัก

อุคมศักดิ์ อินทรพิมาย. เกิดเมื่อ 28 พฤษภาคม 2513 ภูมิลำเนาอยู่ที่ 121/3 หมู่ 8 ตำบลบางกะสอ อำเภอเมือง นนทบุรี ตาบอดเมื่ออายุ 15 ปี เนื่องจากจอร์ับภาพหลุด การศึกษาชั้นสูงสุด ยังไม่จบ ม.3 จากโรงเรียนชลประทานวิทยา ปากเกร็ด นนทบุรี ฝึกหัดดนตรีจากพี่ชาย ซึ่งมีสายตาปกติ เครื่องดนตรีที่ถนัดคือ ออร์แกน กีตาร์ และเบส ปัจจุบันเป็นหมอนวดแผนโบราณที่ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด ปากเกร็ด นนทบุรี

นักดนตรีวิหค และประวัติโดยย่อ

คำพาย สายลาม. เกิดเมื่อวันที่ 24 เมษายน 2509 ที่ตำบลบ้านใหม่ อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ ตาบอดเมื่ออายุ 5 ขวบ ด้วยโรคชาง ไม่เคยได้รับการศึกษาจากสถานศึกษา เมื่อเติบโตขึ้นได้เข้าฝึกอาชีพจากศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด ปากเกร็ด นนทบุรี ปัจจุบันเป็นนักร้องอยู่ในวงดนตรีร่วมกันเพื่อน ๆ อาศัยอยู่ที่บ้านเช่าในตรอกโรงวัว ซอยสามัคคี อำเภอปากเกร็ด นนทบุรี

คำใบ คำพิว. เกิดเมื่อวันที่ 11 มกราคม 2506 ที่ตำบลจิวัดอน อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร
 ตาบอดเมื่ออายุประมาณ 19-20 ปี ด้วยอุบัติเหตุจากงานเชื่อมโลหะ เคยฝึกอาชีพจากศูนย์พัฒนา
 สมรรถภาพคนตาบอด ปากเกร็ด นนทบุรี ปัจจุบันเล่นคีย์บอร์ด และขับร้องเพลงร่วมกับเพื่อน
 ตาบอดที่อาศัยอยู่ในซอยสามัคคี อำเภอปากเกร็ด นนทบุรี

ถาวร อริยใส. เกิดเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2501 ที่บ้านเลขที่ 65 ตำบลนาภู อำเภอเพ็ญ
 จังหวัดอุดรธานี ตาบอดโดยกำเนิด การศึกษาจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนสอนคน
 ตาบอดขอนแก่น เคยเรียนดนตรีสากล คือ กลองชุด และคีย์บอร์ด ปัจจุบันเล่นดนตรีโดยใช้คีย์
 บอร์ดเพียงชิ้นเดียว และมีเพื่อนร่วมขับร้องด้วย 1 คน พักอาศัยอยู่ที่บ้านเลขที่ 50/24 ซอย
 สุขาภิบาล 1 ตำบลบางศรีวังษ์ นนทบุรี

ทวีชัย พงษ์อำ. เกิดเมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2505 ที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ตาบอดเมื่ออายุ
 24 ปี สาเหตุจากการประสบอุบัติเหตุถูกระเบิดในงานวัด การศึกษาจบ ม.ศ.3 ที่โรงเรียน
 แม่สอดวิทยาคม เคยฝึกอาชีพเกษตรกรรม และนวดแผนโบราณที่ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด
 ปากเกร็ด ปัจจุบันร้องเพลงอยู่ในวงคนตาบอด ที่อาศัยอยู่ในซอยสามัคคี ตำบลท่าทราย อำเภอ
 ปากเกร็ด นนทบุรี

ทองล้วน สร้างช่าง. เกิดเมื่อเดือนมีนาคม 2504 ที่บ้านเลขที่ 38 ตำบลนาภู อำเภอเพ็ญ
 จังหวัดอุดรธานี ไม่เคยได้รับการศึกษาจากสถานศึกษา ไม่เคยเข้าฝึกอาชีพ ปัจจุบันเป็นนักร้อง
 อยู่ในวงดนตรีกับเพื่อนตาบอด พักอาศัยอยู่ที่บ้านเลขที่ 50/24 ซอยสุขาภิบาล 1 ตำบลบางศรี-
 วังษ์ นนทบุรี

ทำ อินทร์จันทร์. เกิดเมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2502 ภูมิลำเนาเดิมอยู่ที่ 46 หมู่ 6 ตำบล
 บ้านโคก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ตาบอดเมื่ออายุ 9 ขวบ เนื่องจากประสบอุบัติเหตุ
 จากการเล่นกีฬา (ศีรษะขาดพื้นขณะเล่นฟุตบอล) การศึกษา ม.ศ.3 จากโรงเรียนสอนคน
 ตาบอดกรุงเทพฯ ฝึกหัดเล่นดนตรีด้วยตนเอง ภายหลังจากจบการศึกษา เครื่องดนตรีที่ถนัดคือ
 คีย์บอร์ด ปัจจุบันออกเล่นดนตรีตามสถานที่สาธารณะต่าง ๆ โดยใช้คีย์บอร์ดเล่นเพียงคนเดียว
 มีนักร้อง 2-4 คน พักอาศัยอยู่ที่ 3/54 ซอยสามัคคี ตำบลท่าทราย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

บุณมี ฐรพระ. เกิดเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2503 ภูมิลำเนาเดิมอยู่ที่ 158 หมู่ 1 ตำบลนาภู อำเภอกะเปอร์ จังหวัดอุดรธานี ตาบอดเมื่ออายุ 3 ขวบ ด้วยโรคตาแดง เคยฝึกหัดเล่นคีย์บอร์ด จากศูนย์ที่จังหวัดอ่างทอง (ผู้ให้สัมภาษณ์จำไม่ได้ว่าชื่อศูนย์อะไร) ปัจจุบันเล่นดนตรีกับเพื่อน ๆ ตาบอดที่อยู่ในซอยสุขสวัสดิ์ 1 (รุ่งอรุณ) แขวงบางปะกอก เขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร บทเพลงที่เล่นส่วนใหญ่เป็นเพลงประเภทหมอลำ

พนม ไกยสวน. เกิดเมื่อวันที่ 11 มกราคม 2510 ภูมิลำเนาอยู่ที่ 34 ตำบลหนองแก้ว อำเภอมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ตาบอดแต่กำเนิดด้วยโรคซาง ไม่เคยศึกษาในโรงเรียน ฝึกหัด เล่นพิณ กีตาร์ กลองชุดจากเพื่อน ๆ ปัจจุบันเล่นดนตรีตามที่สาธารณะต่าง ๆ ร่วมกับเพื่อน ๆ ที่อยู่ในซอยสุขสวัสดิ์ 1

พิชิต มีมาก. เกิดเมื่อวันที่ 13 มกราคม 2502 ที่ตำบลหัวฝาย อำเภอสว่างเม่น จังหวัดแพร่ ตาบอดเมื่ออายุ 1 ขวบเศษ ด้วยโรคซาง ไม่เคยเข้าศึกษาในสถาบันใด ๆ ได้ฝึกหัดเล่นดนตรี โดยอาศัยเพื่อน ๆ ปัจจุบันเล่นอยู่ในวงทานตะวันของนายสมบัติ ประยงค์หอม ซึ่งอาศัยอยู่บ้าน เลขที่ 40/1389 ซอย 6 ก หมู่บ้านประชาณีเวศน์ 3 ตำบลท่าทราย อำเภอมือง จังหวัด นนทบุรี และใช้เวลาว่างในการขายล็อตเตอรี่

วิเชียร ดีวาจา. เกิดเมื่อ 24 สิงหาคม 2500 ที่ตำบลปากพลี อำเภอบางพลี จังหวัด นครนายก การศึกษา ป. 7 จากโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯ ม.ศ. 3 โรงเรียนเซนต์ คาเบรียล เครื่องดนตรีที่ถนัดคือ กลองชุด เคยฝึกหัดมาตั้งแต่ช่วงที่เรียนอยู่ที่โรงเรียนสอนคน ตาบอด การเล่นดนตรีช่วงแรก ๆ ไปเล่นตามโรงเรียน และสถานที่ราชการต่าง ๆ ปัจจุบันมี วงตาพิพย์เป็นของตนเอง ออกไปเล่นตามที่สาธารณะต่าง ๆ พักอาศัยอยู่ที่ 320/30 ซอยเจริญ- สนิทวงศ์ 40 ตำบลบางยี่ขัน เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร.

สังัด นาคสุข. เกิดเมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2505 ภูมิลำเนาเดิมอยู่ที่ ตำบลทุ่งคอก อำเภอ สองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ตาบอดเมื่ออายุ 5 ขวบ ด้วยโรคซาง (เกล็ดกระดี่) จบการศึกษา ขึ้นต้นจากโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯ และฝึกอาชีพที่ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด ปากเกร็ด นนทบุรี ทางด้านดนตรีได้ฝึกหัดเล่นคีย์บอร์ด จากเพื่อน ๆ ปัจจุบันเล่นดนตรีตาม

สถานที่สาธารณะต่าง ๆ โดยเล่นคีย์บอร์ดคนเดียว ร่วมกับนักร้อง 1-2 คน สถานที่พักอาศัยอยู่ บ้านเลขที่ 3/24 ซอยสามัคคี ตำบลท่าทราย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

สมจิตร สบายจิตร. เกิดเมื่อเดือนกันยายน 2502 ภูมิลำเนาเดิมที่ 39 หมู่ 6 ตำบลโคกจาน อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี ตาบอดด้วยโรคต้อหินตั้งแต่เกิด เคยผ่านการฝึกอาชีพ นวดแผนโบราณ จากศูนย์สมรรถภาพคนตาบอด ปากเกร็ด ปัจจุบันร้องเพลงร่วมกับเพื่อนที่ตาบอดด้วยกันที่อาศัยอยู่ในซอยสามัคคี

สมชาย ปัญญ์เอกวงศ์. นายกสมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย ตาบอดทั้งสองข้าง เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนทางด้านเงินทุนในการจัดซื้อเครื่องดนตรีเพื่อการจัดตั้งวงดนตรีของคนตาบอด เป็นจำนวนหลายวง และเป็นที่รู้จักของคนตาบอดด้วยกันเป็นอย่างดี

สมบัติ ประยงค์หอม. เกิดเมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน 2501 ที่ 49 หมู่ 7 ตำบลบ้านหมี่ อำเภอ บ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ตาบอดเมื่ออายุ 10 ขวบ จากการประสบอุบัติเหตุรถ การศึกษาจบ ม.3 จากโรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่วัดเขมาภิรตาราม นนทบุรี ทางด้านการฝึกหัดดนตรีเคยฝึกหัด จากเพื่อนรุ่นพี่ ปัจจุบันมีวงดนตรีเป็นของตนเองคือ วงทานตะวัน มีสมาชิกที่ตาบอดที่อาศัยอยู่ใน หมู่บ้านประชานิเวศน์ 3 ร่วมเล่นอยู่ในวงด้วยหลายคน เมื่อมีเวลาว่างก็จะขายล็อตเตอรี่เพื่อหารายได้พิเศษด้วย

สำราญ แต่งภูเขียว. เกิดเมื่อ พ.ศ. 2510 ที่บ้านเลขที่ 55/1 ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอ ชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ตาบอดเมื่ออายุ 14 ปี เนื่องจากประสบอุบัติเหตุเล่นกีฬา ในช่วง กำลังศึกษาอยู่ชั้น ม.2 โรงเรียนชุมแพวิทยายน จากนั้นก็ไม่ได้ศึกษาเล่าเรียนต่อไปอีก ต่อมา ฝึกหัดตีกลองชุด และเล่นกีตาร์เบส โดยอาศัยเพื่อน ๆ ตาบอด ช่วยสอนให้ ปัจจุบันอยู่ในวง ดนตรีคนตาบอดกับเพื่อน ๆ ที่อยู่ในซอยสุขสวัสดิ์ 1

สุทธโสภณ ศรีทวงค์. เกิดเมื่อ กุมภาพันธ์ 2495 ที่บ้านเลขที่ 86 หมู่ 2 ตำบลโนนทราย อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร ตาบอดแต่กำเนิดด้วยโรคซาง และตาแดง ไม่เคยได้รับการศึกษาจากสถาบันใด ๆ ฝึกหัดเล่นดนตรีด้วยตนเองโดยอาศัยเพื่อน ๆ ให้คำแนะนำ เครื่อง ดนตรีที่ถนัดคือ คีย์บอร์ด และกีตาร์เบส ปัจจุบันเล่นดนตรีร่วมกับเพื่อน ในซอยสุขสวัสดิ์ 1

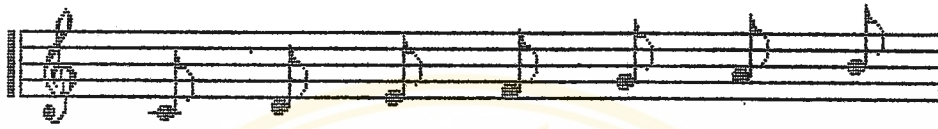
สุวิทย์ บัวทอง. เกิดเมื่อเมษายน 2505 อำเภอปากเกร็ด นนทบุรี ตาบอดแต่กำเนิด การศึกษา จบ ป.7 จากโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯ ม.ศ. 3 โรงเรียนเซนต์คาเบรียล ฝึกหัดเล่นกีตาร์เบสจากเพื่อนรุ่นพี่หลังจากจบการศึกษาแล้ว ปัจจุบันเล่นอยู่ในวงตาทิพย์

อำนาจ พลโยธา. เกิดเมื่อวันที่ 4 เมษายน 2506 ที่บ้านเลขที่ 116 หมู่ 3 ตำบลนาดี อำเภอพนมพิสัย จังหวัดหนองคาย ตาบอดเมื่ออายุ 17 ปี สาเหตุเนื่องมาจากโดนสารระเหย ขณะอยู่ในป่า การศึกษา จบ ป. 6 จากโรงเรียนร่มเกล้า จังหวัดอุดรธานี ฝึกหัดดนตรีด้วยตนเอง เครื่องดนตรีที่ถนัดคือ พิณ และกลองซุด เล่นดนตรีกับเพื่อน ๆ ที่อาศัยอยู่ในซอยสุขสวัสดิ์ 1 บทเพลงที่เล่นเป็นประเภทหมอลำ

อุบล ศรีบัณฑิต. เกิดเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2493 ภูมิลำเนาบ้านเลขที่ 86 หมู่ 2 ตำบลโนนทราย อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร ตาบอดแต่กำเนิดด้วยโรคชาง การศึกษาจบ ป.4 จากโรงเรียนบ้านหนองแวง จังหวัดศรีสะเกษ ปัจจุบันเป็นนักร้องอยู่ในวงกับเพื่อน ๆ ตาบอดที่อาศัยอยู่ในซอยสุขสวัสดิ์ 1

โน้ตเบรลล์ (Braille Music)

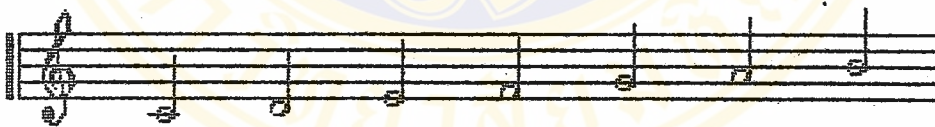
Eight Notes

Quarter Notes

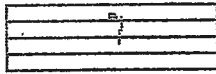
Half Notes

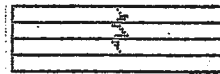
Whole Notes

Eight Rest

Quarter Rest

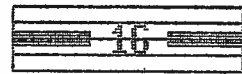
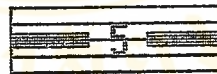
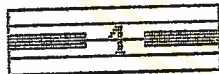
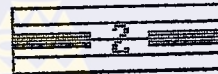
Half Rest

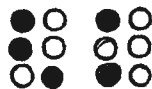
Whole Rest

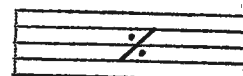
Repeat Fraction of Measure or Full Measure

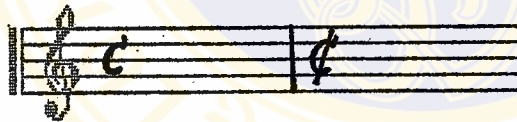
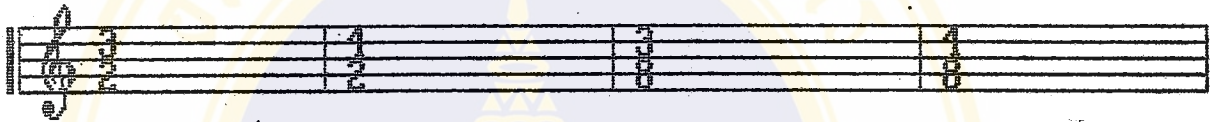
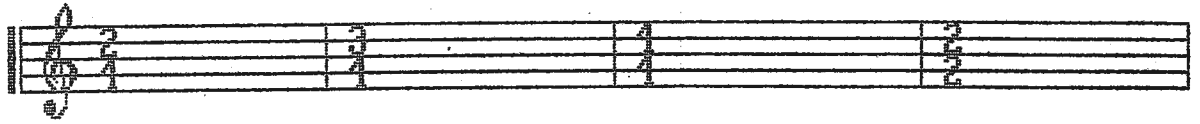
Double Bar

Repeat Strain

Time Signatures

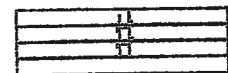

Accidentals

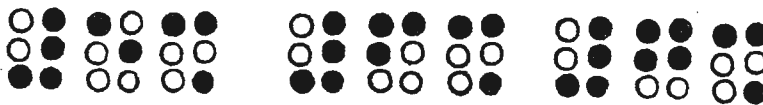
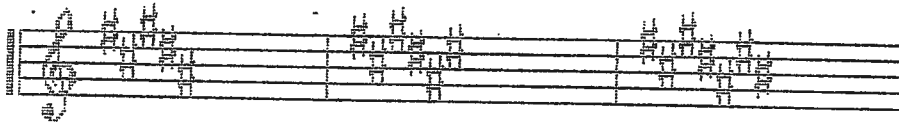
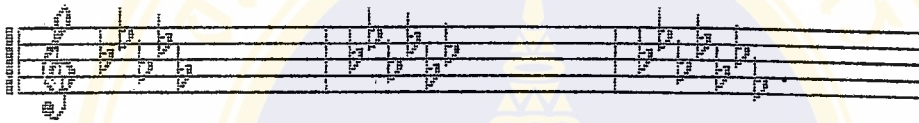
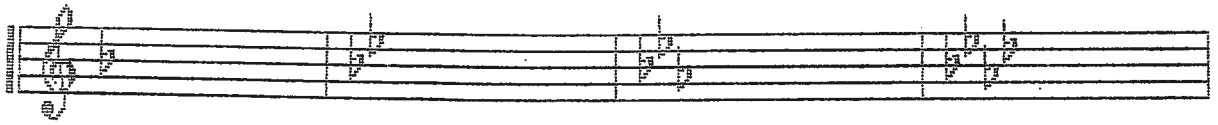
Natural

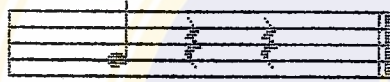
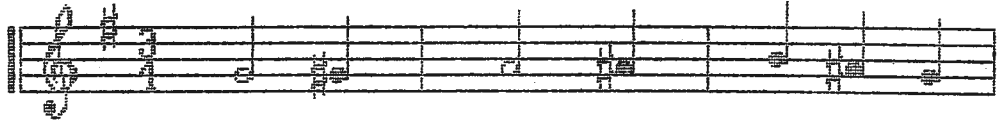
Flat

Sharp

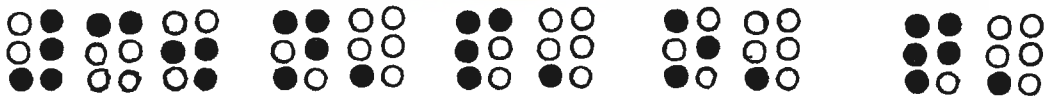
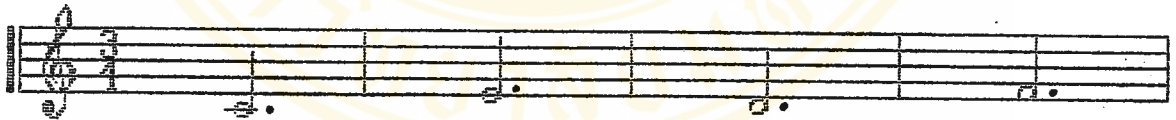
Key Signatures

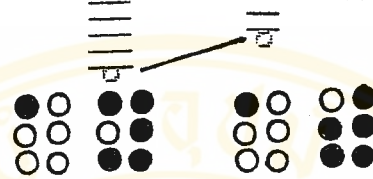
Dotted Notes

The Dot

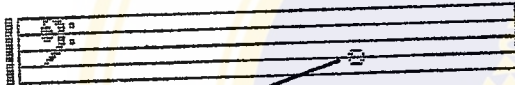

Octave Marks

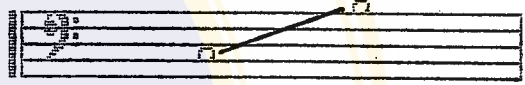
First Octave

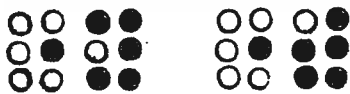
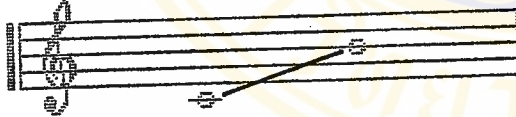
Second Octave

Third Octave

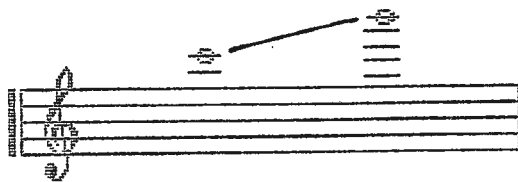
Fourth Octave

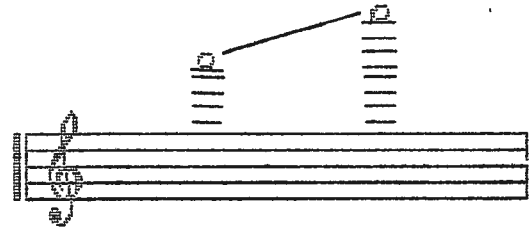
Fifth Octave

Sixth Octave

Seventh Octave

Right Hand

Left Hand

Slur

Tie

G Clef

F Clef

C Alto Clef

C Tenor Clef

30514